

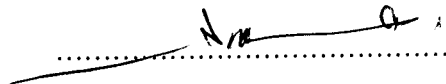
การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษ
ภาคตะวันออก

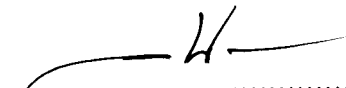
ศราวุธ อิศรานุกวัฒน์

คุณูปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ได้พิจารณาคุษฎีนิพนธ์
ของ สราวุธ อิศรานูวัฒน์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

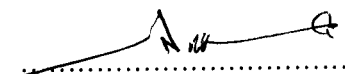
คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุชาติ เกาทอง)

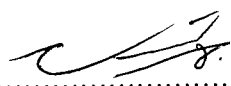
 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.จินดา เนื่องจำนงค์)

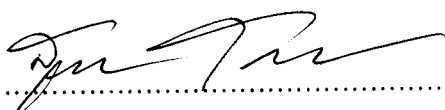
คณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์

 ..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ดร.พิชัย สดภิบาล)

 ..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุชาติ เกาทอง)

 ..... กรรมการ
(ดร.จินดา เนื่องจำนงค์)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรยวีสต์ ประเสริฐวรชัย)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)

คณะศิลปกรรมศาสตร์อนุมัติให้รับคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 ..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2563

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุชาติ เกาทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ดร.พิชัย สดกภิบาล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณเลอสรร สายวาณิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต ที่กรุณาเอื้อเฟื้อสถานที่ให้เก็บข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ และให้ข้อมูลบริบทเดิมของตลาด โบราณนครเนื่องเขต อันเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้นำชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่และเสนอแนะแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อโกมล อิศรานุวัฒน์ คุณแม่สุนทร อิศรานุวัฒน์ คุณพรทิวา พลชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริยาภรณ์ อิศรานุวัฒน์ และคุณวาสิณี อิศรานุวัฒน์ ที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ และสนับสนุนทุนวิจัยเพิ่มเติมในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บวรอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาและประสบความสำเร็จจนตราบเท่าทุกวันนี้

สราวุธ อิศรานุวัฒน์

55810067: สาขาวิชา: ทัศนศิลป์และการออกแบบ; ปร.ด. (ทัศนศิลป์และการออกแบบ)

คำสำคัญ: การออกแบบพื้นที่ชุมชนในเชิงอนุรักษ์/ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

สรารุช อิศรานูวัฒน์: การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (A CULTURAL CONSERVATISM DESIGN FOR THE COMMUNITY AREA IN NAKORN NUENG KHET ANCIENT MARKET SUPPORTING THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR (EEC)) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: สุชาติ เกาทอง, M.F.A., จินดา เนื่องจำนงค์, ปร.ด., 204 หน้า, ปี พ.ศ. 2563.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อเป็นแนวทางในเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างจากตลาดโบราณอื่น ๆ และออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาปัญหาความต้องการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการและผลการวิจัย ดังนี้ ศึกษาวิถีชีวิต สังคม ชุมชน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดโบราณนครเนื่องเขต พื้นที่ในการวิจัย คือ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ตำบลนครเนื่องเขต อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างกับตลาดเก่าโบราณอื่น ๆ ในด้านวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารสิ่งปลูกสร้าง และทำการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต นักท่องเที่ยว และผู้นำชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสัมมนา การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา สรุปองค์ประกอบหลัก และนำไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า บริบทตลาดโบราณนครเนื่องเขตที่ควรอนุรักษ์ ได้แก่ อาคารสิ่งปลูกสร้างของใช้โบราณ สิ่งที่ควรพัฒนาได้แก่ พัฒนารูปแบบอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาด และพัฒนาตราสัญลักษณ์ตลาด อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตคือ มีชุมชนอยู่สองฝั่งคลองโดยมีสะพานข้ามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตลาด การสัญจรในอดีตใช้ทางเรือเป็นหลัก ปัจจุบันก็ยังมีการสัญจรทางเรือให้เห็นอยู่ และการออกแบบพื้นที่ประกอบด้วย ชุมประตูปากทางตลาด ศาลาทำน้ำ ที่ครอบถังขยะ กราฟิกับบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และจุดถ่ายรูป

ผลของการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สรุปได้ว่า ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อดำเนินการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน

55810067: MAJOR: VISUAL ARTS AND DESIGN; Ph.D. (VISUAL ARTS AND DESIGN)

KEYWORDS: CULTURAL CONSERVATISM DESIGN/ ANCIENT MARKET, NAKORN
NUENG KHET.

SARAWUT ITSARANUWAT: A CULTURAL CONSERVATISM DESIGN FOR THE
COMMUNITY AREA IN NAKORN NUENG KHET ANCIENT MARKET SUPPORTING THE EASTERN
ECONOMIC CORRIDOR (EEC). ADVISORY COMMITTEE: SUCHAT THAOTHONG, M.F.A., JINDA
NUANGJUMNONG, Ph.D., 204 P. 2020.

The purpose of this research was to study the original context of Nakorn Nueng Khet ancient market as a guideline for the cultural conservatism for tourist attractions and identity of Nakorn Nueng Khet antique market which is different from other ancient markets as well as Nakorn Nueng Khet ancient market community design in the conservation and development of cultural tourist sites supporting the Eastern Economic Corridor (EEC). The process and results of the research were as follows: studying the lifestyle, society, community, buildings, constructions, architecture and facilities in Nakhon Nueng Khet Antique Market. The research area was the Nakhon Nueng Khet Antique Market, Nakhon Nueng Subdistrict, Mueang District, Chachoengsao Province. Moreover, the uniqueness of Nakorn Nueng Khet ancient market which is different from other ancient markets in terms of lifestyle, culture, traditions, food, architectural styles, building and construction, is studied, analyzed, and synthesized. The area of the ancient Nakorn Nueng Khet market community area was designed for the conservation and development of cultural tourist sites. Data providers included people who live in the ancient Nakorn Nueng Khet market community, tourists, and community leaders, both public and private. Data collected by observation and note taking, In-depth interviews, group discussions, and seminars. Then, content analysis and summary of key components were linked to the research relationship.

The result of the research showed that the context of Nakorn Nueng Khet ancient market that should be preserved include buildings, constructions, and antique appliances. Things that should be developed include a font that is unique to the market and the market logo. The identity of the Nakorn Nueang Khet antique market is that there is a community on both sides of the canal with a bridge crossing which is unique to the market. In the past, traveling was mainly used by boat. Currently, there is still boat traffic to be seen. And, the area design consists of the entrance gate of the market, waterfront pavilion, trash cover, graphics on souvenir products, and photo spots.

The effect of Nakorn Nueng Khet ancient market community design supporting the Eastern Economic Corridor (EEC) can be concluded that both the public and private sectors should be integrated for Nakorn Nueng Khet ancient market community design by community participation in order to preserve the cultural tourist attraction and community lifestyle.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามงานวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 ศึกษาตลาดโบราณนครเนื่องเขตและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง.....	10
ข้อมูลตลาดโบราณนครเนื่องเขต	10
การออกแบบพื้นที่ชุมชน	12
การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	16
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม	20
ตลาดน้ำโบราณที่มีอายุ 100 ปี ขึ้นไปที่ได้รับการนิยมนในปัจจุบัน	26
ทฤษฎีและแนวคิด.....	42
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
วิธีดำเนินการวิจัย	56
พื้นที่ในการวิจัย	57
การออกแบบการวิจัย.....	57

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การเลือกผู้ให้ข้อมูล.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การสร้างเครื่องมือและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	59
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล	62
ขั้นตอนการออกแบบพื้นที่ชุมชน ตลาดโบราณนครเนื่องเขต	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวคิดในการออกแบบ.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน	63
การวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต	70
ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกความเป็นมาของตลาดโบราณนครเนื่องเขต	80
ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน.....	83
การสนทนาและสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาตลาด	86
ข้อมูลปัจจุบันตลาดโบราณนครเนื่องเขต	88
กิจกรรม ประเพณีตลอดทั้งปี ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต	92
เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	94
5 การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต.....	122
แนวคิดการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับ	
เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	122
การอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต.....	123
การพัฒนาตลาดโบราณนครเนื่องเขต	137
การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต	144
จัดนิทรรศการแสดงผลงาน.....	157
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	160
สรุปผลการวิจัย.....	163
อภิปรายผล.....	164
ข้อเสนอแนะ	169

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	170
ภาคผนวก	175
ภาคผนวก ก	176
ภาคผนวก ข	183
ภาคผนวก ค	186
ภาคผนวก ง	189
ภาคผนวก จ	192
ภาคผนวก ฉ	194
ภาคผนวก ช	198
ภาคผนวก ซ	200
ภาคผนวก ฌ	202
ประวัติย่อของผู้วิจัย	204

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สรุปจุดเด่นของตลาดโบราณทั้ง 10 แห่ง.....	41
4-1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นจำนวนและร้อยละ จำแนกตามการอาศัย อยู่ที่ตำบลนครเนื่องเขต เพศ อายุ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน (n = 100).....	63
4-2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมและรายด้าน....	65
4-3	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับทราบปัญหาโดยรวมและรายข้อ	65
4-4	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมใน ด้านการวางแผนบริหารงานและการอนุรักษ์.....	67
4-5	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมด้าน การเตรียมการการท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) โดยรวมและรายข้อ	68
4-6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมใน การติดตามและประเมินผลโดยรวมและรายข้อ.....	70
4-7	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นจำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน	71
4-8	ข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นจำนวนและร้อยละ	73
4-9	วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดโบราณนครเนื่องเขต คิดเป็นจำนวน และร้อยละ	73
4-10	ท่านรู้จักตลาดโบราณนครเนื่องเขตมาจากแหล่งข้อมูลใด คิดเป็นจำนวนและร้อยละ .	74
4-11	ปัจจัยที่ทำให้ท่านอยากเดินทางกลับมาเที่ยวยังสถานที่นี้อีกครั้ง คิดเป็นจำนวนและ ร้อยละ	74
4-12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ นครเนื่องเขต โดยรวมและรายด้าน	76
4-13	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ นครเนื่องเขต ด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมและ รายข้อ.....	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-14	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ นครเนื่องเขตด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยรวมและรายข้อ .....
	77
4-15	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ นครเนื่องเขตด้านคุณภาพสินค้าและราคา โดยรวมและรายข้อ .....
	78
4-16	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ นครเนื่องเขตด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทาง โดยรวมและรายข้อ.....
	79

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	แผนผังกรอบแนวคิด.....	6
2-1	ตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	26
2-2	ร้านก๋วยเตี๋ยวนิสาลูกชิ้นยักษ์.....	27
2-3	พิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ่านังจันารักษ์.....	27
2-4	โรงแรมอุดมโชค	28
2-5	ร้านบ้านไค้.....	28
2-6	ตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	28
2-7	แต่งกายเลียนแบบ นายจันท์หนวดเขียว แห่งตลาดบ้านใหม่.....	29
2-8	ตลาดน้ำโบราณบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	30
2-9	สะพานไม้ริมน้ำตลาดบางพลี.....	31
2-10	ตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการ.....	31
2-11	ร้านจำหน่ายสินค้า (โชห่วย).....	32
2-12	หุ่นแป๊ะหลี เจ้าของร้านกาแฟโบราณ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)	32
2-13	ตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม	33
2-14	นั่งเรือชมวิว ที่ดอนหวาย.....	34
2-15	ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม	34
2-16	พิพิธภัณฑ์ตั้งเข็มสะ	35
2-17	ตลาดเก้าห้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	35
2-18	หอดูโจร ในตลาดเก้าห้อง	37
2-19	ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.....	37
2-20	นั่งเรือชมบรรยากาศ หรือจะเลือกชิมอาหารกันบนเรือ	38
2-21	ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	38
2-22	บรรยากาศยามเย็น ตลาดน้ำอัมพวา นั่งเรือชมหิ่งห้อย.....	39
2-23	ตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร	39
2-24	ร้านปลาเผา.....	40
4-1	การสนทนากลุ่มย่อย	86
4-2	การจัดสัมมนากลุ่ม	87

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4-3	ปากทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต (เส้นทางหลัก)..... 88
4-4	ซุ้มประตูด้านในทางเข้าเส้นทางหลัก..... 88
4-5	ปากทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต เส้นทางที่สอง (ถนนส่วนบุคคล) 89
4-6	ทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต เส้นทางที่สองด้านใน..... 89
4-7	ลานจอดรถฝั่งทางเข้าประตูที่สอง..... 90
4-8	ภาพเก่าในอดีตวิถีชีวิตของตลาดโบราณนครเนื่องเขต จากห้องเก่า เล่าความตลาด โบราณนครเนื่องเขต 91
4-9	กิจกรรมทำบุญตักบาตร เนื่องในวันขึ้นปีใหม่จัดโดยเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต 92
4-10	กิจกรรมทำบุญตักบาตร เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ จัด โดยผู้นำชุมชนนครเนื่องเขต 92
4-11	กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ 93
4-12	จัดกิจกรรมวันสงกรานต์ 93
4-13	กิจกรรมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา 93
4-14	กิจกรรมประเพณีวันลอยกระทง 94
4-15	เส้นทางรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพ-ระยอง 97
4-16	เส้นทางรถไฟฟ้าความเร็วสูงเชื่อมโยง 3 สนามบิน 99
4-17	พิกัดเมืองใหม่..... 101
4-18	แผนที่ บริเวณที่ตั้งสถานีรถไฟความเร็วสูงจังหวัดฉะเชิงเทรา..... 102
4-19	ผังสถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทราเชื่อมโยงตลาดโบราณนครเนื่องเขต 103
4-20	ภาคีเครือข่ายในการพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์..... 105
4-21	ผังเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต เชื่อมโยงรถไฟ ความเร็วสูง ฉะเชิงเทรา..... 107
4-22	วัดนครเนื่องเขต 108
4-23	กิจกรรมของวัดนครเนื่องเขตช่วงวันเข้าพรรษา..... 109
4-24	วัดชนะสงคราม 109
4-25	ทำเทียบเรือ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต..... 110
4-26	สี่แยกท่าไข่..... 111
4-27	วัดหนามแดง 112

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4-28 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดหนามแดง	113
4-29 ตลาดคลองสวน 100 ปี.....	114
4-30 ผังเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางรถยนต์.....	115
4-31 วัดวีระโชติธรรมาราม	116
4-32 วัดโสธรวรารามวรวิหาร	117
4-33 ตลาดบ้านใหม่.....	118
4-34 ตลาดคลองสวน.....	119
4-35 ตลาดน้ำบางคล้า.....	119
4-36 ตลาดน้ำวัดบางกระเจ็ด.....	120
5-1 แนวคิดการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.....	122
5-2 อาคารไม้ชั้นครึ่ง ชุมชนคลองขวางบน.....	126
5-3 ลักษณะของตัวอาคารไม้ชั้นเดียว ชุมชนคลองขวางบน	126
5-4 อาคารไม้ชั้นครึ่ง ชุมชนสวนมะม่วง	127
5-5 ลักษณะตัวอาคารไม้ชั้นครึ่ง ชุมชนสวนมะม่วง	127
5-6 อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนนครเนื่องเขต (ท้ายตลาด).....	128
5-7 ตัวอาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนนครเนื่องเขต (ท้ายตลาด)	128
5-8 อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนโรงหมู.....	129
5-9 ตัวอาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนโรงหมู	129
5-10 อาคารไม้สองชั้นชุมชนคลองขวางบน	130
5-11 ตัวอาคารไม้สองชั้นชุมชนคลองขวางบน	130
5-12 ป้าย “ช. การช่าง”	131
5-13 บ้านนายถนอมศักดิ์ สมบูรณ์เจริญชน	131
5-14 ลักษณะอาคารสองชั้น บ้านนายศักดิ์ สมบูรณ์เจริญชน	132
5-15 อาคารรุ่งเรืองธัญญะกิจ	133
5-16 ตัวอาคารไม้สองชั้น อาคารรุ่งเรืองธัญญะกิจ	133
5-17 อาคารไม้สองชั้นชุมชนโรงหมู	134

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5-18 ตัวอาคารไม้สองชั้นชุมชนโรงหมู.....	134
5-19 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (ร้านโซห่วย).....	135
5-20 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (ร้านกาแฟโบราณ).....	135
5-21 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (ร้านชาดา พระเครื่อง).....	136
5-22 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (งานหนัง).....	136
5-23 ของใช้สะสม โบราณ.....	137
5-24 กรอบแนวคิดในการพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์.....	138
5-25 รูปแบบตัวอักษรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน.....	140
5-26 ตราสัญลักษณ์ของตลาดเดิม.....	141
5-27 งานสเก็ตช์แบบตราสัญลักษณ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขต.....	142
5-28 งานพัฒนาตราสัญลักษณ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขต.....	142
5-29 งานออกแบบผังตลาดโบราณนครเนื่องเขต.....	145
5-30 ปากทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต (ปัจจุบัน).....	146
5-31 ชุมประตูปากทางเข้าตลาดเดิม (ปัจจุบันรื้อถอนออกไปแล้ว).....	147
5-32 งานออกแบบชุมประตูปากทางเข้า.....	147
5-33 สภาพศาลาท่าน้ำเดิม.....	148
5-34 งานออกแบบศาลาท่าน้ำ.....	149
5-35 ตำแหน่งถ่ายรูป จุดปากคลอง.....	150
5-36 งานออกแบบศาลาเนื่องเขต (จุดถ่ายรูป จุดปากคลอง).....	150
5-37 ตำแหน่งถ่ายรูป จุดกลางตลาด.....	151
5-38 รูปแบบชุมถ่ายรูปเดิมจุดถ่ายรูป กลางตลาด (ปัจจุบันได้รื้อถอนออกไปแล้ว).....	151
5-39 งานออกแบบชุมถ่ายรูป (จุดกลางตลาด).....	152
5-40 ตำแหน่งที่ตั้งป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด.....	153
5-41 งานออกแบบป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด.....	153
5-42 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ดาปิ่นจักรยาน ยายช้อนท้าย.....	154
5-43 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ พี่ปิ่นจักรยานให้น้องช้อนท้าย.....	154
5-44 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 3 การสัญจรซื้อขายทางน้ำ.....	155

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5-45 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 4 บุรุษ ไปรษณีย์ รับ-ส่งจดหมาย	155
5-46 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 5 ท่องเรือท่องเที่ยววิถีชุมชนทางน้ำ	156
5-47 ประมวลภาพการจัดนิทรรศการ	157
5-48 ประมวลภาพการจัดนิทรรศการ	158

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและการตั้งวัตถุประสงค์เพื่อวางกรอบการดำเนินการออกแบบเป็นส่วนเริ่มต้นที่สำคัญ โดยมีรายละเอียดการศึกษาเพื่อใช้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
2. คำถามงานวิจัย
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. กรอบแนวคิด
5. ขอบเขตของการวิจัย
6. วิธีดำเนินการวิจัย
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
8. นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เป็นลูกโซ่ เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการเดินทางภายในและภายนอกประเทศ ธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจร้านอาหาร เป็นต้น ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลหลายประเทศให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างรายได้ให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว โดยได้กำหนดให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญในลำดับต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมทั้งเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นคู่แข่งเดิมและคู่แข่งใหม่ การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมา แม้สามารถสร้างรายได้มหาศาลในระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างฟุ่มเฟือย เพื่อผลประโยชน์สูงสุดเป็นผลให้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เสื่อมโทรมเสียหาย ถือได้ว่าอุตสาหกรรมรายได้หลักของประเทศส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนประชากรเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น มีสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่สิ่งที่เป็นปัญหา คือ ประชาชนขาดความตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

ซึ่งเยาวชนเป็นวัยที่ควรปลูกฝังให้รู้จักการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตระหนักและวางแผน รวมถึงช่วยกันรับผิดชอบอนุรักษ์ เพื่อให้ทรัพยากรคงอยู่และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป โดยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการรักษาทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เพื่อให้คงอยู่และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยครอบคลุมทรัพยากรทุกประเภท ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม (ทิพวรรณ พุ่มมณี, 2557) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น (สฤณี แสงอรุณ, 2558)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โกวิตย์ พวงงาม (2545 อ้างถึงใน วาสนา คงสกุลทรัพย์, 2559) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้วการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านทราวจักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วม แล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดีหรือได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จล้มเหลว

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดการและกล่าวได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนลักษณะหนึ่ง คือ การท่องเที่ยวตลาดโบราณริมน้ำและตลาดน้ำ

ที่คนในชุมชนได้ร่วมกันพัฒนาตลาดโบราณริมน้ำและตลาดน้ำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองกระแสการท่องเที่ยวในลักษณะของการหวนหาอดีต (Nostalgia Tourism) ย้อนยุคชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และบรรยากาศของสถานที่เก่าแก่ สิ่งของเครื่องใช้ในสมัยเด็ก รวมถึงการเที่ยวชมสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนริมน้ำ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนจึงส่งผลให้ตลาดโบราณริมน้ำและตลาดน้ำรอบกรุงเทพฯ มากกว่า 30 แห่งที่เรียงรายอยู่ตามลุ่มแม่น้ำสำคัญ ๆ ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา อาทิ ตลาดน้ำตลิ่งชัน (กรุงเทพฯ) แม่น้ำท่าจีน อาทิ ตลาดสามชุก (จังหวัดสุพรรณบุรี) ตลาดดอนหวาย (จังหวัดนครปฐม) แม่น้ำแม่กลอง อาทิ ตลาดน้ำอัมพวา (จังหวัดสมุทรสงคราม) ตลาดน้ำดำเนินสะดวก (จังหวัดราชบุรี) และแม่น้ำบางปะกง อาทิ ตลาดคลองสวน ตลาดบ้านใหม่ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต (จังหวัดฉะเชิงเทรา) ฯลฯ ได้รื้อฟื้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในอดีตให้กลับคืนมาอีกครั้งและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น

เหนือสิ่งอื่นใด การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยอาศัยฐานทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นกระบวนการพัฒนาที่คนในชุมชนร่วมมือร่วมใจกัน นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคนต่างวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความชื่นชมซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง (ครรชณี เอ็มพันธุ์, 2550)

การทำวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ซึ่งยังคงสภาพสมบูรณ์ด้านสถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้างอาคารบ้านเรือน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ข้อ 4.9 ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประเทศไทยต้องใช้ประโยชน์จากศักยภาพและภูมิสังคมเฉพาะของพื้นที่ และการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อเสริมจุดเด่นในระดับภาคและจังหวัดในการเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ ประกอบกับการขยายตัวของประชากรในเขตเมืองจะเป็นโอกาสในการกระจายความเจริญและยกระดับรายได้ของประชาชน โดยการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่และมีศักยภาพในการรองรับการค้าการลงทุน รวมทั้ง ลดแรงกดดันจากการกระจุกตัวของการพัฒนาในกรุงเทพฯ และภาคกลางไปสู่ภูมิภาค

นอกจากนี้ การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเป็นโอกาสในการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเชื่อมโยงการค้าการลงทุนในภูมิภาคของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย สอดคล้องกับแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) แผนงานที่ 3 แผนงานพัฒนาเมือง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

สิ่งแวดล้อม เมืองท่องเที่ยว และสาธารณสุข และพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 หมวด 4 การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2561-2564 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและมีอัตลักษณ์สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบลนครเนื่องเขต พ.ศ. 2561-2565 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม การท่องเที่ยว และการขนส่ง

คำถามงานวิจัย

1. ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์น้อยเพียงใด
2. อาคาร สิ่งปลูกสร้าง ยังคงรักษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิมหรือไม่
3. มีความเป็นไปได้ที่จะเอื้ออำนวยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่
4. อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีอะไรบ้าง
5. ตลาดนครเนื่องเขตควรได้รับการอนุรักษ์ และพัฒนาในรูปแบบใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์บริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ชุมชนในเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างจากตลาดโบราณอื่น ๆ
3. ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดด้านการออกแบบ เพื่อศึกษาทฤษฎีแนวคิดในการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดนครเนื่องเขต เพื่อการฟื้นฟู พัฒนา และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. ด้านประโยชน์ใช้สอย
  - 1.1 รูปแบบพื้นที่ภายในตลาดโบราณนครเนื่องเขต
  - 1.2 สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย
  - 1.3 ภูมิสถาปัตยกรรม
2. ด้านความงาม
  - 2.1 องค์ประกอบศิลป์

2.2 ความเป็นลักษณะเฉพาะถิ่น

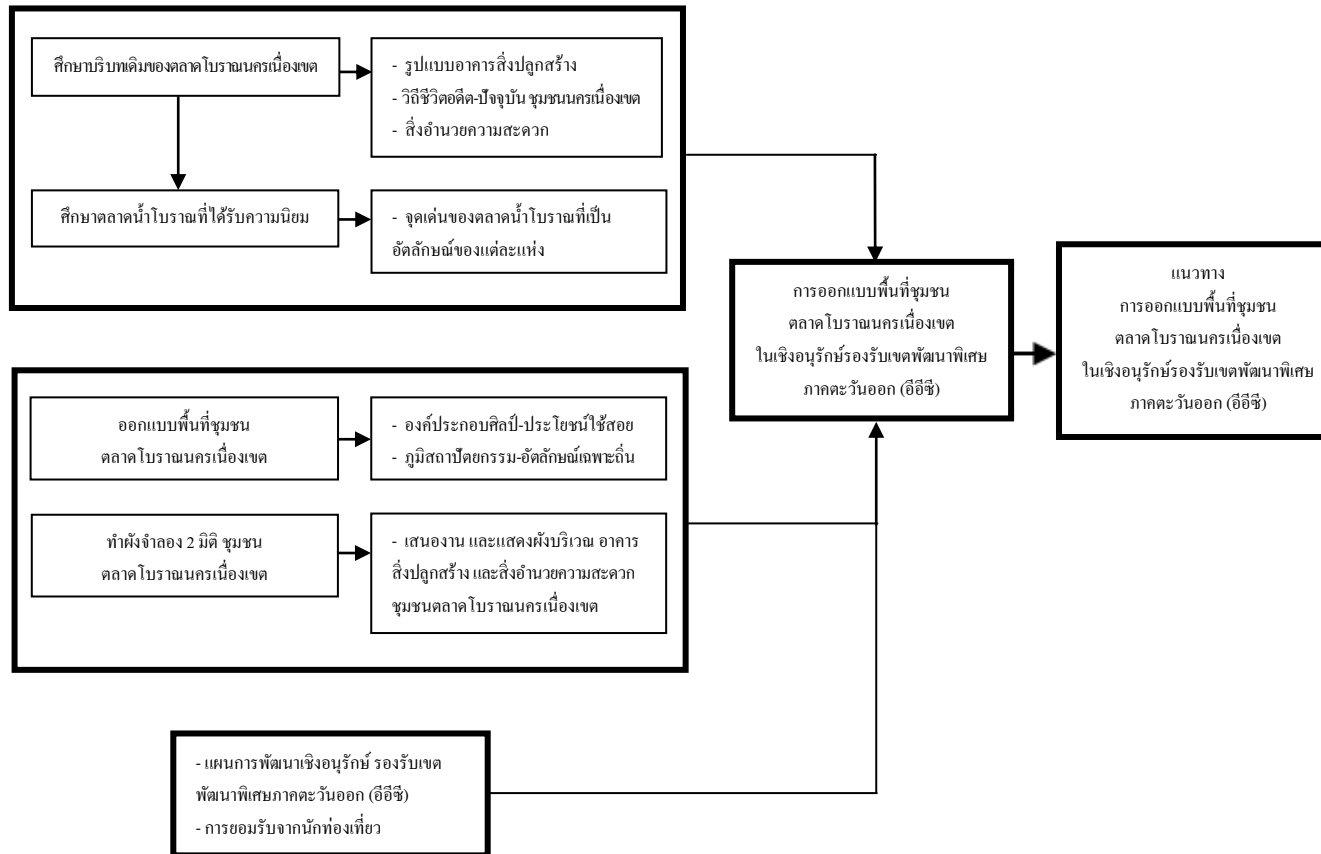
3. ด้านสังคม

3.1 การยอมรับ

3.2 การท่องเที่ยว

3.3 เศรษฐกิจ

แผนผังกรอบแนวคิด

ภาพที่ 1-1 แผนผังกรอบแนวคิด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ แบบควบคู่กันไป (Concurrent Procedures) (จำเนียร จวงตระกูล, 2553, หน้า 5) เพื่อวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง (Comprehensive) นักวิจัยต้องเก็บข้อมูลทั้งสองแบบในเวลาเดียวกันและนำข้อมูลมาบูรณาการเข้าด้วยกันในเรื่องของการตีความหมายของการวิจัยโดยรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งสองวิธี โดยการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาด ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า นักท่องเที่ยว ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลตลาดโบราณนครเนื่องเขต

2. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านวิถีชีวิต สังคม ชุมชน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดนครเนื่องเขต

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านเอกลักษณ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์

2. พื้นที่ในการวิจัย ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ตำบลนครเนื่องเขต อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ผู้ให้ข้อมูล คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาดโบราณนครเนื่องเขต นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน

4. ตัวแปรในการศึกษา

4.1 ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์น้อยเพียงใด

4.2 อาคาร สิ่งปลูกสร้าง ยังคงรักษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิมหรือไม่

4.3 มีความเป็นไปได้ที่จะเอื้ออำนวยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

4.4 อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีอะไรบ้าง

- 4.5 ตลาดโบราณนครเนื่องเขตควรได้รับการอนุรักษ์ และพัฒนาในรูปแบบใด
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม
6. การทดสอบเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม
8. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลบริบทเดิมของตลาด โบราณนครเนื่องเขต เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ชุมชนในเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. ค้นพบอัตลักษณ์ของตลาด โบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างจากตลาดโบราณอื่น ๆ
3. ตลาด โบราณนครเนื่องเขตได้รับการออกแบบพื้นที่ชุมชนในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

ตลาดโบราณนครเนื่องเขต หมายถึง ตลาดเก่าโบราณ ตั้งอยู่ในตำบลนครเนื่องเขต

อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ผู้นำชุมชนภาครัฐ หมายถึง คณะกรรมการเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต ทำหน้าที่บริหารจัดการชุมชนตลาด โบราณนครเนื่องเขตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผู้นำชุมชนภาคประชาชน หมายถึง คณะกรรมการชุมชนที่ตั้งขึ้นโดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ผู้ประกอบการร้านค้า หมายถึง ผู้ที่ค้าขายสินค้าภายในตลาด โบราณนครเนื่องเขต

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางมาชมและซื้อสินค้าตลาด โบราณนครเนื่องเขต

การออกแบบพื้นที่ชุมชน หมายถึง การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกตลาด โบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์และเป็นแผนพัฒนาทิศทางในอนาคต

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามแนวทางอีอีซี หมายถึง การท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

การพัฒนาตลาดเก่าโบราณในเชิงอนุรักษ์เพื่อรองรับประชคมอาเซียน หมายถึง
การพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของชุมชน
เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

บทที่ 2

ศึกษาตลาดโบราณนครเนื่องเขตและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลตลาดโบราณนครเนื่องเขตและข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ข้อมูลตลาดโบราณนครเนื่องเขต
2. การออกแบบพื้นที่ชุมชน
3. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม
5. ตลาดน้ำโบราณที่มีอายุ 100 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน
6. ทฤษฎีและแนวคิด
7. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ตำบลคลองนครเนื่องเขต เกิดขึ้นจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) คลองนครเนื่องเขตมีประวัติที่น่าสนใจดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง เสด็จประพาสคลองแสนแสบ เมื่อ พ.ศ. 2451 เสด็จเปิดทางรถไฟสายเหนือตั้งแต่ทางปากน้ำโพถึงเมืองพิษณุโลก สายตะวันออกถึงเมืองฉะเชิงเทรา ทำพิธีเปิดในบริเวณสถานีกรุงเทพฯ เสร็จแล้วเสด็จไปประพาสเมืองฉะเชิงเทรา การเสด็จครั้งนี้ กะว่าถ้าเสด็จประพาสเมืองฉะเชิงเทราเสร็จแล้วจะเสด็จกลับทางรถไฟเหมือนเขาไป แต่เมื่อเสด็จไปประทับอยู่ที่เมืองฉะเชิงเทรา เกิดมีพระราชประสงค์ทอดพระเนตรคลองแสนแสบจึงโปรดเปลี่ยนเป็นเสด็จกลับทางเรือ ให้จัดขบวนเรือที่เสด็จกลับขึ้นที่เมืองฉะเชิงเทรา ครั้งนั้นทรงเรือมาดขอดไชยาของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นเรือพระที่นั่ง เสด็จกลับจากเมืองฉะเชิงเทรามาประทับกลางทาง 2 คืน เสด็จกลับเข้ากรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิพนธ์เกี่ยวกับสี่แยกท่าไข่ วัดสงสาร (ปัจจุบัน คือ วัดชนะสงคราม) ตำบลนครเนื่องเขต ไว้ตอนหนึ่งว่า วันที่ 30 มกราคม ร.ศ. 126 (พ.ศ. 2450) ออกเรือ 2 โมงเช้า กับ 19 นาที เข้าประตูน้ำไม่ช้า ด้วยเหตุนั้นเป็นเวลาน้ำขึ้น เปิดน้ำไม่ถึงสองได้ระดับตามทางแต่งเครื่องบูชา แล้วซื้อที่กรมมรุพงศ์ (พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นมรุพงศ์ศิริพัฒน์ เป็นตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลปราจีน) คิดจะปิดกั้นไปปิดจนน้ำในคลองจับตลิ่งเป็นตะไคร้ด้วยเหตุนี้ข้างมีเรือนฝากระดานราย ๆ ไปมาก ระยะต้นนี้ที่มากที่สุดบ้านท่าไข่ หมู่ที่ 9 พื้นที่ท้องนา มีสระกระจาย

5 โมงเช้า หยุควัดชนะสงครามทำครัวศาลาริมน้ำ (เวลาเสด็จประพาสทรงทำครัวตัวเอง) มูลเหตุแห่งชื่อวัดสงสารว่ามีกุฏิหลังเดียว ราษฎรศรัทธามาสร้างเพิ่มสงสารจริง ๆ ปกติ ไม่ใช่สงสาร กรมดำรงฯ โจทย์ขึ้นว่าถ้าจะเติมหน้าชื่อวัดว่าแสนสงสารพระจะเอาหรือไม่ เราเป็นผู้ตอบแทนพระว่าไม่เอา จะเอาสุดสงสาร ออกเรือบ่าย 2 โมง อันที่จริงมีลมมีผู้รื้อน วัดสงสารนี้อยู่ตำบลเมืองเขต

ตลาดโบราณนครเนื่องเขตตั้งอยู่ในตำบลนครเนื่องเขต อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตลาดโบราณแห่งนี้ได้รับการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพที่คล้ายของเดิมมากที่สุด เช่น อาคารบ้านเรือน ห้อยแถวไม้ ร้านค้าเก่าแก่ รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตของผู้นคริมสองฝั่งคลองที่ทุกวันนี้ ยังใช้ชีวิตในรูปแบบเดิม ๆ ให้ได้เห็น แม้จะมีบ้านเรือนบางส่วนที่ทรุดโทรมไปตามกาลเวลา โดยตลาดแห่งนี้ได้ก่อตั้งจากความร่วมมือของ 4 ตระกูลดัง ในพื้นที่ ได้แก่ ขุนอนันต์เนื่องเขต เจ้าแก้วหุ้มชัยวัฒน์ เจ้าแก้วม้ว สายวานิชชัย และเจ้าแก้วเจ๊กเจ๊ก หยกอุบล และนอกจาก 4 ตระกูลนี้แล้ว ยังมีหลายตระกูลที่ไม่ได้เอ่ยถึง ซึ่งได้มีบทบาทช่วยกันก่อตั้งตลาดนครเนื่องเขตขึ้นมาเมื่อในอดีต

แต่เดิมนั้นตลาดแห่งนี้มีการตั้งรกรากโดยชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีการประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นจุดศูนย์กลางการค้าขายทางเรือ โดยเฉพาะสินค้าข้าวเปลือก ข้าว น้ำมัน และของสดต่าง ๆ เมื่อความเจริญทางน้ำแผ่กระจายไปทั่ว มีการขุดคลองใหม่ขึ้นมากมาย การเดินทางจากแปดริ้วไปกรุงเทพฯ ต้องอาศัยเส้นทางนี้หมด มีเรือแม่เหล็กแดง เรือแม่เหล็กขาว วิ่งผ่าน ทำให้ตลาดแห่งนี้มีความเจริญรุ่งเรือง

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1) ช่วงบุกเบิก (พ.ศ. 2421-2495) เมื่อขุดคลองการตั้งถิ่นฐานเรียงตามแนวคลองทั้ง 2 ฝั่งคลองของกลุ่มคนดั้งเดิมและคนจีนที่รับจ้างขุดคลอง ช่วงที่ 2) ช่วงตลาดเฟื่องฟู (พ.ศ. 2496-2520) มีร้านค้าบริการทั้งด้านการเกษตร โรงสี ก่อสร้าง โรงเตี๊ยม จุดแวะพัก ให้บริการทั้งคนภายในและคนภายนอก ช่วงที่ 3) ช่วงการสัญจรทางน้ำเปลี่ยนเป็นทางบก (พ.ศ. 2521-2545) ผลจากแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและพัฒนาเส้นทางคมนาคม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การตั้งถิ่นฐานขยายตัวภายนอกและความชบเซาภายใน รวมทั้งการถือครองที่ดิน ช่วงที่ 4) ช่วงฟื้นฟูตลาด (พ.ศ. 2546-เป็นต้นมา) ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน เทศบาลตำบลนครเนื่องเขต และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง (วิลาวรรณ ทองย้อย และศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์, 2556)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 คุณเลอสรร สายวานิชชัย ในฐานะนายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต จึงริเริ่มพลิกฟื้นวิถีชีวิตการค้าขายแบบโบราณของตลาดแห่งนี้ โดยให้ชาวบ้านกลับมาเริ่มประกอบอาชีพค้าขายตามริมฝั่งคลองกันอีกครั้ง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และให้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมโบราณแบบอดีตไว้ พร้อมทั้งจัดเปิดตลาดโบราณเนื่องเขตให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทราอีกแห่งหนึ่งด้วย เมื่อเริ่มขายได้ คนในตลาดที่ไปอยู่ที่อื่นในวันหยุด

เสาร์-อาทิตย์ ก็กลับมาเปิดร้านค้าขายของในตลาดมากขึ้น คนเริ่มกลับมามากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ตลาดคึกคักในวันหยุดสุดสัปดาห์ จากที่เคยมีเงินหมุนเวียนในตลาดไม่ถึง 600 บาทต่อวัน เมื่อตลาดกลับมาคึกคักในเสาร์-อาทิตย์มีเงินหมุนเวียนในตลาดถึง 4-5 แสนบาท เลยกทีเดียว

แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ครั้งล่าสุด เมื่อปลายปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา ทำให้ตลาดโบราณนครเนื่องเขตแห่งนี้ต้องเงียบเหงาอีกครั้ง เพราะเมื่อผู้คนไม่สามารถมาเที่ยวตลาดได้ พ่อค้าแม่ขายก็ขาดรายได้ จากที่เคยมีร้านค้าประมาณ 170 กว่าร้าน และเปิดทุกร้าน ตอนนี้ลดเหลือประมาณ 100 กว่าร้าน หลังน้ำท่วมรัฐบาลมีการพัฒนาปรับปรุงถนนเส้น 304 ซึ่งเป็นเส้นทางหลักในการมาตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีการขยายถนนและสะพานมาถึงป้ายทางเข้าตลาดทำให้ต้องรื้อถอนซุ้มประตูปากทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขตออก ส่งผลให้ไม่มีป้ายบอกทางเข้าตลาดทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวตลาดไม่สะดวก ตลาดก็เลยเงียบเหงา ต่อมาเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 เกิดโรคระบาดโควิด-19 ตลาดก็ถูกปิดเงียบ มีแต่ประชาชนค้าขายกันเองในพื้นที่จนถึงปัจจุบัน

การออกแบบพื้นที่ชุมชน

ความหมายของชุมชน

ความหมายของชุมชนปัจจุบันคำว่า “ชุมชน” เป็นศัพท์ที่บัญญัติมาจากภาษาอังกฤษ คือ คำว่า “Community” โดยมีรากศัพท์เดิมที่มาจาก Indo-European คือ คำว่า “Mei” ซึ่งแปลว่าการเปลี่ยนแปลง (Change) หรือการแลกเปลี่ยน (Exchange) และเมื่อนำมาสนธิกับคำว่า “Kom” ซึ่งหมายถึง ด้วยกับ (With) จะได้คำว่า “Kommein” ซึ่งหมายถึง แบ่งปัน โดยทั้งหมด (Share by All) (Seage อ้างถึงใน อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรุษ วิสารทสกุล, 2541, หน้า 9) สำหรับในประเทศไทย คำว่า ชุมชนได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2505 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยราชการที่มีการแยกส่วนพัฒนาการท้องถิ่นออกจากกรมมหาดไทยแล้วจัดตั้งเป็นกรมการพัฒนาชุมชน ตั้งกัตกระทรวงมหาดไทย คำว่า ชุมชนที่นำมาใช้นั้นมีความหมายซ้อนทับกับคำว่า “บ้านหรือหมู่บ้าน” เป็นหน่วยการปกครองพื้นฐานในสังคมไทยมาแต่ดั้งเดิมด้วย

ชุมชนแบ่งออกเป็น 3 ส่วนที่มีความแตกต่างกันตามที่มาและความหมาย ดังนี้

1. ชุมชน หมายถึง การรวมตัวกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานทางสังคม มีความผูกพัน มีความเป็นปึกแผ่น และอาจหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีสายสัมพันธ์กันทั้งในมิติความสัมพันธ์แบบเครือญาติและมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

2. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความผูกพันทั้งในด้านพื้นที่และความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน

3. ชุมชน หมายถึง องค์กรและขบวนการทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์แน่ชัดและรวมกัน ในระยะเวลาที่นานพอสมควร จนเกิดระบบความสัมพันธ์และความผูกพันกันเกิดขึ้น เช่น องค์กร ชุมชน องค์กรในท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น นอกจากนี้คำว่า ชุมชน ในความหมาย ทางสากลและนักคิดของตะวันตกได้ให้ความหมายทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกับความหมายของ นักวิชาการไทย ดังต่อไปนี้ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556, หน้า 7-8)

ปรีชา วงศ์ทิพย์ (2555, หน้า 8) กล่าวว่าชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของ มนุษย์ที่มีความเกี่ยวพันกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งอิงอาศัยความเอื้อ อำนวย อาหาร ความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นเครื่องมือดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน

Cambridge University (2003, p. 53) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชน (Commune) ว่าหมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มครอบครัวที่อยู่อาศัยร่วมกันในพื้นที่หนึ่ง พื้นที่ใด (Particular Area) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็ทำงานร่วมกัน ใช้สิทธิและเป็นเจ้าของพื้นที่และ ผลประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จนทำให้เกิดพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ ตลอดจนมีการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมร่วมกัน ประหนึ่งว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นหนึ่งเดียวกัน (As a Unit) ทั้งชุมชน

ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Design ซึ่งความหมายของคำว่า “ออกแบบ” นั้นถูก ให้คำนิยาม หรือคำจำกัดความ ไว้หลายรูปแบบมากมาย ตามความเข้าใจ การตีความหมาย และการ สื่อสารออกมาด้วยตัวอักษรของแต่ละคน ตัวอย่างความหมายของการออกแบบ เช่น

การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนจัดตั้งขั้นตอน และรู้จักเลือกใช้วัสดุวิธีการ เพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบ และคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด ตามความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา เช่น การจะทำโต๊ะขึ้นมาซักหนึ่งตัว จะต้องวางแผนไว้เป็นขั้นตอน โดยต้องเริ่มต้นจากการเลือกวัสดุที่จะใช้ในการทำโต๊ะนั้นว่าจะใช้ วัสดุอะไรที่เหมาะสมในการยึดต่อระหว่างจุดต่าง ๆ นั้น ควรใช้ กาว ตะปู สกรู หรือใช้ข้อต่อ แบบใด รู้ถึงวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน ความแข็งแรงและการรองรับน้ำหนักของโต๊ะ สามารถรองรับได้มากน้อยเพียงใด สีสนควรใช้สีอะไรจึงจะสวยงาม เป็นต้น

การออกแบบ หมายถึง การปรับปรุงแบบ ผลงานหรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม และดูมีความแปลกใหม่ขึ้น เช่น โต๊ะที่ทำขึ้นมาใช้ เมื่อใช้ไปนาน ๆ ก็เกิดความเบื่อหน่ายในรูปทรง หรือสี ก็จัดการปรับปรุงให้เป็นรูปแบบใหม่ให้สวยกว่าเดิม ทั้งความเหมาะสม ความสะดวกสบาย ในการใช้งานยังคงเหมือนเดิม หรือดีกว่าเดิม เป็นต้น

การออกแบบ หมายถึง การรวบรวมหรือการจัดองค์ประกอบทั้งที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติ เข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ การนำองค์ประกอบของการออกแบบมาจัดรวมกันนั้น ผู้ออกแบบ

จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยและความสวยงาม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการออกแบบ เป็นศิลปะของมนุษย์เนื่องจากการสร้างค่านิยมทางความงาม และสนองคุณประโยชน์ทางกายภาพให้แก่มนุษย์ด้วย

การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่สนองความต้องการในสิ่งใหม่ ๆ ของมนุษย์ ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด และสร้างความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

การออกแบบ (Design) คือ ศาสตร์แห่งความคิด และต้องใช้ศิลป์ร่วมด้วย เป็นการสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ เพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมาย และนำกลับมาใช้งานได้อย่างน่าพอใจ ความน่าพอใจนั้น แบ่งออกเป็น 3 ข้อหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ความสวยงาม เป็นสิ่งแรกที่ได้สัมผัสก่อน คนเราแต่ละคนต่างมีความรับรู้เรื่องความสวยงาม กับความพอใจ ในทั้ง 2 เรื่องนี้ไม่เท่ากัน จึงเป็นสิ่งที่ถกเถียงกันอย่างมาก และไม่มีเกณฑ์ ในการตัดสินใจใด ๆ เป็นตัวที่กำหนดอย่างชัดเจน ดังนั้นงานที่มีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมนั้น ก็จะมองว่าสวยงามได้เหมือนกัน

2. มีประโยชน์ใช้สอยที่ดี เป็นเรื่องที่สำคัญมากในงานออกแบบทุกประเภท เช่น ถ้าเป็นการออกแบบสิ่งของ เช่น แก้ว โขพานั้น จะต้องออกแบบมาให้นั่งสบาย ไม่ปวดเมื่อย ถ้าเป็นงานกราฟิก เช่น งานสื่อสิ่งพิมพ์นั้น ตัวหนังสือจะต้องอ่านง่าย เข้าใจง่าย ถึงจะได้ชื่อว่า เป็นงานออกแบบที่มีประโยชน์ใช้สอยที่ดีได้

3. มีแนวความคิดในการออกแบบที่ดี เป็นหนทางความคิด ที่ทำให้งานออกแบบสามารถตอบสนองต่อความรู้สึกพอใจ ชื่นชม มีคุณค่า บางคนอาจให้ความสำคัญมากหรือน้อย หรืออาจไม่ให้ความสำคัญเลยก็ได้ ดังนั้นบางครั้งในการออกแบบ โดยใช้แนวความคิดที่ดี อาจจะ ทำให้ผลงาน หรือสิ่งที่ออกแบบมีคุณค่ามากขึ้นก็ได้

ดังนั้น การออกแบบพื้นที่ชุมชน คือ การวางแผนและการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการจัดองค์ประกอบพื้นที่หมู่บ้านหรือมนุษย์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีการรับรู้ร่วมกัน มีการพัฒนา ร่วมกัน โดยการออกแบบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยและความสวยงาม ตอบสนองคุณประโยชน์ทางกายภาพให้แก่มนุษย์เพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด และสร้างความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

หลักการออกแบบพื้นที่ชุมชนในหน้าอยู่มีดังนี้

1. การออกแบบภายใต้สัดส่วนของมนุษย์ควรมีความกระชับ มีทางเดินที่เป็นมิตรกับผู้ใช้โดยจัดให้มีการเชื่อมต่อระหว่างที่อยู่อาศัย การเดิน ไปยังร้านค้าร้านบริการแหล่งวัฒนธรรม

ต่าง ๆ รวมถึงแหล่งงานที่มีความหลากหลายให้มีความสะดวกสบาย จะสามารถลดความแออัดของการจราจรภายในพื้นที่และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้คนในพื้นที่ละแวกนั้น

2. สิทธิในการเลือกหนทางเลี้ยงชีพผู้คนมีความต้องการที่มีความหลากหลายในการเลือกที่อยู่อาศัย แหล่งช้อปปิ้ง พื้นที่นันทนาการ ระบบขนส่งสาธารณะ และแหล่งจ้างงาน การออกแบบสร้างสรรค์สังคมละแวกใกล้เคียงให้มีชีวิตชีวาและสามารถรองรับผู้อยู่อาศัยในแต่ละระดับภายใต้ชีวิตของเขาเอง

3. การสนับสนุนและกระตุ้นการพัฒนาพื้นที่แบบผสมผสาน การบูรณาการการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แตกต่างกันและประเภทของอาคารที่แตกต่างกัน จะสามารถสร้างสีสันชุมชนคนเดินเท้าที่เหมาะสมและมีความหลากหลายยิ่งขึ้น

4. การปกป้องรักษาศูนย์กลางชุมชนเมือง การคืนสภาพฟื้นฟูพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนภายในเมือง จะสามารถสร้างประโยชน์จากการเชื่อมต่อของถนน ทางเดินและอาคาร โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มโครงสร้างพื้นฐานเข้าไปใหม่ ซึ่งจะช่วยลดการแผ่กระจายกระจายของชุมชนเมือง ส่งเสริมความมั่นคงของชุมชนละแวกนั้น

5. การมีระบบคมนาคมขนส่งหลากหลายทางเลือก การจัดให้มีบริการสาธารณะที่หลากหลาย เพื่อให้คนมีตัวเลือกในการเดินหรือขี่จักรยาน รวมถึงการใช้บริการขนส่งสาธารณะ นอกจากจะช่วยลดปริมาณรถยนต์และลดความแออัดของการจราจรแล้ว จะช่วยปกป้องสภาพแวดล้อมและกระตุ้นให้เกิดการใช้กิจกรรมทางกายมากขึ้น

6. การออกแบบสร้างสรรค์พื้นที่ว่างสาธารณะให้มีชีวิตชีวา การมีพื้นที่สำหรับการต้อนรับถือเป็นความจำเป็นสำหรับประชาชน โดยจะต้องกำหนดสถานที่สาธารณะเพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว มีพื้นที่สำหรับการเฉลิมฉลองและไว้อาลัย มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมือง มีสถานที่สำหรับการชื่นชมศิลปะของพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการเป็นแหล่งรวมของกิจกรรมภายในพื้นที่

7. การออกแบบสร้างสรรค์ละแวกชุมชนให้มีอัตลักษณ์ “การรับรู้ต่อสถานที่” การออกแบบให้พื้นที่ภายในชุมชนละแวกใกล้เคียงมีเอกลักษณ์ที่ไม่ซ้ำกันซึ่งจะช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมของการเดินและการสร้างความภาคภูมิใจของคนภายในชุมชน

8. การพิทักษ์รักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สุดของการออกแบบ คือ ความสมดุลของธรรมชาติและการพัฒนาระบบการรักษาธรรมชาติ โดยจะต้องส่งเสริมการปกป้องแหล่งน้ำจากมลพิษ และลดมลพิษทางอากาศ รวมถึงการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นสมบัติของส่วนรวมเอาไว้

9. การสงวนรักษาภูมิสถาปัตยกรรมควรจัดให้มีพื้นที่เปิดโล่ง ฟาร์มและแหล่งที่อยู่อาศัย

ของสัตว์ป่า ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับการรักษาสิ่งแวดล้อม และการพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึง
ภูมิวัฒนธรรมของชุมชน

10. การออกแบบสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นสัญลักษณ์ความเป็นเลิศทางด้านการ
ออกแบบเป็นรากฐานของชุมชนที่ประสบความสำเร็จและมีสุขภาพดี

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์

การอนุรักษ์ เป็นการเก็บรวบรวม รักษาสิ่งที่เรารักและหวงแหน อันเป็นมรดกตกทอด
มาแต่บรรพบุรุษ อันเป็นต้นแบบทั้งหมดที่ได้ถูกสร้างขึ้นอย่างมีแบบแผนสืบทอดกันมาเป็นเวลา
หลายร้อยหลายพันปี มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาวิจัย ฟันฟู สืบทอดรุ่นต่อรุ่นกัน
อย่างไม่ขาดสาย ดังนั้นการอนุรักษ์จึงเป็นการพัฒนาให้สิ่งที่เราหวงแหนให้คงอยู่ตลอดไป
(ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543)

พิชัย สดภิบาล (2557, หน้า 11) ได้กล่าวถึงการอนุรักษ์ไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง
การคุ้มครองคุณค่าและความงาม คุณค่าทางวิชาการ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคุณค่า
ทางความงามตามธรรมชาติ การเก็บรวบรวม การรักษา การซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา
การป้องกัน การสงวน จะต้องรู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด การใช้อย่างคุ้มค่า ให้เป็น
ประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้เป็นเวลาที่ยาวนานที่สุด ต้องสูญเสียทรัพยากร โดยเปล่า
ประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้ทั่วถึงกันด้วย ต้องนำ
ทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามสมัชชานิยม หรือใช้เพื่อความยั่งยืนของมนุษย์อย่างยั่งยืน
ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สรุปการอนุรักษ์ คือ การบูรณะซ่อมแซม ปรับปรุง และพัฒนางานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเน้นประโยชน์ใช้สอย ความงาม โครงสร้าง กรรมวิธีการก่อสร้าง
และด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบงานสถาปัตยกรรม การเก็บรวบรวม การทำนุบำรุง
รักษา หวงแหน โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การรู้จักใช้ทรัพยากร
อย่างชาญฉลาด ใช้อย่างคุ้มค่าให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และอายุการใช้งานยาวนานการ
บูรณะซ่อมแซมบำรุงรักษาที่ถูกต้อง เลือกใช้วัสดุที่เหมาะสม สามารถเข้ากันได้กับวัสดุดั้งเดิม การ
ฟื้นฟู การพัฒนา การรักษาให้คงอยู่ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า สูญเสียน้อยที่สุด

แนวคิดการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

พิชัย สดภิบาล (2557) ได้กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีอายุ
มากกว่า 100 ปี นั้นจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังและละเอียดอ่อนในการทำงาน

ซึ่งมีขั้นตอนการทำงานที่สรุปตามหลักการของการอนุรักษ์ โดยทำการวิจัยว่าอะไรที่มีมาก่อน และ จึงจะวางแผนการทำงาน ข้อจำกัดอะไรที่จะเป็นตัวกำหนดที่จะสามารถทำได้และไม่สามารถทำได้ การเตรียมการที่ดีก่อนลงมือกระทำ และเคารพในคุณค่า สรุปกระบวนการอนุรักษ์ (Summary of Conservation Procedure) ได้ ดังนี้

1. ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ประวัติของอาคาร
2. สำรวจอาคารและจำแนกวัสดุดั้งเดิม
3. วางแผนการทำงานให้เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์
4. จำเป็นที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ
5. บันทึกการทำงานทั้งหมด
6. จัดตั้งหน่วยงานบำรุงรักษาตามขั้นตอนที่กำหนด

การอนุรักษ์ (Conservation) อาคารทางประวัติศาสตร์ที่มีอายุเก่าแก่มากกว่า 100 ปี ให้ยังยืนต่อไปเพื่อเป็นมรดกของชาติไม่เพียงแต่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งเท่านั้น กระบวนการอนุรักษ์ จะไม่ไปสร้างความเสียหายและทำลายตัวอาคารหรือบิดเบือนประวัติศาสตร์ และจะต้องมั่นใจว่า การอนุรักษ์นี้ จะทำให้ลูกหลานมีความชื่นชอบในมรดกทางวัฒนธรรมแห่งนี้พร้อมที่จะรักษาไว้ ชั่วลูกชั่วหลานส่งต่อกันระหว่างรุ่นต่อรุ่นไม่ขาดหายไป

การฟื้นฟูและการบูรณะ (Restoration and Reconstruction) การบูรณะถือได้ว่าเป็น กระบวนการที่จะนำกลับมาซึ่งมรดกที่ซึ่งถูกสร้างสรรค์มาแต่อดีต ที่เป็นดั้งเดิมปราศจากการที่จะใช้ วัสดุและสกุลช่างสมัยใหม่ ส่วนการสร้างใหม่นั้นเป็นการยอมรับที่จะใช้วัสดุสมัยใหม่หรือเก่ามาใช้ ในการก่อสร้างใช้ได้ทั้งกระบวนการทำงานในสกุลช่างทั้งเก่าและใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งอาคารที่จะ บำรุงรักษาไว้แบบดั้งเดิม

การทำงานในบริบทของอาคารเก่า สิ่งที่สำคัญ คือ ความตั้งใจจริงมีเจตนาที่จะทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ที่จะทำให้เกิดความสนใจต่ออาคาร สิ่งซึ่งที่กระทำแล้วไม่เหมาะสม ไม่ถูกกาลเทศะ ไม่มีสกุลช่างที่ชำนาญพอ ขาดแรงงานฝีมือ ขาดวิธีการที่ถูกหลักการจะก่อให้เกิด เป็นการทำลายโดยไม่ได้ตั้งใจ ระหว่างความสวยงามกับเทคนิควิธีการที่ทำจากที่อื่นอาจจะ ไม่สามารถนำมาใช้กับที่นี่ได้ การผสมผสานในงานที่ไม่ลงตัวจะต้องใช้ความระมัดระวัง การจัดการ การประยุกต์วิธีการที่ดีในแต่ละงานจะเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ในรูปแบบงานที่ใหม่ในการ อนุรักษ์ อาทิเช่น บริบทใหม่ ๆ ในการออกแบบที่ดีทันสมัยของวัสดุและสามารถเลือกมาทดแทน ของเก่าและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

หลักการของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

1. การเก็บรักษาหรือฟื้นฟูอาคารทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

2. กระบวนการอนุรักษ์ต้องอยู่บนพื้นฐานของการวิจัย

3. ข้อจำกัดทางด้านกายภาพ

4. ตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลทำนุบำรุงรักษา

การเก็บรักษาหรือฟื้นฟูอาคารทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ให้เป็นไปตามของข้อกำหนดขององค์กรเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานและมรดกวัฒนธรรม โดยจะต้องดูแลความเป็นไปได้ที่จะเก็บรักษาไว้เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญรวมทั้งการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบว่าอาคารหรือสิ่งที่มีประติมากรรมขึ้นนั้นสมควรที่จะต้องได้รับการรักษา ดูแลความปลอดภัยจากภัยพิบัติต่าง ๆ และสิ่งสำคัญที่สุดคือผู้ใช้จะต้องเข้าใจถึงความสำคัญของการเข้าไปใช้อาคาร

กระบวนการอนุรักษ์ต้องอยู่บนพื้นฐานของการวิจัย สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ จะต้องเข้าใจถึงประวัติของอาคารให้ถ่องแท้ว่ามีข้อกำหนดเงื่อนไขอะไรบางอย่างที่จะต้องดำเนินการก่อนที่จะเริ่มทำงาน ถ้าไม่ทำตามข้อเงื่อนไขที่กำหนดสิ่งที่จะตามมา คือ งบประมาณที่จะต้องบานปลายและในที่สุดงานก็จะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ข้อจำกัดด้านกายภาพ ข้อจำกัดนี้จะเป็นแนวทางหรือเครื่องกระตุ้นเตือนที่ดีให้ตระหนักถึงการที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรนั้นมีจุดเสี่ยงขั้นต่ำอยู่ที่ตรงไหนที่จะสามารถปรับปรุงอาคารได้ อาทิ เช่น จุดที่เป็นเอกลักษณ์ทางด้านโครงสร้าง การที่จะปรับปรุงประตูหน้าต่างจนกระทั่งหน้าร้านที่จะสามารถเอาสิ่งอื่นใดไปแทนที่ได้และต้องคำนึงถึงความสวยงามที่คงมาแต่ประวัติศาสตร์ ความหมายก็คือจะต้องเคร่งครัดเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ว่าอะไรบางอย่างที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อการทำนุบำรุงรักษา ทุก ๆ อาคารทางด้านประวัติศาสตร์ในโลกนี้ต้องตระหนักใน 4 กระบวนการเหล่านี้ทั้งสิ้น

1. ซ่อมแซมให้มากกว่าการแทนที่ เป็นตรรกะของการปรับปรุงเป็นแนวคิดที่จะคำนึงถึงทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นพื้นผนัง หลักราก วงกบประตู หน้าต่าง ช่องลม ช่องแสง ค้ำยัน กันสาด ระเบียง เครื่องประกอบอาคาร เครื่องเรือน การทำงานไม้ งานสี งานโครงสร้างต่าง ๆ จะต้องมีส่วนที่มียุคคุณภาพเป็นช่างฝีมือที่ตกทอดมาแต่ดั้งเดิมและจะต้องมั่นใจได้ว่าไม่ทำลายสิ่งเหล่านั้น เพราะอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์นั้นแฝงไว้ซึ่งความงามกลั่นอายุที่จะบ่งบอกถึงความรู้สึกต่าง ๆ ที่ได้ถ่ายทอดเอาไว้จากคนรุ่นก่อนอย่าให้ผิดไปจากสิ่งที่ยังมองเห็นมาแต่อดีต

2. เปลี่ยนที่ถูกต้อง บริบทของการฟื้นฟูส่วนประกอบต่าง ๆ ที่จะไปแทนที่จะต้องควรอย่างยิ่งที่จะต้องกระทำให้เหมือนเดิม อย่างเช่น ส่วนประกอบของประตูหน้าต่าง หรือคิ้วบัวต่าง ๆ ที่ถูกทำลายไปนั้นต้องตกลงกันให้แน่ใจว่าถูกต้องตามแบบดั้งเดิมและให้เป็นไปตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ส่วนที่เสียหายจากของเดิมมีอะไรบางอย่าง 2) ของที่ผูกพันที่จะเก็บรักษาไว้เป็นตัวอย่าง 3) ใช้ช่างฝีมือสร้างขึ้นใหม่ให้เหมือนดั้งเดิม การสร้างแบบที่บอกขนาดสัดส่วนรายละเอียดในการ

ประกอบแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ชนิดของวัสดุที่ใช้ การเลือกหาแหล่งที่มาที่ถูกต้องมีความจำเป็นต่อช่างฝีมือเป็นอย่างมาก ความเป็นพื้นนั้นมีความสำคัญมาก การสรรหาให้มีสี สัน พื้นผิวที่ตรงกับของต้นฉบับ เป็นต้น

3. ตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลทำนุบำรุงรักษา ภาครัฐจะต้องมีหน่วยงานมาดูแลที่จะสงวนรักษาอาคารที่เป็นประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ มีส่วนร่วมในการออกกฎเกณฑ์ในการบังคับใช้เพื่อที่จะให้อาคารร้านตลาดคงสภาพแบบดั้งเดิมไว้ไม่ว่าจะเป็น โครงสร้าง สี สัน ทัศนียภาพของชุมชน ทุก ๆ ส่วนในภาพรวมจะส่งเสริมการอนุรักษ์จะไม่ทำให้เกิดความแตกต่างขึ้น สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ของงานฟื้นฟู

ขั้นตอนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษา วิจัย และวิเคราะห์เชิงประวัติ โครงสร้างอาคาร (Research and Analysis of History and Fabric) โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย แผนที่ การจดบันทึกต่าง ๆ ภาพถ่ายในแต่ละสมัย งานซ่อมแซมที่เกิดขึ้นกับโครงสร้าง ฯลฯ ที่ได้ทำมาแล้ว ส่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคาร

2. สำรวจอาคาร (Survey of Building) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะบันทึกการสำรวจอย่างละเอียดและแม่นยำในตัวอาคารแต่ละอย่างแต่ละสมัยแต่ละประเภทของอาคารที่แตกต่างกัน ก่อนที่จะเริ่มต้นการทำงาน การสำรวจจะต้องประกอบด้วย ผังแบบแปลน ภาพตัด และรูปด้าน โดยการบันทึกด้วยภาพถ่าย ภาพวาด สำรวจปัญหาและผลกระทบที่มีต่อโครงสร้าง

3. วางแผนการบูรณะจะต้องมีการแทรกแซงให้น้อยที่สุด (Plan Restoration with Minimum Intervention) การบูรณะจะต้องทำอย่างระมัดระวังเพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์ ที่ต้องซ่อมแซมก่อนที่จะเอาสิ่งใหม่มาแทนที่ รายละเอียดจากงานวิจัยจะสามารถช่วยให้นแน่ใจว่าทุกอย่างไม่มีการผิดตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญจะมีบทบาทมากที่จะช่วยให้ถูกที่ถูกทางตามแผนการบูรณะ

4. การดำเนินงานจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญ (Implement under Experienced Supervision) ผู้เป็นเจ้าของอาคารไม่สามารถรู้กระบวนการหรือมีประสบการณ์ที่จะอนุรักษ์ จะต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านอนุรักษ์เข้ามาบูรณะอาคารเพื่อลดความเสี่ยงในการทำอาคาร

5. บันทึกการทำงาน (Record Work) การเขียนรายงานและการบันทึกภาพในระหว่างการทำงานต่าง ๆ จะช่วยในการอ้างอิงและเป็นข้อแนะนำไว้

6. ขั้นตอนประจำในการบำรุงรักษา (Put in Place Regular Maintenance Procedures) หลังจากผ่านกระบวนการอนุรักษ์และจะมั่นใจให้ได้ว่าจะสามารถดูแลอาคารให้อยู่ดีและยั่งยืน

ไม่เกิดความเสียหายจากภัยพิบัติต่าง ๆ มีการบำรุงรักษาอย่างเป็นระบบและดีที่สุด สามารถทำงานได้อย่างทันทีเมื่อมีปัญหา การรักษาความปลอดภัยจะต้องบรรจุไว้ในกำหนัดการ

สรุป การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม จะต้องมีการศึกษาเชิงวิจัยเกี่ยวกับตัวอาคาร
สิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และการซ่อมแซมบำรุงรักษาเพื่อให้คงอยู่

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยว คือ กิจกรรมที่แสวงหาความสุขทั้งทางกายและทางจิตใจ เพื่อทำการศึกษา และพักผ่อนหย่อนใจหรือก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ สร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อผู้ร่วมเดินทางและเพื่อนมนุษย์ก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษาและท่องเที่ยวตามแหล่งต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนของประเทศ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถานที่ที่น่าสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นและเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณี

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกันที่สำคัญ ได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของ ประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้แนะภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย, 2553)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น

เพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และผลิตผลิตินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย (สฤษฎ์ แสงอรัญญา, 2558)

ดร.ชนิ เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชนฐมาส (2538) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า โดยทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังดำรงไว้ซึ่งสภาพดั้งเดิมของระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องมีความรู้ที่ผสมผสานกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติสามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ
  - 2.1 นักท่องเที่ยวแบบหวัหะที่ที่เน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ
  - 2.2 นักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปที่สถานศึกษาที่ธรรมชาติโดยเฉพาะ เพื่อจะได้รู้ได้เข้าใจในธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น
  - 2.3 นักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่แปลก ๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน
  - 2.4 นักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติเพราะเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตนเองได้เลือกไป

แนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ก็ได้ให้ความหมายและคำอธิบายถึงลักษณะวัฒนธรรมไว้เมื่อคราวจัดทำนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ และแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมพุทธศักราช 2529 ดังนี้ (กุลวิจิตร ภัทธานนท์, 2537)

1. วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน
2. วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกันเป็นแนวทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคมมีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีตหรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์

คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่นทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประเพณีปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมถือเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น

3. วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่วิธีใหม่ที่ใช้ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าย่อมทำให้สมาชิกเกิดความนิยมและในที่สุดอาจเลิกวัฒนธรรมดั้งเดิมการจะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

4. วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบ บทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไปหากว่าความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมแล้วก็สมควรให้กลุ่มชนทั้งหลายมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันเพราะสภาพความแตกต่างอย่างนี้เป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม

5. วัฒนธรรมอาจจะจำแนกได้เป็นหลายประเภท คือ วัฒนธรรมประจำชาติ วัฒนธรรมสากล วัฒนธรรมเมือง และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบความคิดและวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ใช้ของผู้เจ้าแฉกการจัดหมวดหมู่ของวัฒนธรรมเพื่อความสะดวกในการสื่อความและประสานงานอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานวัฒนธรรม

6. วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติศิลปปฏิบัติธรรมและพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์

7. วัฒนธรรมเป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไขตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

8. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นลักษณะเด่นประจำชาตินั้น ๆ หรือประจำหมู่คณะซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอันจะทำให้เกิดความรักสามัคคีและจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะและธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ (2543) อธิบายความหมาย และลักษณะของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นวิถีชีวิตของสังคม คนในสังคมมีส่วนร่วมจะคิดเห็นอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร ก็แสดงออกให้ปรากฏเห็น เป็นรูปภาพ ประเพณี กิจกรรมงาน การละเล่น การศาสนา เป็นต้น ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่คนในสังคมมีส่วนร่วมสร้างขึ้น เช่น สิ่งอันจำเป็นแก่วิถีชีวิต และการครองชีพ ได้แก่ ปัจจัยสี่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งแสดงปรากฏให้เห็นเป็นสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีการสะสมเป็นความรู้ในความจริงจำ จดไว้ในหนังสือ และสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น และ

ถ่ายทอดไว้ให้แก่นักเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมาชั่วอายุคนมีการเพิ่มเติมเสริมสร้างสิ่งใหม่ และปรับปรุงสิ่งเก่าให้เข้ากันได้ และมีความเจริญก้าวหน้า โดยวัฒนธรรมจะมีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้การรับรู้เป็นเรื่องสำคัญทำให้มนุษย์สร้างสิ่งที่เราเรียกว่าวัฒนธรรมเกิดขึ้นมนุษย์จะต่างจากสัตว์เนื่องจากการกระทำต่าง ๆ เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เช่น การหิวผอมการแปร่งฟันการเย็บผ้าเขียนหนังสือ ฯลฯ ส่วนสัตว์จะใช้สัญชาตญาณการเรียนรู้มันจะมีลักษณะสั่งสมจากประสบการณ์ที่มนุษย์ได้เผชิญในชีวิตไม่ได้ถูกถ่ายทอดทางชีวภาพหรือพันธุกรรมการเรียนรู้มันเกิดจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มของสังคม

2. เป็นสิ่งซึ่งสืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นมรดกทางสังคมซึ่งส่งต่อกันมาหลายช่วงอายุซึ่งคนรุ่นต่อมาได้นำมาใช้ปฏิบัติทำให้คงอยู่ไม่สูญหายแต่อาจปรับเปลี่ยนไป เช่น ภาษา การแต่งกาย ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นจะขึ้นอยู่กับภาวะในสังคมในขณะนั้น ๆ

3. เป็นของส่วนรวมในสังคมมิใช่เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะแต่จะช่วยกันคิดสิ่งทีสร้างสรรค์ร่วมกันปฏิบัติทำให้วัฒนธรรมนั้นอยู่ยืดยาว เช่น ภาษา การแต่งกาย วัฒนธรรม จึงเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจำนวนมากหรือของสังคมทั้งหมด

สรุปวัฒนธรรม จึงหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจากบุคคลหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่างแล้วต่อมากคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติ สืบต่อกันมาวัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิมตั้งนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพตามยุคสมัย ส่วนการอนุรักษ์ ก็หมายถึง การรักษาให้คงไว้ซึ่งเป็นไปตามวิถีประเพณีปฏิบัติตามที่มิมาในมุมมองของการอนุรักษ์เป็นการคงไว้ซึ่งวิถีแต่เดิมที่เป็นมาให้สามารถที่จะไม่ถูกกลืนหายไปตามกาลเวลาอาจจะขัดแย้งกับการพัฒนา ซึ่งนั่นหมายความว่าพัฒนานั้นจะเป็นการดำเนินวิถีชีวิตที่มีเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งอาจจะทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่ปฏิบัติตามกันมานั้นถูกกลืนหายไปหากว่าไม่มีการอนุรักษ์ไว้ดังนั้นการอนุรักษ์กับการพัฒนาจึงเป็นมุมมองของแต่ละฝ่าย

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทาง

วัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราว และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิตภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการ ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น

การสัมผัสโดยตรงระหว่างนักท่องเที่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมพื้นถิ่น อย่างน้อย 2 ประเภท (เจริญญา เจริญสคไส, 2544) คือ

1. ท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่นอย่างเต็มรูปแบบโดยนักท่องเที่ยว ไปพำนักอาศัยอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ เป็นระยะเวลาหนึ่งและใช้ชีวิตเหมือนชนพื้นเมือง อาทิ การท่องเที่ยวพักค้างแรมแบบโฮมสเตย์

2. การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่นแบบมีการจัดการ โดยนักท่องเที่ยวไปทัศนศึกษาเยี่ยมชมกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่พักค้างโดยพยายาม เรียนรู้เข้าใจวัฒนธรรมของชนเผ่าชนนั้นและแต่ไม่ได้ลองใช้ชีวิตในรูปแบบเดียวกับชนพื้นเมือง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่าเป็น วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยว ที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิต ผู้คนหรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยง พึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกัน ซึ่งให้เห็นว่าส่วนประกอบทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูด นักท่องเที่ยวในเชิงของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ งานหัตถกรรม กิจกรรมทางประเพณี ภาษา อาหาร ศิลปะ ดนตรี ศาสนาสถาปัตยกรรม การศึกษา ลักษณะการแต่งกาย เทคโนโลยีของชุมชนท้องถิ่นและกิจกรรมยามว่าง

แนวคิดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง, 2545) ได้ให้ แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ ในสังคม

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

3. วิธีการและความถี่ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่นเพราะจะเป็นเครื่องวัดความต้องการประเภทและจำนวนนักท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ

4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ

5. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวังและต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วยเพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่

6. เงินทุนและแรงงานรวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยวควรมาจากชุมชนเจ้าของท้องถิ่นเพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาทางการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้

7. การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว

8. เรื่องราวและงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์วิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

9. ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยวควรพยายามขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม The European Center for Traditional and Regional Cultures หรือ ECTARC (Richards, 1995) ได้กล่าวไว้ถึงองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 8 ประการ ได้แก่

1. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ
2. สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมถึงซากปรักหักพังของสิ่งปลูกสร้างในอดีต
3. ศิลปหัตถกรรมประติมากรรมประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ
4. ความน่าสนใจในเรื่องของคนตรีไม่ว่าจะเป็นในรูปของคนตรีคลาสสิกคนตรีพื้นบ้านหรือคนตรีร่วมสมัย

5. การแสดงละครภาพยนตร์มหรสพต่าง ๆ

6. ภาษาและวรรณกรรม

7. ประเพณีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

8. วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมย่อย

สรุปการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของคนหรือกลุ่มคนไปยังสถานที่หนึ่งที่มีเรื่องราวความเป็นมาในอดีต สัมผัสธรรมชาติ การดำเนินชีวิต และแหล่ง

วัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่สร้างความสูญเสียและก่อความรำคาญรบกวนหรือ
 ทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีความตั้งใจมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา
 เรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ ลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่ง
 ธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่นด้วยแนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 วัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงการใช้ชีวิตตามชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ
 การแต่งกาย ภาษาที่ใช้สื่อสาร การกินอยู่ให้วัฒนธรรมเหล่านี้สามารถเกิดการบริหารการท่องเที่ยว
 ที่ดีเพื่อที่จะสามารถใช้พื้นที่ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมโดยไม่ทำให้
 เสื่อมโทรมลงโดยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตลาดน้ำโบราณที่มีอายุ 100 ปี ขึ้นไปที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

1. ตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 2-1 ตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ตลาดสามชุกเป็นโบราณที่ตั้งอยู่ริมคลอง สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับการ
 อนุรักษ์ พัฒนา และบำรุงรักษามาเป็นอย่างดี จนได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวอย่างมากมายและ
 ที่สำคัญตลาดสามชุกยังคงเสน่ห์ความดั้งเดิมของสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนไว้ได้
 อย่างงดงาม รวมทั้งสินค้าที่ขายในตลาดล้วนเป็นฝีมือของชาวบ้านทั้งสิ้น

จุดเด่นของตลาดสามชุก

ตลาดสามชุกมีความสมบูรณ์ด้านสถาปัตยกรรม อาคารไม้เก่าแก่ที่ยังมีลวดลายฉลุลายขนมปังขิง ประตูบานเฟี้ยม และยังเป็นแหล่งรวมความอร่อยของอาหารพื้นถิ่นมากมาย เริ่มตั้งแต่ “ร้านนิสา ลูกชิ้นยักษ์” ที่ซอย 1 ร้านก๋วยเตี๋ยวเจ้าดังประจำตลาด ที่เด่นด้วยขนาดของลูกชิ้นที่ใหญ่คับชาม ไม่ว่าจะใครเห็นก็อยากแวะชิม แวะถ่ายรูปลูกชิ้นยักษ์ไว้เป็นที่ระลึกแทบทุกคน และมีของกินอีกมากมายที่มารับประทานและซื้อกลับบ้านและยังมีร้านถ่ายภาพ ร้านตัดผม ร้านขายของชำ ร้านจักรยาน ร้านกาแฟ รวมถึงร้านขายยาแบบโบราณก็ยังคงมีให้เราได้เห็น ส่วนจุดแวะชมสำคัญ ๆ ของตลาดก็มีไม่น้อย เช่น “โรงแรมอุดมโชค” โรงแรมเก่าแก่ที่ปัจจุบันไม่มีโรงแรมแบบนี้ให้เห็นแล้ว “ร้านมหาสนุก” ที่รวบรวมของเล่น โบราณสีสน์สดใสไว้อวดตาต่อใจเด็ก ๆ “ร้านบ้านไค้ก” ที่มีของสะสมและของที่ระลึกเกี่ยวกับ ไค้กทุกชนิด และเพื่อให้เข้าถึงชุมชนในตลาดสามชุกอย่างเต็มที่ ก็ต้องห้ามพลาดที่จะแวะ “พิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ่านจันารักษ์” ซึ่งมีข้าวของโบราณมากมาย

ภาพที่ 2-2 ร้านก๋วยเตี๋ยวนิสาลูกชิ้นยักษ์

ภาพที่ 2-3 พิพิธภัณฑ์บ้านขุนจ่านจันารักษ์

ภาพที่ 2-4 โรงแรมอุคมโชค

ภาพที่ 2-5 ร้านบ้านโต๊ก

2. ตลาดบ้านใหม่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 2-6 ตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตลาดบ้านใหม่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง บรรยากาศดีมาก ๆ แบ่งเป็น 2 ชุมชน คือ ชุมชนตลาดบน และชุมชนตลาดกลาง ซึ่งชุมชนตลาดบน บางครั้งเรียกชื่อตามนามเจ้าของว่า ตลาดขุนอินทรนครกิจ มีอาณาเขตตั้งแต่ทางเข้าตลาดจนถึงศาลเจ้าอาม่า แต่เดิมบริเวณทางเข้าตลาดเป็นโรงสีขนาดใหญ่ ซึ่งยกเลิกในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อ พ.ศ. 2501 ต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นห้องแถวให้เช่า ปัจจุบันถูกรื้อถอนไปเหลือเพียงบางส่วนที่เป็นตลาดด้านใน และชุมชนตลาดกลาง อยู่ถัดจากศาลเจ้าอาม่า ลงไปจนถึงหัวตลาดบริเวณศาลเจ้าโกมินทร์ ยังคงสภาพความเป็นตลาดโบราณไว้จนปัจจุบัน

จุดเด่นตลาดบ้านใหม่

ตลาดบ้านใหม่ยังคงความสมบูรณ์ของสถาปัตยกรรม อาคารสิ่งปลูกสร้าง โดยการเป็นแผ่นไม้กระดานที่ปลูกสร้างให้ชิดติดกับริมลำน้ำ มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และยังคงสภาพ ยังคงความสมบูรณ์ จนกระทั่งถูกใช้เป็นสถานที่สำหรับถ่ายทำภาพยนตร์และละครอยู่เสมอ เช่น เรื่องอยู่กับกิ้ง เจ้าสัวสยาม นางนาคเสียดาย ฯลฯ และนายจันท์หนวดเขี้ยว แห่งตลาดบ้านใหม่ ยืนยันเป็นจุดแลนด์มาร์ค และอีกสิ่งหนึ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาสัมผัสตลาดบ้านใหม่ คือ อาหารพื้นถิ่นที่มีรสชาติอร่อย ราคาข่อมเยา สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ มีคนแต่งกายโบราณเป็นนายจันท์หนวดเขี้ยว นักท่องเที่ยวให้ความสนใจถ่ายรูปด้วย จนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่งด้วย

ภาพที่ 2-7 แต่งกายเลียนแบบ นายจันท์หนวดเขี้ยว แห่งตลาดบ้านใหม่

3. ตลาดน้ำโบราณบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ภาพที่ 2-8 ตลาดน้ำโบราณบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ตลาดน้ำโบราณบางพลี เป็นตลาดริมน้ำเก่าแก่มากตั้งแต่ พ.ศ. 2400 เรียกได้ว่าเป็นตลาดร้อยปีของจังหวัดสมุทรปราการ เดิมชื่อตลาด “ศิริโสภณ” สันนิษฐานว่าเป็นชุมชนที่มีชาวจีนค้าขายอยู่ โดยใช้เส้นทางคลองสำโรงในการค้าขายและสัญจร ตลาดโบราณบางพลีนั้นเป็นตลาดโบราณริมคลองสำโรงเพียงแห่งเดียวที่รอดพ้นจากไฟไหม้และยังคงสภาพเหมือนเดิม มีลักษณะเด่น คือ เป็นตลาดที่มีเส้นทางกระดานไม้เดินติดต่อกันได้ยาวกว่า 500 เมตร และบ้านไม้แต่ละหลังก็ยังคงสภาพเดิมตั้งแต่แรกสร้าง เมื่อเดินไปครึ่งทางจะมีสะพานไม้เดินข้ามไปอีกฝากหนึ่งได้

จุดเด่นตลาดน้ำโบราณบางพลี

เดินสะพานไม้ริมน้ำ คู่วิถีชีวิตชาวตลาดนักท่องเที่ยวที่มาชมตลาดโบราณบางพลี จะพบกับสินค้ามากมาย ส่วนมากก็จะเป็นของใช้ ของฝากให้กับนักท่องเที่ยว อย่างเช่น ตลาดโบราณทั่วไป แต่ก็ยังมีร้านค้าที่ค้าขายให้กับคนท้องถิ่น เช่น ร้านขายของชำแบบดั้งเดิม ร้านขายยาที่ดูคลาสสิกมาก ภายในตลาดโบราณบางพลียังมีนันทนาการ “ภาพเก่าเล่าเรื่อง” ให้ได้ชมเรื่องราวในสมัยก่อนอีกด้วย

ภาพที่ 2-9 สะพานไม้ริมน้ำตลาดน้ำบางพลี

4. ตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการ

ภาพที่ 2-10 ตลาดคลองสวน 100 ปี จังหวัดสมุทรปราการ

ตลาดคลองสวนตั้งอยู่เขตติดต่อสองจังหวัด คือ จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดฉะเชิงเทราตลาดแห่งนี้สร้างขึ้นมาแล้วกว่า 100 ปี แต่ในปัจจุบันก็ยังคงเหลือกลิ่นอายของตลาดโบราณอยู่ ทั้งสินค้า อาหาร และดีกรีมบ้านช่องต่าง ๆ ล้วนให้บรรยากาศสุดคลาสสิก

จุดเด่นตลาดคลองสวน

4.1 บรรยากาศเก่าของร้านค้า รวมทั้งของโบราณต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า ร้านโชห่วย ร้านค้าขายปลีกขนาดเล็ก ๆ คนรุ่นใหม่อาจจะไม่ค่อยได้ยีน ไม่ค่อยได้เห็น เป็นบรรยากาศหนึ่งที่หลากหลาย ๆ คนอยากให้เห็น อยากจะสัมผัสสักครั้ง ด้วยมนต์เสน่ห์ของรอยยิ้ม มิตรไมตรี การนำเสนอขายสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเป็นกันเองของพ่อค้าแม่ขาย

ภาพที่ 2-11 ร้านจำหน่ายสินค้า (โชห่วย)

4.2 ร้านกาแฟเป๊ะหลี เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เพราะเป๊ะหลีท่านจัดร้านได้สวยงาม ซึ่งปัจจุบันท่านได้เสียชีวิตแล้ว แต่ก็ยังเป็นจุดที่สนใจของนักท่องเที่ยว เดินผ่านมาต้องไม่พลาดที่จะแวะไปถ่ายรูป ร้านของท่านเป็นตึกแถวปูนผสมไม้ ห้องเล็กห้องเดียว ช่างกำแพงมีประวัติและรูปที่ถ่ายกับบุคคลสำคัญต่าง ๆ โต๊ะกาแฟเป็น โต๊ะกลมแบบโบราณ

ภาพที่ 2-12 หุ่นเป๊ะหลี เจ้าของร้านกาแฟโบราณ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)

5. ตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 2-13 ตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม

ตลาดน้ำดอนหวาย ชื่อนี้หลายคนคงรู้จัก โดยเฉพาะผู้ที่เคยลิ้มลองเป็ดพะโล้นายหนับ ที่ขึ้นชื่อ และถือว่าเป็นพระเอกของตลาดน้ำดอนหวายที่ทำให้ใครต่อใครต้องเดินทางมาชิม จากที่เคยขายกันวันละไม่กี่ตัว ก็กลายมาขายวันละนับร้อย ๆ ตัว ในปัจจุบันเมื่อราว 7-8 ปีก่อน หรือราว พ.ศ. 2542-2543 หากใครได้ติดตามข่าวสารบ้านเมืองก็คงจะเห็นการเริ่มต้นความนิยมของตลาดน้ำดอนหวายได้อย่างชัดเจน ว่ามาจากสื่อโทรทัศน์ที่มีโอกาสไปทำรายการและแนะนำรายการอาหารเมนูอร่อยของตลาดดอนหวาย หลังจากที้ออกอากาศไปไม่นาน ก็ยังมีรายการอื่น ๆ ตามมาทำรายการกันไม่ขาดสาย จนตลาดน้ำดอนหวายเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ โดยจังหวัดไม่ต้องออกแรงประชาสัมพันธ์แต่อย่างใด จากจุดเริ่มต้นที่มีสื่อไปทำรายการสารคดีเชิงนิเวศน์ในช่วงนั้น ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศกำลังฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ หลังจากประสบกับมรสุม ที่เรียกว่า IMF ทำให้สังคมไทยหันมานิยมดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย และใช้จ่ายอย่างประหยัด

จุดเด่นตลาดดอนหวาย

นั่งเรือชมวิวดอนหวายจะมีเรือให้บริการล่องแม่น้ำท่าจีนอยู่ 2 เจ้าด้วยกัน โดยเจ้าแรกคือ เรือศรีสวัสดิ์ชัยอนุยุค ที่เอาเรือเอี่ยมจูนมาดัดแปลงตั้งโต๊ะตั้งเก้าอี้ให้นั่งกันสบาย ๆ พร้อมไกด์บรรยายในเรือไปด้วย เรือจะมี 2 เส้นทางด้วยกัน เส้นทางแรก วัดดอนหวาย-วัดท่าพุด-วัดไร่จิง-วังปลา ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที ค่าเรือ ผู้ใหญ่คนละ 50 บาท เด็กคนละ 25 บาท วันหยุดมีเรือออกตั้งแต่ 9 โมงเช้าถึง 5 โมงเย็น เรียกว่า ออกกันทุกชั่วโมง ถ้ามาวันธรรมดาจะมีแค่ 2 รอบ คือ เที่ยงครึ่งกับบ่ายสอง โมง ส่วนเส้นทางที่สอง จะไปไกลกว่าเส้นทางแรก คือ วัดดอนหวาย-วัดไร่จิง-วังปลา-ลอดใต้

สะพานโพธิ์แก้ว-โรงเรียน ภปร.ราชวิทยาลัย-วัดสรรเพชร-วัดเดชานุสรณ์-สวนสามพราน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ค่าเรือ ผู้ใหญ่ 80 บาท เด็ก 40 บาท เรือจะมีวันละ 4 รอบ

เจ้าที่สอง คือ เรือคอนทวายเป็นเรือเที่ยว เจ้านี้จะเป็นเรือสองชั้นลำใหญ่กว่า เล่นในเส้นทางวัดคอนทวาย-วัดทรงคนอง-วัดหอมเกร็ด-วังปลา ค่าเรือ ผู้ใหญ่ 50 บาท เด็ก 25 บาท รอบเรือ ถ้าเป็นวันหยุด จะเริ่มตั้งแต่ 9 โมงครึ่ง แล้วจะมีเรือออกเรื่อย ๆ ทุก 45 นาที ไปจนรอบสุดท้ายเวลา 16.15 น. แต่ถ้าเป็นวันธรรมดา จะมีเรือออกรอบเดียวเวลา 12.30 น.

ภาพที่ 2-14 นั่งเรือชมวิว ที่คอนทวาย

6. ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพที่ 2-15 ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม

ตลาดน้ำเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 100 ปี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ห่างจากตลาดน้ำอัมพวาเพียง 4 กิโลเมตร ตลาดน้ำบางน้อยยังคงวิถีชีวิตชุมชนตลาดเก่าโดยมุ่งเน้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อรักษาสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ สามารถชมวิถีชีวิตชาวบ้านริมฝั่งคลองบางน้อย มีของดีราคาถูก อาหารอร่อย

จุดเด่นตลาดน้ำบางน้อย

พิพิธภัณฑ์ตั้งเชื่อมสะพานเป็นห้องแถวไม้ ภายในจัดแสดงของโบราณนานาชนิด บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในช่วง 100-300 ปี ก่อน ด้วยลักษณะทรงสั้นมาวางแสดง ทราบว่าในอดีตที่ผ่านเขาจะใช้เป็นบ้านพิมพ์น้ำตลาดมะพร้าว ซึ่งมีจำนวนเยอะมาก ไม่น่าเชื่อว่าสิ่งของเหล่านี้มาจากแม่น้ำแม่กลอง พิพิธภัณฑ์ตั้งเชื่อมสะพาน ไม่เก็บค่าเข้าชม

ภาพที่ 2-16 พิพิธภัณฑ์ตั้งเชื่อมสะพาน

7. ตลาดเก่าห้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 2-17 ตลาดเก่าห้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ตลาดเก้าห้อง เป็นตลาดห้องแถวเก่าแก่ ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำท่าจีน อายุประมาณ 100 ปี สร้างประมาณต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ตำบลบางปลาหมอ หมู่ที่ 2 ตำบลบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี คำว่า “ตลาดเก้าห้อง” น่าจะนำมาจากชื่อของบ้านเก้าห้อง ซึ่งเป็นบ้านโบราณมีประวัติสืบทอดมายาวนาน ตลาดเก้าห้องเล่ากันว่าสร้างขึ้นโดยชาวจีนคนหนึ่งชื่อ “นายสง” อพยพมาจากกรุงเทพฯ มาทำมาค้าขายอยู่บริเวณละแวกบ้านเก้าห้อง กิจการค้ำรุ่งเรืองดี ในราว พ.ศ. 2424 ได้แต่งงานกับ “นางแพ” ซึ่งเป็นหลานสาวของขุนกำแหงฤทธิ์ แห่งบ้านเก้าห้อง และได้ประกอบอาชีพค้าขายที่แพ ซึ่งสร้างขึ้นไว้ 1 หลัง จอดอยู่ริมหน้าบ้านเก้าห้อง ซึ่งในสมัยก่อนเป็นย่านค้าขายที่มีเรือแพขายของสองฝั่งแม่น้ำ นายสง หรือที่ชาวบ้านมักนิยมเรียกว่า “เจ๊ก-รอด” ทำการค้าขายสินค้าทุกประเภท โดยเฉพาะเครื่องบวช เครื่องมืออุปกรณ์ทำนา และเครื่องอุปโภคบริโภคทั้งหลายจนร่ำรวย และรู้จักกันในนามต่อมาว่า “นายบุญรอด เหลียงพานิช” ในปี พ.ศ. 2467 โจรได้ปล้นแพของนายบุญรอด และได้ทำการประทุษร้ายนางแพจนถึงแก่กรรม หลังจากนั้นไม่นานนายบุญรอดได้สมรสกับ นางส้มจิ้น นายบุญรอดเริ่มวางแผนผังและสร้างตลาดบริเวณฝั่งตรงข้ามบ้านเก้าห้อง โดยโยกย้ายแพทั้งหลายขึ้นไปค้าขายบนบกคือในตลาด เพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำในบริเวณนั้น และเปิดการค้าทางบกมากขึ้นและนำชื่อบ้านเก้าห้องมาเป็นชื่อตลาด คือ “ตลาดเก้าห้อง” ต่อมาในปี พ.ศ. 2477 นายบุญรอดได้สร้างป้อม ซึ่งกว้างประมาณ 4 เมตร ยาวประมาณ 4 เมตร มี 5 ชั้น ชั้นบนสุดเป็นคาค้ำฟ้า แต่ละชั้นบริเวณฝาผนังของทุกด้านมีรูกลมโต ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว โดยมีพระยารามราชภักดี เจ้าเมืองสุพรรณบุรีในสมัยนั้นมาเป็นผู้ทำพิธีเปิด เหตุที่สร้างป้อมขึ้นมา เพราะในระยษนั้นพวกโจรหรือที่เรียกว่า “เสือ” หลายคนออกปล้นฆ่าตามริมน้ำท่าจีนเสมอ จึงได้สร้างป้อมไว้สังเกตการณ์และมีการเตรียมการป้องกันการปล้นสะดมของเสือทั้งหลายด้วย ถ้าเสือมากคนจะขึ้นไปประจำอยู่ในป้อมตามชั้นต่าง ๆ เอาปืนส่องยิงตามรูทั้ง 4 ด้านของป้อม เพื่อต่อสู้กับเสือที่มาปล้น และจากคำบอกเล่าของยายของผู้เขียนเอง เล่าว่าในสมัยสงครามโลก เวลากลางคืนจะมียามขึ้นไปคอยสังเกตการณ์บนป้อม ถ้ามีเครื่องบินบินมาก็จะส่งสัญญาณให้คนในตลาดหนีหรือดับตะเกียงเพื่อไม่ให้เครื่องบินมองเห็นได้ จะได้ไม่ทิ้งระเบิดลงมา

จุดเด่นตลาดเก้าห้อง

หอดูโจรในตลาดเก้าห้อง เป็นหอก่ออิฐถือปูนกว้าง 3 x 3 เมตร สูงราว 4 ตึก 4 ชั้น สร้างเมื่อ พ.ศ. 2477 ชั้นบนเป็นคาค้ำฟ้า แต่ละชั้นฝาผนังเจาะรูโตขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว เมื่อขึ้นไปบนยอดสุดจะมองเห็นทัศนียภาพ ทั้งทางบกและทางน้ำของตลาดเก้าห้องได้ทั้งหมด เหตุที่สร้างป้อมขึ้นมาเพราะในระยษนั้นพวกโจรหรือที่เรียกว่า “เสือ” หลายคนออกปล้นฆ่าตามริมน้ำท่าจีนเสมอ จึงได้สร้างป้อมไว้สังเกตการณ์และมีการเตรียมการป้องกันการปล้นสะดมของเสือ

ทั้งหลายด้วย ถ้าเสียมากจะขึ้นไปประจำอยู่ในป้อมตามชั้นต่าง ๆ เอาปืนส่องยิงตามรูทั้ง 4 ด้านของป้อม เพื่อต่อสู้กับเสือที่มาปล้น

ภาพที่ 2-18 หอคูโจร ในตลาดเก้าห้อง

8. ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 2-19 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นหนึ่งในตลาดน้ำโบราณที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดในประเทศไทยก็ได้ เนื่องจากชาวบ้านยังช่วยกันดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมาเป็นเอกลักษณ์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยคนที่นี่จะใช้ชีวิตแบบพึ่งพาสายน้ำตลอดเวลา ทำให้ตลาดน้ำที่นี่คึกคักและเต็มไปด้วยผู้คน พร้อมทั้งอาหารการกินแบบจัดเต็ม มีโอกาสต้องมาลองสักครั้ง

จุดเด่นตลาดน้ำดำเนินสะดวก

นั่งเรือชมบรรยากาศ หรือจะเลือกชิมอาหารกันบนเรือนอกจากเดินเที่ยวชมกันบนบกแล้ว นักท่องเที่ยวยังสามารถนั่งเรือชมตลาดน้ำได้ สามารถติดต่อเรือได้ตลอด สองฝั่งทางเข้า

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งที่ท่าเรือจะมีบริการที่จอดรถให้พร้อม ราคาเรือเหมาลำละ 600 บาท นั่งได้ 6-8 คน ใช้เวลาประมาณ 45 นาที

ภาพที่ 2-20 นั่งเรือชมบรรยากาศ หรือจะเลือกชิมอาหารกันบนเรือ

9. ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพที่ 2-21 ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ตลาดน้ำอัมพวา เป็นอีกหนึ่งตลาดน้ำชื่อดังของประเทศไทย เต็มอิมกับอาหารการกิน และการซื้อปั้งสินค้าจากชาวบ้านได้ที่นี่ และสิ่งที่น่าสนใจของที่นี่นอกจากสินค้าแล้ว ก็คือ บรรยากาศดีที่น่าเที่ยว อาคารสิ่งปลูกสร้างยังเป็นบ้านไม้เก่าโบราณ ผสมผสานกับไอเดียของคนรุ่นใหม่ ออกมาเป็นที่พักสไตล์เก๋ๆ ใก้ริมแม่น้ำ เป็นที่นิยมอย่างมากของนักท่องเที่ยว

จุดเด่นตลาดน้ำอัมพวา

นั่งเรือท่องเที่ยวตามแม่น้ำแม่กลอง และไหว้พระตามวัดริมแม่น้ำได้อีกด้วย สำหรับไฮไลท์ที่พลาดไม่ได้ก็คือ ตอนค่ำ ๆ สามารถเช่าเรือไปเที่ยวชมดูหิ่งห้อยได้ ค่าบริการคนละ 60-80 บาทเท่านั้นเอง “หิ่งห้อยนับร้อยนับพัน ส่องแสงระยิบกัน สว่างไสวไปทั้งคืนลำพู”

ภาพที่ 2-22 บรรยากาศยามเย็น ตลาดน้ำอัมพวา นั่งเรือชมหิ่งห้อย

10. ตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 2-23 ตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร

ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตั้งอยู่ที่เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ เปิดทุกวันเสาร์-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 09.00-15.00 น. การเดินทางง่ายมาก หากมาโดยรถยนต์ส่วนตัว วิ่งมาตามถนนบรมราชชนนี มุ่งหน้าไปทางถนนกาญจนาภิเษก เส้นบางแค-บางบัวทอง ไปตามป้ายบางแค เข้าสู่ถนนจรูญสนิทวงศ์ 13 ขับไปเรื่อย ๆ จะเจอซอยเล็กป้ายซอยเขียนว่าถนนบางระมาด จะมีป้ายเขียนว่าตลาดน้ำ

คลองลัดมะยมอยู่ด้านล่างเลียวก้าวเข้ามาในซอย ขับไปประมาณ 1 กิโลเมตร จะเจอตลาคน้ำคลองลัดมะยม ที่ตลาดมีที่จอดรถเสียค่าบริการ 20 บาท หากไม่มีรถส่วนตัว เดินทางโดยมาขึ้นเรือข้ามฟากที่ท่าพระจันทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สายรถไฟ-พระจันทร์ ขึ้นเรือที่ท่ารถไฟแล้วเดินออกจากท่าเรือรอรถสองแถวสาย รถไฟ-ปุ๊เถร ซึ่งจะไปถึงตลาดน้ำเลย หรือจะไปดักรถขึ้นสองแถวได้ตามเส้นทางที่รถผ่าน เช่น หน้าตลาดบางขุนนนท์ หรือหน้าที่ทำการเขตตลิ่งชัน

จุดเด่นตลาดน้ำคลองลัดมะยม

มาเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยมแล้วไม่ได้กินปลาเผาถือว่ามาไม่ถึง ร้านขายปลาเผาร้านนี้เป็นร้านเดียวในตลาด ร้านใหญ่มาก เห็นอย่างปลาบนเตาเป็นแถวยาวเลยทีเดียว อีกหนึ่งอาหารไฮไลท์คงเป็นอาหารทะเลที่มีขายอยู่หลายร้านเลือกทานได้ตามใจชอบ ทั้งกุ้ง ปู ปลาหมึก หอยหวาน ที่ดินแดน คือ มีแมงดาทะเลด้วย ถ้านับเฉพาะตลาดน้ำเพิ่งเคยเห็นมีที่นี่เป็นที่แรก รวมถึงหอยแมลงภู่นิวซีแลนด์อบชีสและผักโขม ตัวใหญ่น่าทาน ราคาอาหารทะเลอยู่ที่จานละ 50-150 บาท

ภาพที่ 2-24 ร้านปลาเผา

สรุป การศึกษาตลาดน้ำโบราณที่มีอายุใกล้เคียงกับตลาดโบราณนครเนื่องเขต หาเอกลักษณ์สิ่งที่น่าสนใจและจุดเด่นของแต่ละตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาอัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตที่แตกต่างจากตลาดอื่น โดยสรุปออกมาเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 2-1 สรุปจุดเด่นของตลาดโบราณทั้ง 10 แห่ง

ลำดับที่	ชื่อตลาดโบราณ	จุดเด่น
1	ตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	“ร้านนิสา ลูกชิ้นยักษ์” ที่ซอย 1 ร้านก๋วยเตี๋ยว เจ้าดังประจำตลาด ที่เด่นด้วยขนาดของลูกชิ้น ที่ใหญ่คับชาม “โรงแรมอุดมโชค” โรงแรมเก่าแก่ที่ปัจจุบันไม่มี โรงแรม “ร้านบ้านไค้ก” ที่มีของสะสมและของที่ระลึก เกี่ยวกับไค้กทุกชนิด และเพื่อให้เข้าถึงชุมชน ในตลาดสามชุกอย่างเต็มที่ ก็ต้องห้ามพลาดที่จะ แวะ “พิพิธภัณฑ์บ้านขุนจางจันารักษ์” ซึ่งมี ข้าวของโบราณมากมาย
2	ตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา	นายจันท์หนวดเขี้ยว แห่งตลาดบ้านใหม่ฮีน จนเป็นจุดแลนด์มาร์ค
3	ตลาดโบราณบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ	เดินสะพานไม้ริมน้ำ คู่วิถีชีวิตชาวตลาดและ ให้อาหารปลาสวย
4	ตลาดคลองสวน จังหวัดฉะเชิงเทรา	ชมบรรยากาศเก่าของร้านค้า รวมทั้งของโบราณ ต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าร้านโชห่วยและแป๊ะหลี เจ้าของร้านกาแฟโบราณ ที่ได้กลายเป็นบุคคล สำคัญของตลาดคลองสวนที่ใคร ๆ ที่ได้มาเที่ยว ที่นี่ต้องไม่พลาดที่หาโอกาส แวะไปถ่ายรูป นั่งเรือชมวิว ที่คอนหวาย ที่คอนหวายจะมีเรือ ให้บริการล่องแม่น้ำท่าจีนอยู่ 2 เจ้าด้วยกัน เจ้าแรก คือ เรือศรีสวัสดิ์ย้อนยุค ที่เอาเรือเอี่ยมจันทน์มา ดัดแปลงตั้ง โต๊ะตั้งเก้าอี้ให้นั่งกันสบาย ๆ พร้อม ไกด์บรรยายในเรือ ไปด้วย
5	ตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม	พิพิธภัณฑ์ตั้งริมน้ำเป็นห้องแถวไม้ ภายในจัด แสดงของโบราณนานา ชนิดบอกเล่าเรื่องราว วิถีชีวิต ของผู้คนในช่วง 100-300 ปีก่อน
6	ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม	

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อตลาดโบราณ	จุดเด่น
7	ตลาดเก่าห้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	หอคูโจร ในตลาดเก่าห้อง เป็นหอที่ก่ออิฐถือปูน กว้าง 3 x 3 เมตร สูงราว 4 ตึก 4 ชั้น สร้างเมื่อ พ.ศ. 2477 ชั้นบนเป็นคาค้ำ แต่ละชั้นฝาผนังเจาะรูโตขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว เมื่อขึ้นไปบนยอดสุดจะมองเห็นทัศนียภาพ ทั้งทางบกและทางน้ำของตลาดเก่าห้อง ได้ทั้งหมด
8	ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี	นั่งเรือชมบรรยากาศ หรือจะเลือกชิมอาหารกันบนเรือ นอกจากเดินเที่ยวชมกันบนบกแล้วนักท่องเที่ยวยังสามารถนั่งเรือชมตลาดน้ำได้ สามารถติดต่อเรือได้ตลอด
9	ตลาดอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม	นั่งเรือท่องเที่ยวตามแม่น้ำแม่กลอง สำหรับไฮไลท์ที่พลาดไม่ได้ก็คือ ในตอนค่ำ ๆ สามารถเช่าเรือไปเที่ยวชมดูหิ่งห้อยได้ “หิ่งห้อยนับร้อยนับพันส่องแสงระยิบกัน สว่างไสวไปทั้งต้นลำพู”
10	ตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพฯ	ร้านอาหาร ร้านขายปลาเผา ร้านใหญ่มาก อีกหนึ่งอาหารคงเป็นอาหารทะเลที่มีขายอยู่หลายร้านเลือกทานได้เลย

ทฤษฎีและแนวคิด

การศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้จึงเลือกหยิบเอาแนวคิด/ทฤษฎีที่น่าจะมีส่วนในการอธิบายปรากฏการณ์ที่สำคัญดังกล่าวได้บ้าง โดยการลงพื้นที่หาข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และอภิปรายภายใต้กรอบทฤษฎีที่สำคัญ คือ

1. ทฤษฎีวิพากษ์สังคมแห่งการบริโภค ของ Jean Baudrillard

ฌอง โบดริยาร์ด นักวิชาการแนววิพากษ์ชาวฝรั่งเศส ผู้นำเสนอแนวคิดการวิพากษ์สังคมแห่งการบริโภค นักทฤษฎีวิพากษ์รุ่นบุกเบิกอย่าง คาร์ล มาร์ก ได้เสนอแนวคิดการวิเคราะห์โดยเน้นไปที่การวิเคราะห์กระบวนการทางการผลิตทางเศรษฐกิจ และตั้งคำถามว่า คนในระบบทุนนิยมผลิตอะไรและอย่างไร (What and How We Product) แต่โบดริยาร์ดเลือกตั้งคำถามใหม่ โดยมุ่งทำความเข้าใจ

เข้าใจกระบวนการบริโภคมากกว่า กล่าวคือ โบคิริยาร์ดถามว่า คนในยุคทุนนิยมนั้นบริโภคอะไร และอย่างไร (What and How We Consumer) ซึ่งงานของโบคิริยาร์ดโดยหลัก ๆ จะแบ่งช่วงการศึกษาออกเป็นสองช่วง คือ ในยุคแรกเขาสนใจการศึกษา การบริโภคเชิงสัญลักษณ์ กับแนวคิดยุคหลังที่โบคิริยาร์ดขยายขยายความคิดของเขาไปที่การสร้างและการบริโภคภาพนิมิตและสภาวะเหนือจริง (Simulation and Hyperreality)

2. แนวคิดตรรกะวิทยาแห่งการบริโภค (Logic of Consumer) โบคิริยาร์ดเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางความคิดเรื่องการบริโภค โดยมองว่าวิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามไม่สามารถตอบคำถามเรื่องการบริโภคในปัจจุบันได้ เช่น การยกเลิกเส้นแบ่งระหว่างศิลปะชั้นสูงกับศิลปะชั้นล่าง ยกเลิกเส้นแบ่งระหว่างความลุ่มลึก กับ ความผิวเผิน ยกเลิกวิธีแบ่งขาดระหว่างวัฒนธรรมกับสินค้า ยกเลิกการแบ่งขาดระหว่างรูปสัญลักษณ์ กับความหมายของสัญลักษณ์ นอกจากนี้ โบคิริยาร์ดยังย้ายความสนใจจากการวิเคราะห์มิติการผลิต มาสู่มิติการบริโภค เช่น การโฆษณาที่ผลิตสัญลักษณ์ให้กับสินค้าและบริการต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายในการจัดการกับอุปสงค์ของผู้บริโภคเป็นสำคัญ และโยกคำอธิบายการบริโภคด้วยกฎเกณฑ์ด้านศีลธรรมมาสู่การใช้เกณฑ์ด้านสัญลักษณ์นั่นเอง

นอกจากเรื่องกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการมองการบริโภค โบคิริยาร์ดอธิบายการวิเคราะห์สินค้า โดยเปลี่ยนจากการวิเคราะห์สินค้าในมิติเศรษฐกิจมาสู่วัฒนธรรม โดยให้นิยามว่า สินค้า คือ ผลผลิตแบบรูปธรรมของวัฒนธรรมนั่นเอง โดยมีความสำคัญคือ 1) กระบวนการผลิต/ การกระจาย/ การบริโภคสินค้าจะสัมพันธ์กับเงื่อนไขทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม 2) หากสินค้าเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม สินค้าต่าง ๆ ก็จะสัมพันธ์กับรสนิยมทั้งของผู้ใช้และผู้บริโภค 3) หากการบริโภคสัมพันธ์กับผู้บริโภคและเงื่อนไขทางวัฒนธรรมแล้ว สินค้าต่าง ๆ ก็ยังจะมีหน้าที่ธำรงรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้โบคิริยาร์ดยังแบ่งสินค้าออกเป็นสินค้าทั่วไป กับสินค้าทางวัฒนธรรม สินค้าทางวัฒนธรรมจะมีผลกระทบทางจิตใจ/ จิตวิญญาณ (Spiritual Impact)

การวิเคราะห์สัญลักษณ์นั้น วัตถุสินค้าไม่ได้ถูกสร้างมาเพื่อการบริโภคเท่านั้น แต่วัตถุดังกล่าวยังกระทำบางอย่างกับตัวเรา กล่าวคือ วัตถุแห่งการบริโภค จะเข้ามากำหนดความหมายในพื้นที่ชีวิตประจำวัน โบคิริยาร์ดเสนอแนวคิดตรรกะวิทยาแห่งการบริโภคมี 4 ระดับ คือ

- 1) ตรรกะของมูลค่าใช้สอย/ตรรกะวิทยาเชิงหน้าที่ เช่น นำสินค้ามาใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือ
- 2) ตรรกะของมูลค่าการแลกเปลี่ยน หมายถึง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกันโดยมีสิ่งของเป็นตัวกลาง
- 3) ตรรกะของการแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ เช่น การให้ของที่ระลึกกัน เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ และ
- 4) ตรรกะวิทยาของมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสถานะของวัตถุที่บริโภคถูกเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์ และมนุษย์ใช้สัญลักษณ์นั้นในการ

เปรียบเทียบกับสัญญาณอื่น ๆ เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างมนุษย์ด้วยกัน วัตถุประสงค์ผ่านการเข้ารหัสได้หลายวิธี ผลที่ตามมาของการสร้างสัญญาณให้กับวัตถุ คือ การสถาปนาสภาพและเกียรติภูมิ กล่าวคือ มนุษย์บริโภคอะไรไม่ใช่เพียงรูปธรรมแต่ยังเสพสัญญาณเข้าไปด้วย การเสพสัญญาณดังกล่าวทำให้การบริโภคเป็นไปได้ไม่สิ้นสุด เช่น การบริโภคเพื่อต้องการความต่าง อย่างกรณีตลาดน้ำ เพราะเป็นสิ่งแปลกใหม่ในชีวิตคนชั้นกลาง สัญญาณจะเข้ามากำหนดแบบแผนการบริโภค เช่น กระแสการใช้ การเที่ยว การกิน ของแบบดั้งเดิมในอดีต ในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้วสัญญาณเป็นกลไกที่ระบบทุนนิยมยุคใหม่ใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ในเรื่องการวิเคราะห์การบริโภคนั้น การบริโภคในยุคนี้เป็นการบริโภคเพื่อสร้างอัตลักษณ์ บริโภคเพื่อเลียนแบบ หรือบริโภคเพื่อสร้างความแตกต่าง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในระดับปัจเจกและ ระดับการสร้างอัตลักษณ์ร่วม

3. แนวคิดภาพนิมิตและสถานะเหนือจริง เรื่องภาพนิมิตนั้น โบคริยาร์ดเห็นว่า สภาพหลังสมัยใหม่ คือ การสิ้นสุดของยุคสัญญาณในแบบเดิม สัญญาณยุคนี้ไม่มีความสัมพันธ์อันใดกับของจริงเลยคือเป็นภาพนิมิตที่สมบูรณ์ในตัวเอง โบคริยาร์ดได้วิเคราะห์กระบวนการสร้างภาพนิมิตเป็นสามช่วงใหญ่ ๆ คือ ในยุคคลาสสิก ความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณและของจริงจะอยู่ในลักษณะทำเทียมเลียนแบบ ในช่วงที่สองซึ่งเป็นยุคอุตสาหกรรมเป็นช่วงของการอัดสำเนา (Copy) ในยุคที่สามนั้นเป็นยุคของสถานะเหนือจริง/ ความจริงเสมือน อาจเปรียบได้กับการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำโบราณในปัจจุบันที่เป็นตัวอย่างของภาพนิมิต (เช่น ที่เพลินวาน หรือที่ตลาดน้ำสี่ภาค พัทยา) ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างความจริงกับจินตนาการ มีการแต่งกายย้อนยุค มีสินค้าแบบโบราณ มีขนม อาหารที่เป็นที่นิยมในอดีตขาย มีวัฒนธรรม ประเพณีในอดีตมาแสดง เป็นต้น ทำให้ผู้ไปเที่ยวและเข้าไปอยู่ในสถานที่ดังกล่าวรู้สึกเหมือนตนกำลังอยู่ในช่วงเวลาในอดีต ในกรณีนี้อาจสรุปได้ว่า ในอนาคต หากผู้ประกอบการดังกล่าวสามารถโน้มน้าวผู้บริโภคด้วยการผลิตสัญญาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และหล่อหลอมให้ผู้บริโภคอยู่ในโลกสมมุติ สถานะเหนือจริง (Hyperreality) มากขึ้นด้วยนั้น ทิศทางการบริโภคสินค้าตามตรรกะเชิงประโยชน์ใช้สอยจริงก็จะลดลงและถูกแทนที่ด้วยการบริโภคเชิงสัญญาณมากขึ้น

4. ทฤษฎี Alienation (สถานะความแปลกแยก) ของ Karl Marx แนวคิดเรื่องสถานะความแปลกแยกของมาร์ก เกิดจากการอธิบายมนุษย์ในโลกทางเศรษฐกิจการเมืองแบบทุนนิยม มาร์กอธิบายว่า ด้วยสภาพการทำงานของสังคมในระบบทุนนิยมที่ก่อให้เกิดการแบ่งงานกันทำอย่างเป็นระบบ นายทุนจะทำทุกวิถีทางเพื่อลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้ตนได้กำไรสูงสุด โดยการหาทางลดต้นทุนจากทุนผันแปร คือค่าจ้างแรงงานนั่นเอง หรือเพิ่มประสิทธิภาพ กำลังการผลิต ขยายเวลาการทำงานการผลิต กระบวนการดังกล่าวกระทำกับกำลังแรงงานที่ทำงานเหมือนกับเครื่องจักร

กระบวนการดังกล่าวทั้งหมด คือ ส่วนหนึ่งของการขูดรีด (Exploitation) เอาส่วนเกินทางการผลิต จากกำลังแรงงานเข้าเป็นกำไรส่วนตัว เพื่อการสะสมทุนต่อไป สภาวะแปลกแยกในตัวมนุษย์ จึงเกิดขึ้นโดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. ความแปลกแยกจากผลผลิตของแรงงาน เพราะสิ่งที่แรงงานลงแรงกระทำ การผลิตไปแต่ผลผลิตตกไปอยู่กับของคนอื่น มนุษย์จึงแปลกแยกจากผลผลิตของตน
2. ความแปลกแยกจากกิจกรรมในการผลิต เพราะกิจกรรมทางการผลิตนั้นเป็นเรื่องของการผลิตในลักษณะเชิงกายภาพ ความจำเป็นของร่างกายบังคับให้ทำโดยไม่เต็มใจ
3. ความแปลกแยกจากความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นผลลัพธ์มาจากความแปลกแยก จากผลผลิตและกิจกรรมทางการผลิตในแรงงาน กิจกรรมทางการผลิตทำให้มนุษย์เป็นทุกข์ มนุษย์ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ ไม่สามารถแสดงออกซึ่งความสามารถเต็มที่ของตนได้ มนุษย์ จึงแปลกแยกจากความเป็นมนุษย์
4. ความแปลกแยกจากเพื่อนมนุษย์ เป็นผลมาจากความแปลกแยกทั้งสามแบบแรก การผลิตซึ่งเกิดจากแรงงานทำการผลิตตกเป็นของนายทุนซึ่งไม่ได้ผลิต แต่มีอำนาจควบคุม ประกอบกับสภาพสังคมทุนนิยมที่เน้นการแข่งขันกันเอง ทำให้มนุษย์แปลกแยกกับเพื่อนมนุษย์ ด้วยกันเอง แรงงานแปลกแยกกับนายทุน ในกรณีนี้การแปลกแยกรวมถึงตัวนายทุนด้วย เป็นต้น

แนวคิด Alienation ของมาร์ก สามารถนำไปอธิบายสภาพของผู้คน คนขายของ ชาวบ้าน นักท่องเที่ยวของตลาดน้ำและตลาดโบราณ โดยเฉพาะผู้ค้าขาย ซึ่งเกิดจากการเข้ามาดำเนินกิจกรรม การค้าและการหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการค้าขายอย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ควบคุม เป็นต้น ผู้ค้าขายยังแปลกแยกคุณค่าบางอย่างที่ถูกนักท่องเที่ยวจินตนาการภาพผู้ค้าขายในตลาดไว้ก่อนแล้ว หรือการค้าแบบสมัยใหม่เป็นเรื่องของแบ่งงานกันทำชัดเจนและการใช้แรงงานทำการผลิต เพื่อค้าขาย รูปแบบการค้าขายในตลาดเป็นการลงทุน ซึ่งก่อให้เกิดการใช้แรงงานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อการสะสมทุนนั่นเอง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วรรณวิมล ภู่นาค (2558) ได้ศึกษาศึกษาสภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางในการเสริม ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพ ชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการ

เรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง พบว่า ไม่สามารถดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พบว่า ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์ พบว่า ชุมชนไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจร่วมกัน และส่วนใหญ่ชุมชนจะมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

พิชัย สดกภิบาล (2557) ได้ศึกษา “กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ ศิลปะสถาปัตยกรรมของตลาดบางหลวง” การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาปัญหา ความต้องการ กำหนดแนวทางวางแผนแก้ไขปัญหา การปฏิบัติการ และการประเมินผล พื้นที่ในการวิจัย คือ ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ กรรมการบริหารตลาด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เจ้าของร้านค้า ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม ด้านตลาดพื้นถิ่น ด้านการอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรม ด้านกลยุทธ์การจัดการที่ยั่งยืน และกลุ่มนักท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตและการจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และสัมมนา การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาเพื่อสรุปหาองค์ประกอบหลักและนำไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการทำวิจัย

จิราภรณ์ แก้วมณี (2557) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนจัดสรรสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด โดยที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่และสามารถทดแทนสิ่งที่หายได้อย่างสมบูรณ์ ถือได้ว่าเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่ทำลายระบบนิเวศของธรรมชาติและชาวบ้านในชุมชนเห็นคุณค่าในทรัพยากรตระหนักถึงให้มีการอนุรักษ์เพื่อคงอยู่ต่อไปให้นานที่สุด อีกทั้งในเรื่องของวัฒนธรรม ชาวบ้านในชุมชนมีวัฒนธรรมเก่าแก่มีการดำเนินชีวิตตามแบบวัฒนธรรมของตน โดยคำนึงถึงศีลธรรมอันดีงามเป็นที่ตั้ง รวมทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดงานประจำปีของไทยทรงดำและพิธีการเสนเรือนของชุมชน ชุมชนมีการวางแผนวางอย่างมีหลักการและดำเนินงานไปตามที่วางแผนไว้เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ดีมีการจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติให้เกื้อกูลกันโดยไม่ส่งผลเสียต่ออย่างไร ทั้งนี้มุ่งเน้นให้มีการจัดการที่ยั่งยืนลดผลกระทบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าจะ

สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และชุมชน การจัดการให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องดูจากหลักบริหารที่สำคัญคือ 4'M ได้แก่ Man (การบริหารคน) Money (การบริหารเงิน) Materials (การบริหารวัสดุในการดำเนินงาน) และ Manage (การบริหารการจัดการ) รวมทั้งการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการทั้งปัญหาในเรื่องกลิ่น เรื่องน้ำขังระบายไม่ทัน เรื่องป้ายบอกทางเพื่อประชาสัมพันธ์การสนับสนุนงบประมาณในการสร้างองค์ชุมชนให้พัฒนาเพิ่มมากขึ้น

พิชัย สดภิบาล และพงศ์ทิพย์ อินทร์แก้ว (2555) ได้ศึกษา “การศึกษาการพัฒนาสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้รวบรวมรายละเอียดเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพที่อธิบายถึงรูปร่างลักษณะคุณสมบัติ ถิ่นที่เกิด ประโยชน์ใช้สอย มีภูมิสังคม ภูมิวัฒนธรรม นิเวศวัฒนธรรม ชีวิตวัฒนธรรม ชุมชนทางชาติพันธุ์ ด้านที่ 2 ด้านศิลปะสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่น วิเคราะห์สถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่นในเชิงอนุรักษ์ และรูปแบบสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่น การพัฒนาต้นแบบที่ยั่งยืน การสร้างฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ สถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่นของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว วิธีการส่งเสริมการผลิต ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นเพื่อการค้าทั้งในและส่งออกต่างประเทศ นำเสนอผ่านหน้าเว็บไซต์ ชื่อ “โครงการอนุรักษ์ตลาดโบราณที่มีอายุตั้งแต่ 100 ปีขึ้นไป” และหนังสือวารสารชื่อ “Me Style Home and Living” ข้อเสนอแนะเสนอต่อสถาบันต้นสังกัด บรรลุเว็บไซต์ไว้ที่หน้าเว็บของสถาบัน ให้ขึ้นและสนับสนุนทางด้านระบบคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม เพื่อขยายขีดความสามารถของผู้เข้าใช้ และการเก็บเนื้อหาของงานวิจัย จัดพิมพ์เอกสารตำราเผยแพร่ที่ได้จากการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อบริการต่อชุมชนตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ที่เป็นเจ้าของร้านค้าผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมของชุมชน เสนอต้นสังกัดจัดฝึกอบรมตามหัวข้อการวิจัยที่นำเสนอ เพื่อเป็นการบริการทางวิชาการและการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ การพัฒนาสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืนสู่ประชาคมอาเซียนและก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว แต่ยังขาดความร่วมมือในการดำเนินงาน จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล

รชดา เครือทิวา (2555) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยการศึกษาพบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานของภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และประชาชนเจ้าของพื้นที่ควรร่วมกันกระตุ้นให้เกิดการทำงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสม มีการกำหนดความต้องการการวางแผนการปฏิบัติตามแผนและการนำผลการประเมินมาทบทวนการดำเนินงานเพื่อการประเมินจะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มีความยั่งยืนมากขึ้น ชุมชนควรส่งเสริมและสนับสนุนเด็กและเยาวชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และเลือกแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืน จัดหาเจ้าภาพหลักที่มั่นใจและมั่นคงต่อการพัฒนา ไม่แสวงหาผลประโยชน์และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาได้ ซึ่งอาจเป็นการจัดตั้งองค์กร ชมรม/ สมาคม โดยภาคเอกชน หรือผู้เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการอาจรวมตัวกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน มีแผนการดำเนินงาน และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน โดยมีภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไปพร้อมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีได้

ชัยสิทธิ์ คำรงวงศ์เจริญ (2550) ได้วิจัยการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่า มีการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและมีแผนปฏิบัติการที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยผู้นำด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ให้แก่ชาวบ้าน มีการเตรียมให้มีกิจกรรมการแสดงด้านวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยี่ยมชมและพักผ่อนหย่อนใจมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชน

สุกัญญา กิมเปี่ยม (2551) ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพระราชวังสนามจันทร์อยู่ในระดับมาก โดยศักยภาพที่เหมาะสมมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านธรรมชาติ ได้แก่ เรื่องการจัดสวน ความร่มรื่นของประติมากรรม คือ เทวรูปพระคเณศ และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพระราชวังสนามจันทร์ ได้แก่ ควรปรับปรุงคูน้ำล้อมรอบพระราชวังสนามจันทร์ และควรติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเพิ่มออกซิเจนในน้ำควรจัดแสดงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้มากกว่าที่จัดแสดงอยู่ควรมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในด้านบุคลิกภาพด้านการให้บริการและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ควรมีการจัดฝึกอบรมภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่พบ ได้แก่ ด้านบุคลากร ปัญหาเกี่ยวกับความเที่ยงธรรม ด้านการเงิน งบประมาณ เกี่ยวกับการบำรุงซ่อมแซม โดยมีข้อเสนอแนะ

ดังนี้ ควรจัดให้เจ้าหน้าที่ที่มีโอกาสได้ไปศึกษาเรียนรู้และดูงานต่างประเทศ หรือนอกสถานที่ ควรมีงบประมาณในด้านการปฏิบัติหน้าที่ ควรจัดรถรับส่ง และควรมีการจัดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพระราชวังสนามจันทร์ให้มากกว่านี้

สมประสงค์ อ่อนแสง (2551) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัด จังหวัดมุกดาหาร เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า วัดจังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพในการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพียงพอ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและกิจกรรมเด่นที่มีลักษณะเฉพาะที่เน้นการปฏิบัติทางด้านจิตใจ การศึกษาประวัติความเป็นมา ศิลปกรรมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การพักผ่อนหย่อนใจและการชมทัศนียภาพที่สวยงามร่มรื่น รวมทั้งการรักษาสืบทอดประเพณีท้องถิ่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพเส้นทาง ลักษณะการเดินทางระยะทางจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก การบริการสาธารณสุข ปลอดภัย ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การประชาสัมพันธ์และความพร้อมของบุคลากรที่มีขีดความสามารถในการรองรับเพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนของนักท่องเที่ยว เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวยังมีปริมาณน้อย จึงไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด ชาวบ้านในชุมชนก็ยังมีความรู้สึกว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมนั้นไม่ได้สร้างความรำคาญแต่อย่างใดสิ่งจูงใจในการท่องเที่ยวเหล่านี้

พนมพร สารสิทธิ์ยศ (2552) ผู้ไทยแนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โสมสเดย์) จังหวัดมุกดาหาร พบว่า สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โสมสเดย์) จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ด้านที่พักอาศัยที่พักรวมมีโครงสร้างแข็งแรง ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องส้วม และห้องครัว สะอาดพร้อมสำหรับการใช้ ด้านอาหารมีการปรุงอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ และอาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารพื้นบ้าน ด้านวัฒนธรรมมีการแต่งกายมีภาษาพูดที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างเจ้าบ้าน นักท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์มีร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนและจำหน่ายตามงานแสดงสินค้า OTOP ด้านแหล่งท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีโบราณสถานซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ มีกิจกรรมท่องเที่ยวและกิจกรรมฝึกหัดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านการประชาสัมพันธ์มีการจัดพิมพ์คู่มือแนะนำการท่องเที่ยวแบบโสมสเดย์และจัดทำเว็บไซต์ สำหรับปัญหาปัจจุบันพบว่าด้านที่พักอาศัย จำนวนที่พักไม่เพียงพอกรณีมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ฤดูร้อนอากาศร้อนจัดฤดูฝนมีแมลงรบกวน ด้านอาหารนักท่องเที่ยวต่างชาติต่างภูมิภาคบางส่วนรับประทานอาหารพื้นบ้านไม่ได้ด้านวัฒนธรรมนักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่เข้าใจวัฒนธรรมพื้นบ้านบางอย่าง เช่น พิธีกรรมรักษาโรคแบบผู้ไทย ด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์บางอย่างไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ขาดวัตถุดิบในการผลิต ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการผลิต ด้านแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวบางส่วนที่ขยับในสถานที่ท่องเที่ยว และด้านการประชาสัมพันธ์ หมู่บ้านส่วนใหญ่ ชาวผู้รู้ ในการจัดทำเว็บไซต์ หน่วยราชการไม่ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ และขาดงบประมาณ ในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ แนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) จังหวัดมุกดาหาร พบว่าแต่ละหมู่บ้านมีการจัดการด้านที่พักอาศัย ด้านอาหาร ด้าน วัฒนธรรม ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการประชาสัมพันธ์ อย่างเป็นระบบและ สอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวผู้ไทย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว ในหมู่บ้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่ผู้ศึกษาวิจัยได้พบทวนที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญของการศึกษาการ พัฒนาศักยภาพและการจัดการทางด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและ ทำให้ทราบข้อมูลการยืนยันทางปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่โดยบทที่ 3 จะนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยของการ วิจัยนี้เป็นลำดับต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Moerman (1968) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องจากหมู่บ้านได้รับนวัตกรรม ทางการผลิตของชนชาติพันธุ์ลัวะ ณ หมู่บ้านบึง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ได้พบว่า หมู่บ้าน แห่งนี้เมื่อมีการขยายพื้นที่ทำกินและได้มีการติดต่อกับชาวเมืองทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต และความสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก ชาวลัวะได้เปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมซึ่งใช้คันไถ มาใช้รถแทรกเตอร์ การใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ และการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่การ ดำเนินธุรกิจแบบใช้เงินสดทำให้หมู่บ้านต้องพึ่งพากับชุมชนเมืองมากขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ทาง สังคมได้เปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิมาเป็นการผลิต ได้เปลี่ยนจากการเลี้ยงชีพมา ผลิตเพื่อการค้า ลักษณะการทำงานแบบช่วยกันทำอย่างสนุกสนานเป็นแบบเอาจริงเอาจัง

Picker (1975) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในสถาบันเครือญาติในสังคมชนบทบ้านอ้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ การสอบถามและการ สัมภาษณ์ได้ พบว่าผลของสนธิสัญญาบาวริงซึ่งไทยได้ทำกับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 4 ทำให้ตลาด ข้าวของไทยขยายออกไปสู่ตลาดต่างประเทศ ทำให้ต้องเพิ่มปริมาณการผลิตสูงขึ้นกว่าแต่ก่อนการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบายนั้น คือ ความต้องการแรงงานการบุกเบิกพื้นที่เพื่อใช้ในการปลูกข้าว ในช่วง พ.ศ. 2393-2493 แต่ได้หยุดชะงักเพราะที่ดินมีจำกัดและมีการเพิ่มสูงประชากรอย่างรวดเร็ว ผลของการขยายตัวของระบบการผลิต การค้า และการเจริญเติบโตของประชากรมีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับหมู่บ้าน โดยเฉพาะสถาบันเครือญาติ กล่าวคือ ชาวบ้านไม่มีที่ทำกัน เริ่มมีความคิดในเรื่องความแตกต่าง (Social Distinctions) ในหมู่ญาติพี่น้อง

ที่ไม่มีที่ดิน การแลกเปลี่ยนแรงงานกลายเป็นการจ้างแรงงานที่ต้องตอบแทนด้วยตัวเงิน นอกจากนี้ทำให้การเลี้ยงดูเด็กเปลี่ยนแปลงไป ลูกคนโตหรือคนรองจะทำหน้าที่เลี้ยงน้องแทนแม่ ซึ่งใช้เวลาในการหารายได้จากการรับจ้างหรือค้าขาย

Xie (2004) ได้วิจัยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ไหหลำ ประเทศจีน (Authenticating Cultural Tourism: Folk Villages in Hainan, China) จากการวิจัยพบว่า การไปเที่ยวที่ไหหลำเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมประจำเผ่าที่สืบทอดต่อกันมา ในขณะที่เดียวกันก็มีการพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับการลงทุนหรือไม่ นักวิจัยได้ทำการวิจัยโดยแสดงให้เห็นว่าเกาะไหหลำเป็นสถานที่เปี่ยมไปด้วยวัฒนธรรมอันเก่าแก่โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือการนำเอาวัฒนธรรมของชนเผ่าลีในเกาะไหหลำ ประเทศจีน พัฒนาให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญ คือ รัฐบาล นักลงทุน นักท่องเที่ยว และกลุ่มชนพื้นเมือง โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานการพัฒนา ปี ค.ศ. 1989 เกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสินค้า วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมตัวการที่เก็บรักษาวัฒนธรรมความมีเสรีภาพของชนเผ่าและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ แม้ว่าวัฒนธรรมหลายอย่างค่อนข้างจะสมบูรณ์และสวยงามมีเอกลักษณ์แต่นักลงทุนบางคนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับความตึงเครียดในกลุ่มนักลงทุนเนื่องจากรัฐบาลสนใจเรื่องเสรีภาพของประชาชนมากกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ฝ่ายนักลงทุนเข้าใจในเจตนาของชนเผ่าคิดไปว่าพวกเขาต้องการงานและเงิน แต่พวกเขาต้องการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของพวกเขามากกว่า งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่คืออยู่แล้วไม่ควรจะไปให้ใครประเมินค่าเพื่อทำให้เกิดความสนใจ อีกทั้งเกาะไหหลำนี้ควรยึดความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของตนเองไว้ไม่ควรยึดมาตรฐานพื้นฐานการพัฒนา

Sabahat (2005) ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของปากีสถานและการพัฒนาในอนาคต การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวในปากีสถานและวิธีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจและส่วนอื่น ๆ ของประเทศซึ่งจะเน้นพื้นที่หลัก ๆ ของการท่องเที่ยว ซึ่งจะเน้นศึกษาไปพร้อมกับการศึกษาที่มาของปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวในประเทศ วิธีการหลักของการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีการวิจัยเพิ่มเติมผ่านแหล่งข้อมูลออนไลน์และข้อความที่มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการศึกษาการท่องเที่ยวของประเทศที่มีพื้นที่หลังทางวัฒนธรรมและศาสนาที่คล้ายคลึงกัน การค้นพบสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพอันยิ่งใหญ่สำหรับการท่องเที่ยว ในประเทศปากีสถานที่จะต้องพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าของประเทศ และการศึกษาค้นคว้านี้ อ้างอิงแนวทางของ 3 ประเทศที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ผลการวิจัยกลยุทธ์ และนโยบายที่ใช้โดย อินเดีย

อียิปต์ และ UAE พบว่าผลิตภัณฑ์เสริมที่ใช้บริการนักท่องเที่ยว และการบริการ ที่มีส่วนร่วมทำให้นักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

Howard (2006) ได้ศึกษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ภาคใต้ของจีน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม หรือทางการเมืองในชุมชนชนกลุ่มน้อยและระดับภูมิภาคผลกระทบอาจมีมากขึ้นเนื่องจากการที่มีอยู่ก่อนของโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม แม้กระทั่งการท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ระดับโลกและได้ถูกกำหนดอยู่ในบริบทของท้องถิ่น เช่น ในชุมชนของชนกลุ่มน้อยภาคใต้ของจีน การท่องเที่ยว การพัฒนาเป็นกระบวนการที่แตกต่างกันของการพัฒนาในระบบและนอกระบบการพัฒนาอย่างเป็นทางการ โดยทั่วไปต้องใช้ทุนสูงในทางตรงกันข้ามการพัฒนาแบบนอกระบบเกี่ยวข้องกับผู้ผลิตขนาดเล็กจำนวนมากและคนในครอบครัวหรือชุมชนการทำงาน นอกระบบนี้ยังอาจนำไปใช้ได้ทั่วไป ประเภทของนักท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์จากการให้บริการ โดยทั้งสองระบบที่แตกต่างกันเป็นสมดุระหว่างสองระบบมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและทั่วทั้งพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและขนาดของผลกระทบที่สร้างขึ้น โดยการท่องเที่ยวต่อชุมชน ทำให้กระบวนการในภาคการผลิตเกี่ยวข้องกับบทบาท (หรือการขาดความแน่นอนของบทบาท) ของชนกลุ่มน้อยในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ในท้องถิ่นของคน และชุมชน นอกจากนี้ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อสังคมวัฒนธรรมและแม้แต่ผลกระทบกับชุมชนเช่นเดียวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลจากการพัฒนาที่แตกต่างกันของในระบบและนอกระบบในช่วงเวลานอกจากนี้โดยเฉพาะในพื้นที่ชนกลุ่มน้อย จะเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมและสังคมวัฒนธรรมมีการผสมและขอบเขตของผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งไม่สามารถเพียงพอที่จะพิจารณา

Tao (2006) ได้ศึกษากลยุทธ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตในชุมชนพื้นเมือง กรณีศึกษาจากประเทศไต้หวัน พบว่าแสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม Cou และ โครงสร้างทางสังคมแบบดั้งเดิมที่มีการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดเปลี่ยนวิถีชีวิตของ Cou จากการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในอดีต ถูกเชื่อมโยงมากขึ้นกับระบบเศรษฐกิจตลาดโลกในปัจจุบัน ที่มาจากความหลากหลายของปัจจัยภายนอก และภายใน (เช่น นโยบายประวัติศาสตร์ การเมือง สภาพเศรษฐกิจมหภาค) ส่งเสริมการท่องเที่ยวอุตสาหกรรม และการพัฒนาทางวัฒนธรรมโดยรัฐบาลในปีล่าสุดได้ให้คนพื้นเมืองที่มีโอกาสใหม่ (การท่องเที่ยว) ในการที่พวกเขาสามารถใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมของพวกเขาเป็นประโยชน์ นอกจากนี้จะเป็นสถานที่ที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจวัฒนธรรม มีผลมากสำหรับสิ่งที่ทำ และการกระจายของผลประโยชน์ในหมู่บ้านทั้งสอง การจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ และวิถีของกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนตัวเอง การท่องเที่ยวได้รับการจดทะเบียนเป็นวิถีชีวิตของหมู่บ้านทั้งใน

รูปแบบของการจ้างงาน และองค์กรส่วนรวม และส่วนบุคคลต่าง ๆ (เช่น ร้านอาหาร โฮมสเตย์ คาเฟ่ ร้านค้าหัตถกรรม และตั้งแคมป์) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั้งในการเสริม และการแข่งขัน กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ ความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และกิจกรรมอื่น ๆ อาจจะไม่ชัดเจนในแง่ของการใช้ประโยชน์จากที่ดิน น้ำ และเวลา สิทธิประโยชน์ และค่าใช้จ่ายของกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละที่ โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่แตกต่างกัน (ส่วนใหญ่อายุ และเพศ) แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน กรอบวิถีชีวิตที่ยั่งยืน คือ การตรวจสอบ และใช้การประเมินบริบท และรูปแบบการท่องเที่ยวที่อาจนำไปสู่การดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน สถาบัน และกระบวนการโครงสร้างขององค์กรเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่กำหนดว่าสินทรัพย์ที่แตกต่างกันที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน จะสะสมหรือหมดไปและแนวโน้มของชุมชน จากการเปรียบเทียบทั้งสองกรณีพบว่าในบริบทของเศรษฐกิจตลาดทุนนิยม ที่คนติดตามผลประโยชน์สูงสุดของแต่ละสถานการณ์ต่อไปนี้มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ผลอย่างยั่งยืน (ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม) ในบริบทของของชุมชนพื้นเมือง นั่นคือผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมีการดำเนินการผ่านสถาบันการศึกษาที่มีกลไกของชุมชน และผ่านการทำงานมีประสิทธิภาพขององค์กรชุมชนบนพื้นฐานของความรู้ร่วมกันและนำโดยวัฒนธรรมของ Co-ความคิดในการดำรงชีพอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งที่มีความหมายกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ และการปฏิบัติสำหรับแนวทางการศึกษาของสิ่งแวดล้อม และการพัฒนา นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นความหมายของการบูรณาการสามรูปแบบของการคิด ความคิดทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เน้นความยั่งยืนของการคิดการพัฒนาที่เน้นการผลิตและการเจริญเติบโต และความคิดในการดำรงชีพ ซึ่งเน้นการยังชีพสำหรับผู้ยากไร้ วิธีการอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบความเป็นจริงของคนในพื้นที่ชนพื้นเมือง และคนยากจนในพื้นที่ชนบทและห่างไกล วิธีการที่จะมุ่งเน้นเกี่ยวกับผลกระทบในท้องถิ่นของการเปลี่ยนแปลง ตระหนักถึงความซับซ้อนของชีวิตของผู้คนที่รับทราบว่ามีความหลากหลายในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน และมีความซับซ้อน และบางครั้งผลประโยชน์ที่อยู่ที่ถูกกำหนดโดยชุมชนชายขอบของตัวเอง รับทราบพลวัตของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และคนที่รองรับการเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลง และการวางแผนการปรับตัว และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง จะมุ่งเน้นการรองรับความรู้ดั้งเดิม และทักษะในการสร้างเงื่อนไขให้กับชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดี จะช่วยในการเข้าใจว่าองค์ความรู้แบบดั้งเดิม และนวัตกรรม ให้พื้นฐานสำหรับการพัฒนาภาคการ จัดการ และกลยุทธ์ในการปรับตัว กรอบการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน มีประโยชน์เพราะสถานที่ที่สนใจของคนในท้องถิ่น วิธีการดังกล่าวประกอบด้วยการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนพื้นเมือง และวิธีการสำรวจผลกระทบต่อการพัฒนาเชิงบวก

Yang (2007) ได้ศึกษาการวางแผนสำหรับการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ กรณีศึกษาจากสิบสองปีนนา ยูนาน จีน พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเพื่อช่วยการอนุรักษ์มรดกทางชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม ในการท่องเที่ยวชาติพันธุ์มีศักยภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ยังสามารถส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม วิถีชีวิต และความรู้สึกรักของตัวของกลุ่มชาติพันธุ์มีการเจริญเติบโต ความกังวลในหลายสถานที่เกี่ยวกับวิธีการเพื่อความสมดุลของการใช้เชื้อชาติเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการป้องกันของวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย และการส่งเสริมความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ วิธีการวางแผน สถานที่ท่องเที่ยวชาติพันธุ์หรือการจัดการกับผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชน การวิจัยครั้งนี้จำเป็นสำหรับการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวางแผนสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการสำรวจสถานะและการเพิ่มประสิทธิภาพของการวางแผนกลยุทธ์ สำหรับการพัฒนาท่องเที่ยวชาติพันธุ์ท่องเที่ยวชาติพันธุ์ในเมืองท่องเที่ยวที่รู้จักกันดี ชาติพันธุ์ในประเทศจีนสิบสองปีนนา ยูนาน ดังนั้น ความสมดุลระหว่างการใช้งานของการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ของวัฒนธรรมที่ควรจะมีการวางแผนการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อบรรเทาผลกระทบและเพื่อเสริมสร้างด้านบวกของการท่องเที่ยวชาติพันธุ์

Phanthavong (2009) ได้ศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในท้องถิ่น กรณีศึกษาในหมู่บ้านเจียดโง้ง ในบริเวณเขตป่าสงวนเขเปียนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเจียดโง้งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของท้องถิ่นและอื่น ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในรูปแบบทั้งบวกและลบ อย่างไรก็ตาม ผลในเชิงบวกของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขเปียน พบว่า มีความสำคัญมากกว่าผลกระทบที่สำคัญของผู้อยู่อาศัยเจียดโง้งแสดงออกในแง่ดีเกี่ยวกับอนาคตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีการอ้างว่าผลกระทบเชิงลบใด ๆ ที่ไม่สามารถกีดกัน ความปรารถนาของพวกเขาสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ งานวิจัยนี้ ยังพบว่า ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในโครงการสามารถที่จะให้ความหลากหลายของกลยุทธ์สำหรับแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นไปพร้อมกัน ผลจากการศึกษานี้ระบุสามจุดหลักที่ต้องรักษาเขเปียน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การส่งเสริมเศรษฐกิจและการเมืองที่เสริมสร้างพลังอำนาจของประชากรท้องถิ่นในการพัฒนาของกฎระเบียบภายในและภายนอกและการยอมรับของชุมชน

Forristal (2009) ได้ศึกษาลักษณะที่เป็นเสน่ห์และแง่มุมต่าง ๆ ทางโอกาสการใช้วัฒนธรรมเป็นฐานสำหรับการท่องเที่ยวของเมืองโปรเฟต (Perceived Attractiveness and Dimensionality of Culture-Based Tourism Opportunities for Prophetstown) มีสาระสำคัญว่า วัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจมีทั้งวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น

ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าอินเดียนแดงชอว์นี กิจกรรมทางวัฒนธรรม แหล่งวัฒนธรรม
งานมหกรรมการทำอาหาร และการเล่นิทานพื้นบ้าน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ศักยภาพการจัดการการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาความเป็นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นอันได้แก่
ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ความหลากหลายด้านกลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ
คนในชุมชน การประกอบอาชีพของบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนก่อให้เกิดการยอมรับ
และปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นมรดกทางสังคมและถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน การได้ศึกษา
ประวัติศาสตร์ ประเพณี ความเชื่อ สถาปัตยกรรม ศิลปะ ศาสนสถาน โบราณสถาน ภูมิปัญญา
พื้นบ้าน และกิจกรรมชุมชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ในหลาย ๆ ด้านเข้ามา
สนับสนุน เช่น ความพร้อมระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เพียงพอแก่การรองรับนักท่องเที่ยว
ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว
การโฆษณาประชาสัมพันธ์เผยแพร่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เด่นชัด ความร่วมมือในการ
รับผิดชอบสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการออกแบบพื้นที่ชุมชนเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลบริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต และตลาดโบราณที่มีอายุใกล้เคียงกันที่ได้รับความนิยม เพื่อศึกษาจุดเด่น จุดด้อย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต โดยมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วิธีดำเนินการวิจัย
2. พื้นที่ในการวิจัย
3. การออกแบบการวิจัย
4. การเลือกผู้ให้ข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การสร้างเครื่องมือและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ
7. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
8. การวิเคราะห์ข้อมูล
9. การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล
10. ขั้นตอนการออกแบบพื้นที่ชุมชน ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวิถีชีวิต สังคม ชุมชน สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

1.1 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน ผู้รู้ที่มีอยู่ในชุมชน

1.2 สัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา

การท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ

1.4 ศึกษารูปแบบอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

1.5 ศึกษาข้อมูลตลาดเก่าโบราณที่มีอายุใกล้เคียงกัน ที่ได้รับความนิยมและยังคงความสมบูรณ์อยู่ในปัจจุบัน

1.6 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์

1.7 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง

2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความเป็นอัตลักษณ์ของตลาด โบราณครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างกับตลาดโบราณอื่น ๆ เช่น วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารสิ่งปลูกสร้าง

3. ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม

4. สร้างแบบจำลอง 2 มิติ และ 3 มิติ ผลงานที่ออกแบบ

5. เสนอผลงาน โดยการจัดแสดงนิทรรศการ

6. สรุปผลการออกแบบและอภิปรายผล

พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ ตลาดโบราณครเนื่องเขต ตำบลนครเนื่องเขต อำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 4 ชุมชน คือ

1. ชุมชนคลองขวางบน

2. ชุมชนสวนมะม่วง

3. ชุมชนโรงหมู

4. ชุมชนนครเนื่องเขต

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ แบบควบคู่กันไป (Concurrent Procedures) (จำเนียร จวงตระกูล, 2553, หน้า 5) เพื่อวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง (Comprehensive) นักวิจัยต้องเก็บข้อมูลทั้งสองแบบในเวลาเดียวกันและนำข้อมูลมาบูรณาการเข้าด้วยกันในเรื่องของการตีความหมายของการวิจัย โดยรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งสองวิธี

การเลือกผู้ให้ข้อมูล

การเลือกผู้ให้ข้อมูล เลือกแบบเจาะจงและแบบสุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการร้านค้า และผู้ที่อาศัยอยู่ตลาด โบราณนครเนื่องเขต จำนวน 100 คน
เลือกแบบสุ่มตัวอย่าง
2. นักท่องเที่ยว จำนวน 300 คน เลือกแบบสุ่มตัวอย่าง
3. ผู้นำชุมชนภาครัฐ จำนวน 2 คน เลือกแบบเจาะจง
4. ผู้นำชุมชนภาคเอกชน จำนวน 4 คน เลือกแบบเจาะจง
5. ผู้เชี่ยวชาญด้านตลาดพื้นถิ่น จำนวน 2 คน เลือกแบบเจาะจง
6. ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรม จำนวน 1 คน เลือกแบบเจาะจง
7. ผู้เชี่ยวชาญด้านตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 คน เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบด้วย

1. สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานบริบทเดิมโดยผู้ให้ข้อมูล คือ คนหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า นักท่องเที่ยว หัวหน้าหรือตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับตลาด โบราณนครเนื่องเขต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และการสนทนาแบบกลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลมีดังนี้

1.1 ข้อมูลด้านวิถีชีวิต สังคม ชุมชน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดนครเนื่องเขต ประกอบด้วย

- 1.1.1 ตัวแทนผู้อยู่อาศัยในตลาด โบราณนครเนื่องเขต
- 1.1.2 หัวหน้าหรือตัวแทนผู้นำชุมชนตลาด โบราณนครเนื่องเขต
- 1.1.3 ตัวแทนผู้อยู่อาศัยในชุมชนตลาด โบราณนครเนื่องเขต
- 1.1.4 ตัวแทนนักท่องเที่ยว
- 1.1.5 หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบชุมชนตลาด โบราณ

นครเนื่องเขต

1.2 ข้อมูลด้านอัตลักษณ์ตลาด โบราณนครเนื่องเขต

- 2.2.1 หัวหน้าหรือตัวแทนผู้นำชุมชนตลาด โบราณนครเนื่องเขต
- 2.2.2 หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบชุมชนตลาด โบราณ

นครเนื่องเขต

2. ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้เกณฑ์ประเมินตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Rating Scale) (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภูล, 2553, หน้า 282) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

เกณฑ์การแปลความหมายระดับความคิดเห็น

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. ข้อมูลด้านออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

- 3.1 ตัวแทนผู้อยู่อาศัยในตลาดโบราณนครเนื่องเขต
- 3.2 หัวหน้าหรือตัวแทนผู้นำชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
- 3.3 ตัวแทนผู้อยู่อาศัยในชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
- 3.4 หัวหน้าหรือตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบชุมชนตลาดโบราณ

นครเนื่องเขต

การสร้างเครื่องมือและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการออกแบบเครื่องมืองานวิจัย
2. จัดสนทนากลุ่มเพื่อตั้งประเด็นปัญหาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม

แบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

4. ตรวจสอบเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบข้อมูล จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้มีความเหมาะสมในการใช้ภาษา และเนื้อหาที่ใช้ในการเก็บ ข้อมูล เพื่อให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษาและเก็บข้อมูลมากที่สุด

การตรวจสอบความเที่ยงตรง

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบการครอบคลุมของเนื้อหาของการวิจัย ภาษาที่ใช้ ซึ่งผู้วิจัย ได้นำข้อแนะนำดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยดูจากดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) โดย ค่าตัวเลขความสอดคล้องควรจะมากกว่า 0.5 (ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2549, หน้า 50) ซึ่งรายชื่อ ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ปาอ้าย อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน เสกขุนทด อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏราชนครินทร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงเดือน ไม้สนธิ อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ทั้งนี้ เพื่อประเมินหาข้อคำถามว่าสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือไม่ โดยใช้ หลักเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกำหนดค่าตัวเลข

ค่า +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

ค่า -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

จากผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน นำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index)

$$\text{สูตรการคำนวณค่า} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{n}$$

R = ผลคูณของคะแนนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับความสอดคล้อง

n = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

สรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index) มี

ข้อกำหนดมาตรฐาน 2 ค่า ดังนี้

1. ถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

2. ถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้มีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

การตรวจสอบความเชื่อมั่น

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำเอาแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เพื่อแสดงให้เห็นว่า เครื่องมือนั้นสามารถให้ผลการวัดคงที่แน่นอน ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็ตาม โดยค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละด้านจะมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจากการนำเอาแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงแล้วนั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อมูลทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลของรัตนะ บัวสนธ์ โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนใหญ่ ได้แก่ (รัตนะ บัวสนธ์, 2551, หน้า 228-235)

ขั้นตอนที่ 1 การจัดระเบียบข้อมูลการจัดระเบียบข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดรหัสของข้อมูล (Coding)

ขั้นตอนที่ 3 การกำจัดข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปชั่วคราว

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างบทสรุป

ขั้นตอนที่ 5 การพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์

การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

สำหรับแนวทางการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลและผู้ตอบได้ให้คุณค่าหรือทำการประเมินแล้วจึงตอบออกมา
2. ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดหรือบอกเล่าเหตุการณ์ ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้น สามารถตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

2.1 วิธีแรก ตรวจสอบโดยผู้วิจัยตั้งคำถามกับตัวเองว่า เรื่องที่ได้รับจากผู้เล่านั้น มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร

2.2 วิธีที่สอง ตรวจสอบโดยการพิจารณาจากผู้ให้ข้อมูลหรือตัวผู้เล่าว่าเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

2.3 วิธีที่สาม การตรวจสอบอคติของผู้เล่าโดยพิจารณาว่าผู้เล่านั้นมีอคติส่วนตัวหรือโน้มเอียงไปในทางใดหรือไม่

ขั้นตอนการออกแบบพื้นที่ชุมชน ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

1. ศึกษาข้อมูลของตลาดโบราณนครเนื่องเขต
2. ศึกษาตลาดน้ำโบราณที่มีอายุ 100 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน
3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ
5. ดำเนินการออกแบบ
6. เสนอผลงาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแนวคิดในการออกแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพผสมผสานกัน โดยผู้ให้ข้อมูล คือ คนหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า นักท่องเที่ยว หัวหน้าหรือตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับตลาดโบราณนครเนื่องเขต แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต และทัศนคติของผู้นำชุมชน ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นจำนวนและร้อยละ จำแนกตามการอาศัยอยู่ที่ตำบลนครเนื่องเขต เพศ อายุ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน (n = 100)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาศัยอยู่ที่ตำบลนครเนื่องเขต		
0-1 ปี	4	4.40
2-5 ปี	19	19.0
6-10 ปี	17	17.0
มากกว่า 10 ปี	60	60.0
เพศ		
ชาย	32	32.0
หญิง	68	68.0

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	2	2.0
20-29 ปี	24	24.0
30-39 ปี	5	5.0
40-49 ปี	15	15.0
50-59 ปี	22	22.0
60 ปีขึ้นไป	32	32.0
สถานภาพ		
โสด	28	28.0
สมรส	65	65.0
หย่าร้าง	7	7.0
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	35	35.0
10,000-25,000 บาท	58	58.0
25,001-40,000 บาท	7	7.0
รวม	100	100

จากตารางที่ 4-1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 100 คน จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 และเพศชาย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนมากอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมา คือ 20-29 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนมากสมรส จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมา คือ โสด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนมากมีรายได้ 10,000-25,000 บาท จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมา คือ น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนบริหารงานและการอนุรักษ์ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการ

เตรียมการการท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	n = 100		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา	3.31	0.46	ปานกลาง	1
2. ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน บริหารงานและการอนุรักษ์	3.26	0.45	ปานกลาง	2
3. ด้านการมีส่วนร่วมด้านการเตรียมการการ ท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก (อีอีซี)	3.16	0.35	ปานกลาง	3
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	2.96	0.61	ปานกลาง	4
รวม	3.13	0.39	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-2 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนบริหารงานและการอนุรักษ์ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการเตรียมการการท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

ตารางที่ 4-3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหาโดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา	n = 100		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมปรึกษาหารือเรื่อง ปัญหาในชุมชน	3.45	0.61	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา	n = 100		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาด้านการบูรณะซ่อมแซมอาคารสิ่งปลูกสร้าง	3.16	0.56	ปานกลาง	6
3. การมีส่วนร่วมในการบูรณะซ่อมแซมอาคาร สิ่งปลูกสร้าง	3.32	0.42	ปานกลาง	4
4. การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน	3.41	0.59	ปานกลาง	2
5. มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน	3.33	0.60	ปานกลาง	3
6. มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ปัญหาของชุมชน	3.30	0.61	ปานกลาง	5
รวม	3.31	0.46	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-3 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหาโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมปรึกษาหารือเรื่องปัญหาในชุมชน รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน การมีส่วนร่วมในการบูรณะซ่อมแซมอาคาร สิ่งปลูกสร้าง การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการบูรณะซ่อมแซมอาคารสิ่งปลูกสร้าง ตามลำดับ

ตารางที่ 4-4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วม
ในด้านการวางแผนบริหารงานและการอนุรักษ์

การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนบริหารงาน และการอนุรักษ์	n = 100		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตควรวุฒิก่อสร้างพื้นที่ชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	3.36	0.66	ปานกลาง	7
2. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีจุดเด่นเฉพาะถิ่นในการ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	3.42	0.50	ปานกลาง	5
3. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการประชาคม ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต	3.31	0.46	ปานกลาง	8
4. มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิก/การ คัดเลือกสมาชิก	3.24	0.61	ปานกลาง	10
5. มีส่วนร่วมในการร่างนโยบายการบริหารงานชุมชน ตลาดโบราณนครเนื่องเขต	3.18	0.61	ปานกลาง	13
6. มีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบปฏิบัติของชุมชน ตลาดโบราณนครเนื่องเขต	3.29	0.69	ปานกลาง	9
7. มีส่วนในการวางแผนการบริหารงานการค้าขาย	3.13	0.65	ปานกลาง	15
8. มีส่วนร่วมในการคัดเลือก พ่อค้า แม่ค้า สินค้าเข้ามา จำหน่าย	3.16	0.72	ปานกลาง	14
9. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านการ ปรับปรุงและการพัฒนาตลาด	3.37	0.72	ปานกลาง	6
10. มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน	3.24	0.67	ปานกลาง	11
11. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการของชุมชน	3.43	0.69	ปานกลาง	4
12. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่นชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต	3.55	0.67	มาก	2
13. มีส่วนร่วมในการเสนอทางเลือกหรือแนวทาง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.49	0.64	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนบริหารงาน และการอนุรักษ์	n = 100		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
14. มีส่วนร่วมในการเสนอการปรับปรุงแบบการ จำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	3.24	0.81	ปานกลาง	12
15. มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ประปา ไฟฟ้า ระบบสัญญาณโทรศัพท์	2.58	0.73	มาก	1
รวม	3.27	0.45	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-4 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนบริหารงาน และการอนุรักษ์โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ประปา ไฟฟ้า ระบบสัญญาณโทรศัพท์ รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ตามลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 13 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเสนอทางเลือกหรือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รองลงมา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีจุดเด่นเฉพาะถิ่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านการปรับปรุงและการพัฒนาตลาดตลาดโบราณนครเนื่องเขตควอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการประชาคมชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบปฏิบัติของชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิก/ การคัดเลือกสมาชิกมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่างนโยบายการบริหารงานชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีส่วนร่วมในการคัดเลือก พ่อค้า แม่ค้า สินค้าเข้ามาจำหน่าย และมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารงานการค้าขายตามลำดับ

ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม
ด้านการเตรียมการการท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
(อีอีซี) โดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมด้านการเตรียมการการท่องเที่ยว เมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)	n = 100		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. มีความเข้าใจเรื่องเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)	3.59	0.62	มาก	4
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเมืองรอง ตลาดโบราณนครเนื่องเขต	3.71	0.61	มาก	1
3. มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นด้านการ ท่องเที่ยวเมืองรองตลาดโบราณนครเนื่องเขต	2.53	0.82	มาก	6
4. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต	2.17	0.65	น้อย	7
5. มีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดในการพัฒนา สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน	2.78	0.61	ปานกลาง	5
6. มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนด้านเงินทุนหรือ อุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ในชุมชน	3.67	0.47	มาก	3
7. มีส่วนร่วมสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว	3.68	0.57	มาก	2
รวม	3.16	0.35	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-5 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมด้านการเตรียมการ
การท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 5 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย
จากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเมืองรอง ตลาดโบราณ
นครเนื่องเขต รองลงมา คือ มีส่วนร่วมสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
แก่นักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนด้านเงินทุนหรืออุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม

ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนมีความเข้าใจเรื่องเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) มีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน และมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวเมืองรอง ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยรวมและรายข้อ

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	n = 100		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. มีส่วนในการจัดให้มีการตั้งผู้รับฟังความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลสมาชิกชุมชนในเรื่องต่าง ๆ	3.04	0.62	ปานกลาง	1
2. มีส่วนร่วมในการจัดทำแบบประเมินตรวจสอบและติดตาม สรุปผลกระทบทางด้านการให้บริการ	2.87	0.75	ปานกลาง	2
รวม	2.96	0.61	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-6 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนในการจัดให้มีการตั้งผู้รับฟังความคิดเห็น และรวบรวมข้อมูลสมาชิกชุมชนในเรื่องต่าง ๆ รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำแบบประเมินตรวจสอบ และติดตาม สรุปผลกระทบทางด้านการให้บริการ ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว และส่วนที่ 3 ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต 4 ด้าน คือ ด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านคุณภาพสินค้าและราคา และด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทาง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4-7 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นจำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน (n = 300)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	102	34.0
หญิง	198	66.0
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	50	16.7
20-29 ปี	50	16.7
30-39 ปี	85	28.3
40-49 ปี	58	19.3
50-59 ปี	40	13.3
60 ปีขึ้นไป	17	5.7
สถานภาพ		
โสด	137	45.7
สมรส	144	48.0
หย่าร้าง	19	6.3
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	126	42.0
ปริญญาตรี	143	47.7
ปริญญาโท	27	9.0
สูงกว่าปริญญาโท	4	1.3
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	55	18.3
พนักงานบริษัทเอกชน	90	30.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	79	26.3

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	32	10.7
ว่างงาน	27	9.0
ข้าราชการเกษียณ	13	4.3
อื่นๆ (ครูเอกชน)	4	1.3
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	88	29.3
10,000-25,000 บาท	118	39.3
25,001-40,000 บาท	74	24.7
มากกว่า 40,000 บาท	20	6.7
รวม	300	100.00

จากตารางที่ 4-7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 300 คน จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 และเพศชาย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนมากอายุ 30.39 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมา คือ 40.49 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนมากสมรส จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมา คือ โสด จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนมากประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมา คือ ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนมากมีรายได้ 10,000-25,000 บาท จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมา คือ น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว

โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8 ข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นจำนวนและร้อยละ (n = 300)

การเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. มากคนเดียว	17	5.7
2. เดินทางไปกับครอบครัว	137	45.7
3. มากับเพื่อน	57	29.0
4. มากับแฟนหรือคนรู้จัก	59	19.7
รวม	300	100.00

จากตารางที่ 4-8 พบว่า การเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ เดินทางไปกับครอบครัวจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมา คือ มากับแฟนหรือคนรู้จัก จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 มากับเพื่อน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 และมากคนเดียว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

ตารางที่ 4-9 วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดโบราณนครเนื่องเขตคิดเป็นจำนวน และร้อยละ (n = 300)

วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. ซื้ออาหาร ผัก ผลไม้ และขนม	86	18.3
2. ต้องการเดินทางมาสักการะศาลเจ้า	39	8.3
3. การรับประทานอาหารที่ตลาด	179	38.0
4. ซื้อสินค้า OTOP	76	16.1
5. ท่องเที่ยวศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน	87	18.5
6. อื่น ๆ	4	0.8
รวม	472	100.0

จากตารางที่ 4-9 พบว่า วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดโบราณนครเนื่องเขตมากที่สุด คือ การรับประทานอาหารที่ตลาด จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมา คือ ท่องเที่ยวศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5

ซื้ออาหาร ผัก ผลไม้ และขนม จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ซื้อสินค้า OTOP จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 และต้องการเดินทางมาสักการะศาลเจ้า จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3

ตารางที่ 4-10 ท่านรู้จักตลาดโบราณนครเนื่องเขตมาจากแหล่งข้อมูลใด คิดเป็นจำนวนและร้อยละ (n = 300)

แหล่งข้อมูล	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. สื่อมวลชน/ โทรทัศน์/ หนังสือพิมพ์	94	24.8
2. อินเทอร์เน็ต	112	29.6
3. ตัวแทนการท่องเที่ยว/ บริษัททัวร์	13	3.4
4. เพื่อน/ญาติ/พ่อแม่	131	34.6
5. หนังสือท่องเที่ยว	22	5.8
6. อื่น ๆ (ชอบศึกษาตลาดโบราณ)	7	1.8
รวม	379	100.00

จากตารางที่ 4-10 พบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักตลาดโบราณนครเนื่องเขตมาจากเพื่อน/ญาติ/พ่อแม่มากที่สุด จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ต จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 สื่อมวลชน/โทรทัศน์/หนังสือพิมพ์ จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 หนังสือท่องเที่ยว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตัวแทนการท่องเที่ยว/บริษัททัวร์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 และอื่น ๆ เช่น ชอบศึกษาตลาดโบราณ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 4-11 ปัจจัยที่ทำให้ท่านอยากเดินทางกลับมาเที่ยวยังสถานที่นี้อีกครั้ง คิดเป็นจำนวนและร้อยละ (n = 300)

แหล่งข้อมูล	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. ความสวยงามเป็นธรรมชาติของตลาด	152	30.4
2. อาหารพื้นถิ่น	106	21.2
3. ความสะดวกสบายในการเดินทาง	43	8.6
4. กิจกรรมการท่องเที่ยว	48	9.6

ตารางที่ 4-11 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
5. ความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ที่ไม่เหมือนตลาดโบราณอื่น ๆ	67	13.4
6. อรรถาศัย ไม้ตรีของพ่อค้า แม่ค้า	34	6.8
7. การได้มาทำบุญที่วัดที่อยู่ใกล้เคียง	41	8.2
8. อื่น ๆ (ตลาดเจียบครับ ร้านค้าไม่มีมากเท่าที่ควร จึงยังไม่ดึงดูดใจให้กลับมาอีก)	9	1.8
รวม	500	100.00

จากตารางที่ 4-11 พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางกลับมาเที่ยวยังสถานที่นี้ อีกครั้งมากที่สุด คือ ความสวยงามเป็นธรรมชาติของตลาดจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 รองลงมา คือ อาหารพื้นถิ่น จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ที่ไม่เหมือนตลาดโบราณอื่น ๆ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 กิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 ความสะดวกสบายในการเดินทาง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 การได้มาทำบุญที่วัดที่อยู่ใกล้เคียง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 อรรถาศัย ไม้ตรีของพ่อค้า แม่ค้า จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 และอื่น ๆ เช่น ตลาดเจียบครับ ร้านค้าไม่มีมากเท่าที่ควร จึงยังไม่ดึงดูดใจให้กลับมาอีก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต 4 ด้าน คือ ด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านคุณภาพสินค้า และราคา และด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทาง

ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4-12

ตารางที่ 4-12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ
นครเนื่องเขต โดยรวมและรายด้าน

ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต	n = 300		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.00	0.89	ปานกลาง	2
2. ด้านสถานที่ท่องเที่ยว	3.30	0.62	ปานกลาง	1
3. ด้านคุณภาพสินค้าและราคา	2.99	0.86	ปานกลาง	3
4. ด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทาง	2.89	1.04	ปานกลาง	4
รวม	3.05	0.76	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-12 พบว่า ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีระดับความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านคุณภาพสินค้าและราคา และด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4-13 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ
นครเนื่องเขตด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมและ
รายข้อ

ทัศนคติด้านการเดินทางคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวก	n = 300		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ความสะดวกในการเดินทางมาตลาด	3.18	1.04	ปานกลาง	1
2. ป้ายบอกทางเด่นและชัดเจน	2.81	1.12	ปานกลาง	4
3. สถานที่จอดรถสะดวกสบายและเพียงพอ	2.99	0.95	ปานกลาง	3
4. สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่นั่งพัก ห้องน้ำ	3.03	0.96	ปานกลาง	2
รวม	3.00	0.89	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-13 พบว่า ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับความคิดเห็นด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางมาตลาด รองลงมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่นั่งพัก ห้องน้ำ สถานที่จอดรถสะดวกสบายและเพียงพอและป้ายบอกทางเด่นและชัดเจน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-14 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขตด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยรวมและรายข้อ

ทัศนคติด้านสถานที่ท่องเที่ยว	n = 300		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเป็นทางเลือกในการท่องเที่ยวเมืองรอง	3.42	0.49	ปานกลาง	3
2. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีจุดเด่นที่น่าสนใจ	3.41	0.93	ปานกลาง	5
3. สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	2.85	1.14	ปานกลาง	8
4. การจัดสถานที่วางขายสวยงามน่าเดินเที่ยว	3.26	0.88	ปานกลาง	9
5. ร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว	3.06	1.02	ปานกลาง	7
6. ทัศนียภาพและการตกแต่งสถานที่มีความสวยงาม	3.41	0.79	ปานกลาง	4
7. บรรยากาศและความร่มรื่นของสถานที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน	3.44	0.85	ปานกลาง	1
8. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.43	0.50	ปานกลาง	2
9. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตควรได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว	3.40	0.49	ปานกลาง	6
รวม	3.30	0.62	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-14 พบว่า ทักษะคิของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับความคิดเห็นด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บรรยากาศและความร่มรื่นของสถานที่ ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน รองลงมา คือ ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเป็นทางเลือกในการท่องเที่ยวเมืองรองทัศนียภาพและการตกแต่งสถานที่ที่มีความสวยงามตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีจุดเด่นที่น่าสนใจตลาดโบราณนครเนื่องเขต ควรได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และการจัดสถานที่วางขายสวยงามน่าเดินเที่ยว ตามลำดับ

ตารางที่ 4-15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะคิของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขตด้านคุณภาพสินค้าและราคา โดยรวมและรายชื่อ

ทักษะคิด้านคุณภาพสินค้าและราคา	n = 300		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ราคาสินค้าและบริการเหมาะสมกับคุณภาพ	3.43	0.79	ปานกลาง	1
2. มีสินค้าที่แตกต่างจากตลาดโบราณแห่งอื่น	2.70	1.13	ปานกลาง	4
3. มีสินค้าให้เลือกมากมาย	2.47	1.24	ปานกลาง	5
4. อาหารรสชาติอร่อย สด สะอาด ราคายุติธรรม	3.31	0.86	ปานกลาง	2
5. ผักและผลไม้จากสวนที่นำมาจำหน่ายมีความสดใหม่	3.03	0.99	ปานกลาง	3
รวม	2.99	0.86	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-15 พบว่า ทักษะคิของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับความคิดเห็นด้านคุณภาพสินค้าและราคา โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ราคาสินค้าและบริการเหมาะสม รองลงมา คือ อาหารรสชาติอร่อย สด สะอาด ราคายุติธรรม ผักและผลไม้จากสวนที่นำมาจำหน่ายมีความสดใหม่และมีสินค้าที่แตกต่างจากตลาดโบราณแห่งอื่น ตามลำดับ

ตารางที่ 4-16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณ
นครเนื่องเขตด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทางโดยรวมและรายข้อ

ทัศนคติด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทาง	n = 300		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ความน่าสนใจของโปรแกรมการนำเที่ยว	2.81	1.25	ปานกลาง	2
2. ความหลากหลายของกิจกรรม	2.65	1.27	ปานกลาง	4
3. กิจกรรมที่ตลาดมีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่าง จากตลาดโบราณแห่งอื่น	2.70	1.20	ปานกลาง	3
4. พ่อค้า แม่ค้าในตลาดมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ต่อนักท่องเที่ยว	3.41	0.92	ปานกลาง	1
รวม	2.89	1.04	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4-16 พบว่า ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับ
ความคิดเห็นด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทางโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อย ได้แก่ พ่อค้า แม่ค้าในตลาดมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว รองลงมา คือ
ความน่าสนใจของโปรแกรมการนำเที่ยว กิจกรรมที่ตลาดมีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากตลาด
โบราณแห่งอื่น และความหลากหลายของกิจกรรม ตามลำดับ

ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกความเป็นมาของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ผู้ให้ข้อมูล คือ นายเลอสรร สายวาณิชย์ (นายก้อ๊ด) อายุ 71 ปี บุตรของเจ้าแก้วมั่ว
(นายไพบูลย์ สายวาณิชย์) และอาจารย์อัญชัน อนันตชัย (ครูต้อย) ข้าราชการครูบำนาญบรรพบุรุษ
คนสำคัญของตระกูลอนันตชัย หรือ “ขุนอนันต์เนื่องเขต” อดีตกำนันตำบลคลองนครเนื่องเขต

นายเลอสรร สายวาณิชย์ (ผู้ให้ข้อมูล)

นายเลอสรร สายวาณิชย์ เล่าให้ฟังว่า ที่สี่แยกท่าไข่ คลองนครเนื่องเขตนี้ในสมัยรัชกาลที่ 5
เมื่อ 100 กว่าปีก่อน มีคนรุ่นหนุ่ม 3 คน เป็นเพื่อนรักกัน ต่างก็เดินทางมาจากเมืองจีนตั้งแต่อายุ 10
กว่าขวบ ประกอบไปด้วย นายมั่ว (พ.ศ. 2429-2516) ภายหลังมีชื่อ-นามสกุล “นายไพบูลย์
สายวาณิชย์” เป็นบิดาของนายเลอสรร (นายก้อ๊ด) สายวาณิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต
คนปัจจุบัน นายหมุข (พ.ศ. 2426-2511) ภายหลังมีนามสกุล “ชัยวัฒน์” เป็นปู่ของนายนิมชัย

(เลียเถาะ) ชัยวัฒน์ อดีตนายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต และนายแจ็กเง่ง ภายหลังมีนามสกุล หยกอุบล เป็นบิดาของนายสุรพงษ์ (ก้านเอียง) หยกอุบล อดีตกำนันตำบลนครเนื่องเขต บุคคล ทั้ง 3 แม้จะมาจากเมืองจีน แต่มาจากคนละตำบล รู้จักกันเมื่อต่างมาปักหลักที่สี่แยกท่าไชนี่แล้ว โดยเช่าห้องแถวไม้ของนายฉลองเป็นที่พัก ห้องแถวนี้เคยตั้งอยู่บริเวณเขตต่อเนื่องของชุมชน โรงหมักชุมชนคลองขวางบนในปัจจุบัน

ต่อมาทั้งสามมีครอบครัว ทำมาหากินจนมีฐานะมั่นคง ได้รับการเรียกขานจาก ชาวเมืองเขตว่า “เจ้าแก่” ได้รวบรวมเงินหุ้นกันซื้อที่ดินผืนใหญ่ริมคลองเนื่องเขต หมู่ 12 บริเวณ ชุมชนโรงหมักตรงข้ามศาลาทำน้ำ เทศบาลตำบลนครเนื่องเขตในปัจจุบัน จากคุณนายสาย พี่สาว นายฉลองเจ้าของห้องเช่า (ภายหลังมีนามสกุล “นิโครธานนท์” เป็นเงิน 30 ชั่ง ภายหลังประมาณ พ.ศ. 2480 แบ่งแยกที่ดินกันได้ ต่างคนต่างปลูกเรือนแถว เจ้าแก่ห่มขี้ ปลูกเรือนแถวไม้สองชั้น 8 คูหา ของตระกูลชัยวัฒน์ เพื่อขายของชำ รับซ่อมเครื่องเรือและขายยาจีน (ภายหลังเป็นปั้มน้ำมัน เซลล์) เจ้าแก่มี๊ว ปลูกเรือนแถวไม้สองชั้นเพื่อเป็นร้านค้าชื่อ “เคี่ยมย่งเซียง” (ภายหลังเป็นปั้มน้ำมัน ตราม้าบิน) และเจ้าแก่แจ็กเง่ง ปลูกโรงสีชื่อ “ตั้งธัญญะการ” จึงนับว่าเรือนแถวไม้ชุดนี้อายุประมาณ 79 ปีที่แล้ว ทุกวันนี้ยังคงมีสภาพดี เป็นมรดกตกทอดถึงลูกหลานในยุคปัจจุบัน นอกนี้เจ้าแก่มี๊ว เจ้าแก่ห่มขี้ และเจ้าแก่แจ็กเง่ง ยังร่วมกันตั้งโรงเรียนขึ้นในพื้นที่ถัดจากโรงสีเข้าไปด้านหลัง (หลังบ้านขุนอนันต์) ชื่อโรงเรียนจีนจุงเสี่ยวเสี่ยว นับว่าเป็นโรงเรียนแห่งแรกและแห่งเดียวของ ชุมชนสี่แยกท่าไชนี่ ต่อมาปิดกิจการลงในสมัยจอมพลสฤษดิ์ธนะรัชต์ สำหรับอาคารเรียน เมื่อไม่ได้ ใช้งานจึงรื้อถอนออกไปในที่สุด

สำหรับเรือนแถวที่อยู่ถัดจากเรือนของต้นตระกูลชัยวัฒน์ไปจรดคลองขวางบนนั้น เดิมเป็นห้องแถวไม้ชั้นเดียวของนายฉลองและคุณนายสาย และนายสง่า นิโครธานนท์ ซึ่งเป็น พี่น้องกัน นอกนั้นเป็นห้องเช่าสำหรับอยู่อาศัยไปจรดคลองขวางบน ซึ่งฝั่งข้ามคลองขวางไปจะเห็น บ้านใหญ่ชั้นบนเริ่มพังลงมาแล้ว นายกลอสรรบบอกว่าที่นี่เคยเป็นที่ทำการไปรษณีย์ชุมชนเดิมของ นายสง่า นิโครธานนท์

บ้านของขุนอนันต์เนื่องเขต (ปัจจุบันแบ่งห้องชั้นล่างห้องหนึ่งให้เทศบาลตำบล นครเนื่องเขตจัดเป็นห้องสมุดชุมชน ใช้ผู้ขายของเป็นตู้ใส่หนังสือได้อย่างเหมาะสม) ถัดไปเป็น ประตูเปิดเข้าสู่บริเวณบ้านขุนอนันต์ ถัดไปก็จะมีเรือนแถวไม้ไปจนถึงสะพาน เลยไปจนถึงตลาด เป็นห้องแถวหลายแถว แม้จะมีลักษณะคล้ายกัน แต่ในรายละเอียดจะต่างกัน เช่น บานประตู ลวดลายช่องลม รูปแบบของกันสาดเรือนแถวนี้หลายแถวเป็นบรรพบุรุษในตระกูลอนันต์ชัย ปลูกสร้างไว้ แต่บางแถวก็เป็นของเจ้าของอื่น ซึ่งแต่เดิมมาเจ้าของมักปลูกสร้างเพื่ออยู่อาศัย ทำการค้าเองส่วนหนึ่ง และให้คนอื่นเช่าค้าขายบ้าง มาในสมัยหลังลูกหลานบางคนไม่ได้อยู่อาศัย

ในเรือนแถวแล้วก็มีการขายเปลี่ยนมือไปข้างตรงลานกว้างระหว่างเรือนแถวใกล้สะพาน เดิมเป็นศูนย์รวมของชาวตลาด ถัดเข้าไปมีศาลเจ้าชื่อ ไท้อ้อเอี้ย เมื่อหันหน้าเข้าหาศาล ด้านขวาของศาลมีต้นไทรใหญ่ เรือนแถวด้านซ้ายห้องในสุดเป็นโรงฝึน หลังศาลเจ้ามีถนนเล็ก ๆ เมื่อก่อนเป็นโรงฆ่าหมูของเอกชน คือ ของเจ้าแก้วมั่ว บิดาของนายคนนั่นเอง ซึ่งนายกเลอสรรเลว่าวันหนึ่งเจ้าแก้วมั่วเดินเข้าไปที่โรงหมู เห็นแม่จีนอนขวางอยู่จึงเรียก พอแม่จีนลุกขึ้นก็เห็นว่าที่จริงคือหมูตัวหนึ่งนั่นเอง เจ้าแก้วมั่วคิดว่าการที่เห็นหมูที่กำลังจะถูกเชือด ลักษณะมอมแมมเป็นแม่จีนในเครื่องนุ่งห่มขาวสะอาดไปได้ คงเป็นนิมิตมาดลใจให้เลิกทำอาชีพนี้ เจ้าแก้วมั่วจึงตัดสินใจเลิกทำโรงหมูแต่นั้นมาและไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอีกเลยตลอดชีวิต

อาจารย์อัญชัน อนันตชัย (ผู้ให้ข้อมูล)

อาจารย์อัญชัน อนันตชัย บรรพบุรุษคนสำคัญของตระกูลอนันตชัย หรือ “ขุนอนันต์เนื่องเขต” อดีตกำนันตำบลคลองนครเนื่องเขต ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

ขุนอนันต์เนื่องเขต (ประมาณ พ.ศ. 2386-2480) เดิมชื่อใช้ เดินทางมาจากเมืองจีนด้วยกำน 4 พี่น้องแซ่เจี่ย คือ นายฮวด-นายใช้-นางสาวจู้-นายตั้ง มาตั้งรกรากอยู่ที่ตำบลเนื่องเขต ภายหลังทั้งหมดมีนามสกุลอนันตชัย นายฮวดแต่งงานกับนางสาวเผือก ทำมาหากินจนสามารถตั้งโรงสีชื่อ “เจี่ยฮู่ฮวด” ขึ้นที่ริมคลองเนื่องเขต หมู่ 12 นายฮวดมีบุตร 3 คน คือ นางผิว นายธวัช และนางผล ซึ่งนายธวัชเป็นปู่ของนางสาวรัชนก อนันตชัย อดีตรองประธานสภาเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต ซึ่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต 4 สมัยต่อเนื่อง

นายใช้แต่งงานกับนางสาวปุก ได้รับความไว้วางใจให้เป็นกำนันตำบลเนื่องเขตนานถึง 20 ปีเศษ และได้รับแต่งตั้งเป็น “ขุนอนันต์เนื่องเขต” ภายหลังมีชื่อว่า “อนันต์ อนันตชัย” เป็นที่รักนับถือของชาวบ้านมาก รวมทั้งเป็นที่ไว้วางใจของทางราชการ และเทศบาลมณฑลปราจีน ในสมัยนั้น คือ หม่อมเจ้าธำรงศิริ ก็เคยนำเรือมาเทียบที่ทำน้ำหน้าบ้าน เรียกตัวขุนอนันต์ไปเฝ้า โดยใกล้ชิด

ขุนอนันต์ มีบุตร-ธิดา 8 คน คือ

1. นายไต้ อาชีพทำนา
2. นางม่วย อาชีพค้าขาย
3. นายพิสัย อาชีพค้าขาย (เป็นบิดาของอาจารย์อัญชัน อนันตชัย อดีตอาจารย์โรงเรียนวัดชนะสงคราม ผู้ให้ข้อมูล)

4. นายเสรี มีอาชีพเป็นข้าราชการกรมราชทัณฑ์ เคยเป็นผู้บัญชาการเรือนจำกลาง ฉะเชิงเทรา 2 ปี ประมาณ พ.ศ. 2490 ตำแหน่งขณะเกษียณอายุราชการ คือ หัวหน้ากองฝึกวิชาชีพ กรมราชทัณฑ์ มีบุตร-ธิดา 3 คน คือ นายนคร เคยทำงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิต นายอมร เกษียณอายุ

ราชการในตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี และนางวราภรณ์ โชนาการ เคยทำงานการไฟฟ้า นครหลวง

5. นายล้วน อาชีพเป็นกำนันต่อจากขุนอนันต์

6. นายบัญชา มีอาชีพเป็นเป็นปลัดอำเภอ

7. นายสมชัย

8. นายดิ่งมีบุตรชาย คือ นายอำนวยการ และนายอำนวยการ อนันตชัย อดีตข้าราชการระดับสูง กรมการพัฒนาชุมชน นายอำนวยการเป็นบิดาของอาจารย์วันทนี ตั้งคณะ ข้าราชการครูบำนาญ ปัจจุบันยังพักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต

สรุปจากข้อมูลทั้งสองท่าน พอเล่าเรื่องราวของตลาด ได้ดังนี้

จะเห็นได้ว่า ก่อน พ.ศ. 2516 ชุมชนเมืองเขตมิโรงสี 4 โรง คือ โรงสีรุ่งเรืองธัญญะกิจ เปิดดำเนินการกิจการประมาณ พ.ศ. 2510 ก่อตั้งโดยเจ้าแก้วกิมสงแซ่ก้วย ปัจจุบันเป็นรุ่นของลูก คือ นายบันลือศักดิ์ เจริญบุญย์วิวัฒน์ โรงสีตั้งธัญญะการ (เปิดดำเนินการกิจการประมาณ พ.ศ. 2492) และ โรงสีเจ็ยฮวด เป็นโรงสีแห่งแรกของชุมชน ซึ่งหลังจากไฟไหม้ เมื่อ พ.ศ. 2516 ก็มีโรงสีชนาสิน ธัญญะเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 ทำให้มีโรงสี 4 แห่งเหมือนเดิม ชื่อของแต่ละแห่งล้วนมีคำว่า “ธัญญะ” พ้องกัน คือ 1) เจ็ยฮวด 2) ตั้งธัญญะ 3) รุ่งเรืองธัญญะกิจ 4) ชนาสินธัญญะ

จากศาลาท่าน้ำฝั่งขวา เป็นเรือนแถวของตระกูลเวียร์ศิลป์ สร้างโดยนายอำเภอประเทือง เวียร์ศิลป์ และคุณพิสมัย มีบุตรชายชื่อนายสีหม่น เวียร์ศิลป์ เจ้าของปั้มน้ำมันเชลล์ ถนนมหาจักรพรรดิ เรือนแถวช่วงนี้ เทศบาลได้เช่าเป็นกองสาธารณสุข 2 คูหา ด้วยสภาพของเรือนแถวช่วงนี้ค่อนข้างดี โดยเฉพาะห้องหัวมุม 2 ห้อง ซึ่งปัจจุบันเป็นร้านโชห่วย และร้านกาแฟลูกแกละ ด้านหน้าออกแบบ ตัดมุมแปลกตา ใครมาก็มักถ่ายภาพเรือนแถวห้องหัวมุมนี้ ในแผ่นป้ายและเอกสารประชาสัมพันธ์ ตลาดโบราณก็ใช้รูปมุมนี้

จากศาลาเลียวซ้ายไปจากศาลาท่าน้ำ ก่อนจะถึงบ้านเดี่ยวสองชั้นของนายถนอมศักดิ์ สมบูรณ์เจริญ และอาคารพาณิชย์ของคุณนิคมชัย ชัยวัฒน์ จึงจะถึงเรือนแถว ช่วงที่เรียกกันว่า “ตลาดเก่า” แถบนี้ค้าขายกันมาดั้งเดิม มีห้องแถวเก่าแก่กว่าฝั่งตรงข้าม อายุเรือนแถวแถบนี้จึงมีอายุ มากกว่าร้อยปี อาจจะมีถึง 140 ปี ด้วยซ้ำ ผู้สร้าง คือ รุ่นปู่ทวดของคุณชนาพร สุวรรณชนโชติ ผู้เป็นเจ้าของเรือนแถว และที่ดินผืนใหญ่หลังเรือนแถว หมู่ 10 เลียบริมคลองขวางล่างไปจรดถนน สุวินทวงศ์ ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ที่เรียกกันว่าชุมชนสวนมะม่วงนั่นเอง

สุดเขตเรือนแถวด้านตลาดเก่าจะถึงสี่แยกท่าไข่ มองข้ามคลองขวางล่างไปฝั่งตรงข้าม เป็นบ้านของนายกลอสรร ซึ่งเมื่อก่อนจะมีโรงสีเคี่ยมย่งเส็ง ตั้งอยู่เป็น โรงสีของนายกลอสรรเอง เปิดกิจการเมื่อ พ.ศ. 2518 ภายหลังตั้งชื่อไทยว่า “โรงสีชนาสินธัญญะ” ปัจจุบันปิดกิจการไปแล้ว

เรือนแถวห้องสุดท้ายเจ้าของปัจจุบันชื่อบังอร พื้นที่ถัดไปเดิมเป็นที่ตั้งโรงสีเจ็ยู่ฮวดของนายฮวด พี่ชายขุนอนันต์เนื่องเขต ซึ่งถูกไฟไหม้ไปทั้งหมดเมื่อ พ.ศ. 2516

ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน 4 ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลคือ

1. นายสุชาติ สุวรรณเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลนครเนื่องเขต
2. นายบุญจันทร์ นาแพงหมื่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 12 ตำบลนครเนื่องเขต
3. นางฉพพร ไชยณรงค์ ประธานชุมชนนครเนื่องเขต
4. นางชมภูษ ขามเจริญสุขถาวร ประธานชุมชนสวนมะม่วง
5. นางสาวรัชก อนันตชัย ประธานชุมชนโรงหมู
6. นางรัตนา มาวขุนทด ประธานชุมชนคลองขวางบน

โดยแยกคำถามเป็นข้อ ๆ แล้วมาสรุปรวมกัน ดังนี้

1. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเกิดขึ้นเมื่อใด เพราะเหตุใดจึงเกิดตลาดนี้ขึ้นมา
ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และพัฒนาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมเก่า ๆ ที่เจริญรุ่งเรืองในอดีต มาสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน
2. มีผู้นำชุมชนภาคเอกชนหรือไม่ ถ้ามีประกอบด้วยใครบ้าง
ตลาดโบราณนครเนื่องเขตประกอบด้วยสี่ชุมชน มีคณะกรรมการตลาดภาคเอกชนทั้งสี่ชุมชน
3. มีการพัฒนาฟื้นฟูตลาดขึ้นเมื่อใด ใครหรือหน่วยงานใดเป็นผู้นำในการฟื้นฟู
ผู้นำการฟื้นฟู ได้แก่ นายเลอสรร สายวาณิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต และประชาชนในชุมชนเทศบาลได้ร่วมมือกันในการสร้างตลาดโบราณนครเนื่องเขต เมื่อปี พ.ศ. 2552
4. โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวประมาณเท่าไรต่อวัน
จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวโดยเฉลี่ยประมาณอาทิตย์ละ 1,000 คน ซึ่งได้เปิดทำการวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์
5. ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาดโบราณนครเนื่องเขต เป็นใครบ้าง
มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารตลาด ประกอบด้วย พ่อค้า แม่ค้า ที่คัดเลือกมาบริหารตลาดโดยมีนายกเทศมนตรีเป็นที่ปรึกษา
6. ท่านคิดว่าปัจจุบันการดำเนินการตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง
ปัจจุบันมีตลาดน้ำเกิดขึ้นในจังหวัดฉะเชิงเทราหลายแห่งทำให้นักท่องเที่ยวน้อยลงมากประกอบกับผู้ประกอบการร้านค้าเลิกกิจการไปจำนวนมาก ส่งผลให้มีร้านค้าน้อยลง

7. ท่านมีวิธีการดำเนินการอย่างไรเพื่อให้พ่อค้าแม่ค้ามีส่วนร่วมเกี่ยวกับปัญหาเหล่านั้น
ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งระหว่างหน่วยงานราชการกับพ่อค้า แม่ค้า รวมทั้งมีการ
ประชุมชี้แจงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไข และหาแนวทางให้มีร้านค้า
เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว
8. ท่านมีนโยบายในการบริหาร หรือกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างไร
ผู้ประกอบการไม่ควรหยุดขายสินค้าบ่อย และทุกคนต้องช่วยกันอย่างจริงจัง แม้ใน
ระยะแรกอาจจะลำบาก และขาดทุน เพื่อให้ตลาดกลับมาฟื้นฟูอีกครั้ง
9. ท่านมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างไร เพื่อให้ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเป็นที่รู้จัก
แก่นักท่องเที่ยวไม่เพียงเฉพาะชุมชนใกล้เคียงเท่านั้น
ประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ มีการคิดป้ายประชาสัมพันธ์ในจุดต่าง ๆ และมีการพัฒนา
อย่างต่อเนื่อง
10. ท่านมีการดำเนินการด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกตลาด
โบราณนครเนื่องเขตอย่างไร
คิดป้ายประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน และมีรถราง หรือรถรับส่งนักท่องเที่ยวเข้ามา
ในตลาดพัฒนาการเดินทางและการคมนาคมให้มีความสะดวก มีสถานที่จอดรถ
11. ท่านมีการพัฒนาด้านสถานที่ท่องเที่ยวตลาดโบราณนครเนื่องเขตในรูปแบบใด
มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยเฉพาะเรื่องความสะดวก และความปลอดภัย ตลอดจนราคา
สินค้า สินค้าต้องสะอาด และราคาไม่แพง
12. ท่านได้มีการกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพสินค้าและราคาอย่างไร
สินค้าต้องสะอาด ปลอดภัย เพราะเป็นสินค้าที่ชาวบ้านนำมาขายเองไม่ได้รับมาจาก
ที่อื่น
13. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดเด่นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว
ตลาดโบราณนครเนื่องเขต
ความสวยงามของลำคลองที่ตรงกลางตลาด โดยมีสะพานข้ามคลองจำนวนสามจุด โดย
แบ่งตลาดออกเป็น 2 ส่วน ขวา ซ้าย นักท่องเที่ยวเดินสบาย อากาศดี ความเป็นธรรมชาติ สถานที่
สะอาด ไม่แน่นและเบียดเสียดจนเกินไป
14. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดที่ต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดโบราณนครเนื่องเขต
ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ล็อคจำหน่ายสินค้า ร้านค้าภายในตลาดโบราณนครเนื่องเขต
15. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตควรได้รับการพัฒนาพื้นที่ชุมชน รองรับนักท่องเที่ยว
เมื่อรองในลักษณะใด

การอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดโบราณนครเนื่องเขต

16. ท่านมีความเข้าใจเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) อย่างไร

เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก 3 จังหวัด ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา เพื่อเพิ่มการลงทุนในภาคตะวันออก

17. ท่านเตรียมความพร้อมพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเมืองรองในลักษณะใด

มีการประชุมพ่อค้า แม่ค้าในตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อพูดคุยกันและหาวิธีการปรับปรุงตลาด และรับทราบความต้องการของพ่อค้า แม่ค้าในชุมชน รวมทั้งวิธีการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

18. ท่านมีการบริหารจัดการตลาดโบราณนครเนื่องเขตอย่างไร

มีการกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาด ผู้ประกอบการต้องมีความซื่อสัตย์กับลูกค้า

19. ท่านต้องการพัฒนาตลาดโบราณนครเนื่องเขตให้ไปในทิศทางใด

ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะปัจจุบันยังเหลือบ้านเรือน สิ่งก่อสร้างของเดิมอยู่ครบ

20. ใครเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินการของตลาดโบราณนครเนื่องเขตบ้าง

ผู้ประกอบการเพราะมีรายได้เสริมนักท่องเที่ยวได้แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ

21. คณะกรรมการมีวิธีการใดในการคัดเลือกพ่อค้า แม่ค้า เข้ามาขายสินค้าในตลาดโบราณนครเนื่องเขต และมีค่าใช้จ่ายอะไร/เท่าไรในการเข้ามาเป็นสมาชิก

เริ่มแรกให้สิทธิคนที่อยู่ในเขตเทศบาลก่อนได้เข้ามาขายสินค้าในตลาด และเปิดโอกาสให้กับบุคคลภายนอกมาขายได้ โดยแจ้งคณะกรรมการบริหารตลาดพิจารณาสินค้าที่จะนำมาขายเพื่อไม่ให้สินค้าซ้ำกับของที่มีขายอยู่แล้วในตลาด

22. ตลาดโบราณนครเนื่องเขตได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง

การท่องเที่ยวของจังหวัดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โรงงานในเขตพื้นที่ และพาณิชย์จังหวัด

23. พ่อค้า แม่ค้าส่วนใหญ่เป็นคนในตลาดหรือต่างถิ่น

พ่อค้า แม่ค้าส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีบางส่วนที่เป็นคนต่างถิ่น แต่มาอาศัยอยู่ที่ตลาดโบราณเป็นระยะเวลาานาน

24. พ่อค้า แม่ค้า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดโบราณ

นครเนื่องเขตบ้างหรือไม่ อย่างไร

พ่อค้า แม่ค้า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดมีส่วนร่วม
ทุกคน เพราะทุกคนคือเจ้าของตลาด นอกจากนั้นยังมีการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ที่มาจาก
คณะกรรมการบริหารตลาด

25. ท่านมีการติดตามและประเมินผลจากการดำเนินงานอย่างไร

ติดตาม สัมภาษณ์ จากนักท่องเที่ยวดูปริมาณ นักท่องเที่ยว และพิจารณาสิ่งใดที่ควร
ปรับปรุง และก่อสร้างเพิ่มเติม

การสนทนาและสัมมนากลุ่มเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาตลาด

การสนทนากลุ่มย่อย

การสนทนากลุ่มย่อยเพื่อการพัฒนาตลาด โบราณครเนื่องเขตในด้านต่าง ๆ เช่น
การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม การปรับปรุงทัศนียภาพพัฒนาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวก ความปลอดภัย และความต้องการของชุมชน

ภาพที่ 4-1 การสนทนากลุ่มย่อย

สรุปผลการสนทนากลุ่มโบราณนรเนื่องเขตควรได้รับการอนุรักษ์และพัฒนา
สถาปัตยกรรมในรูปแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
ปรับภูมิทัศน์ เพิ่มจุดเด่นให้ตลาด และประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกทราบ

การสัมมนากลุ่ม

การจัดสัมมนากลุ่มเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาตลาดโบราณนรเนื่องเขต
ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้นำภาครัฐ ผู้นำชุมชนภาคประชาชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาด
โบราณนรเนื่องเขต

ภาพที่ 4-2 การจัดสัมมนากลุ่ม

สรุปผลการจัดสัมมนาได้ประเด็นที่ต้องพัฒนา คือ อนุรักษ์สถาปัตยกรรม ปรับปรุงอาคาร
บ้านเรือนที่ชำรุดทรุดโทรม การเพิ่มร้านจำหน่ายสินค้าเพื่อบริการให้นักท่องเที่ยว ความสะอาด
ภายในตลาด และการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ

ข้อมูลปัจจุบันตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ปัจจุบันตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีนักท่องเที่ยวลดลงเมื่อเทียบกับช่วงที่มีการพัฒนาและฟื้นฟูตลาด เนื่องจากการสัญจรไม่สะดวก สืบเนื่องจากการขยายช่องทางจราจร ถนนมิตรภาพ-ระยอง-ฉะเชิงเทรา เพื่อรองรับการคมนาคมในอนาคต จังหวัดระยองอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) เส้นทางสัญจรจากถนนหลัก ทางหลวง 304 สามารถเข้าได้สองทาง

เส้นทางหลัก ถนนลาดยางมะตอย การคมนาคมสะดวกสบาย เดิมมีซุ้มประตูตลาดโบราณนครเนื่องเขต แต่ปัจจุบันยกออกชั่วคราว เนื่องจากอยู่ในระหว่างการขยายถนนและวางท่อระบายน้ำ ในอนาคตก็จะนำกลับมาติดตั้งเหมือนเดิม และการสัญจรจะไม่สะดวกเหมือนเมื่อก่อนเนื่องจากสะพานข้ามคลองที่สร้างใหม่ก่อนถึงปากทางมีระยะที่ยาวกว่าเดิมทำให้รถยนต์ขนาดใหญ่เลี้ยวเข้าลำบาก

ภาพที่ 4-3 ปากทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต (เส้นทางหลัก)

ภาพที่ 4-4 ซุ้มประตูด้านในทางเข้าเส้นทางหลัก

ทางเข้าที่สอง เป็นถนนส่วนบุคคล สภาพถนนเป็นดินลูกรัง ยังไม่สามารถใช้งบประมาณทางราชการเพื่อทำถนนลาดยางมะตอยหรือทำถนนคอนกรีตเสริมเหล็กได้ เนื่องจากถนนบางส่วนเป็นที่ดินของเอกชน และผู้นำชุมชนได้เจรจากับเจ้าของที่ดินดังกล่าวแล้วเพื่อให้โอนเป็นที่สาธารณประโยชน์ ซึ่งในอนาคตเส้นทางที่สองอาจจะเป็นเส้นทางเข้าตลาดหลัก รถยนต์ขนาดใหญ่ เช่น รถบัส สามารถเข้ามาตลาด ในเส้นทางที่สองได้ และมีลานจอดรถสะดวกสบาย แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวยังไม่นิยมสัญจรเส้นทางที่สองเพราะไม่มีป้ายทางเข้าที่ชัดเจนและเป็นถนนส่วนบุคคล

ภาพที่ 4-5 ปากทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต เส้นทางที่สอง (ถนนส่วนบุคคล)

ภาพที่ 4-6 ทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต เส้นทางที่สองด้านใน

ภาพที่ 4-7 ลานจอดรถฝั่งทางเข้าประตูที่สอง

การเดินทางมาตลาดโบราณนครเนื่องเขต

รถประจำทาง

จากหน้าตลาดมินบุรีหรือจากสถานีขนส่งหมอชิต (เฉพาะรถที่วิ่งเส้น 304 สุวินทวงศ์ ถ้าวิ่งเส้นบางนา-บางปะกงไม่ผ่าน) นั่งรถที่จะไปฉะเชิงเทรา วิธีสังเกตพอร์ดผ่านแยกหนองจอกมา ก็จะพบ สน.สุวินทวงศ์ทางซ้ายมือ ผ่านตลาดปองพลทางขวามือ ก็เตรียมตัวลงได้เลย พอร์ดลงจากสะพานก็ลงหน้าตลาดนครเนื่องเขต ปกติจะมีรถรับส่งของทางตลาดโบราณฯ วิ่งมารับที่ปากซอย แต่ถ้าหัวใจยังหนุ่มยังสาวก็ควรเดิน เพราะระยะทางแค่ราวหนึ่งกิโลเมตร กรณีนั่งรถจากที่ชลบุรี เอกมัยหรือบางนามาลงฉะเชิงเทรา ให้มาลงที่สถานีขนส่ง จากนั้นต่อรถสองแถวที่เขียนว่า “หนามแดง-นครเนื่องเขต” มาลงปากทางเข้าตลาด

รถไฟ

นั่งรถไฟจากสถานีหัวลำโพง มักกะสัน คลองตัน หัวหมาก ทับช้าง ลาดกระบัง ฯลฯ ลงฉะเชิงเทรา แล้วเดินมายังสถานีขนส่ง แล้วต่อรถสองแถวที่เขียนว่า “หนามแดง-นครเนื่องเขต” มาลงปากทางเข้าตลาด

ลักษณะเด่นของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเป็นตลาดเก่าโบราณอายุกว่า 140 ปี เป็นตลาดเก่าแก่ริมสองฟากฝั่งคลองนครเนื่องเขต ชื่อเดิมเรียกว่าคลองท่าไข่ที่มีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ที่ยังคงความสมบูรณ์ด้านสถาปัตยกรรมและตลาดของชุมชนไทย-จีนขนานไปกับริมคลอง ตลาดนครเนื่องเขต ประกอบด้วยสี่ชุมชนมีสะพานเชื่อมถึงกันซึ่งเป็นลักษณะเด่นของตลาด ในอดีตมีการซื้อขายและสัญจรกันทางเรือ

แต่ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป ประชาชนหันมาใช้รถยนต์สัญจรแทนเรือ เพราะสะดวกสบายในการเดินทาง อีกประการหนึ่งการสัญจรทางเรือในปัจจุบันมีอุปสรรคหลายอย่าง เช่น น้ำในคลองน้อยจนไม่สามารถเดินเรือได้ ผักตบชวาอุดตันเส้นทางเรือ เป็นต้น

ภาพที่ 4-8 ภาพเก่าในอดีตวิถีชีวิตของตลาดโบราณนครเนื่องเขต จากห้องเก่าเล่าความตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2552 กระทรวงท่องเที่ยวตลาดเก่าโบราณได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว นายเลอสรร สายวาณิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต ได้ฟื้นฟูตลาดและวิถีชีวิตของชุมชนขึ้นมาใหม่ โดยจัดให้มีการจำหน่ายสินค้าพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองนานาชนิด อาทิ ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว ขนม กาแฟโบราณ ผลไม้ และพืชผัก มีทั้งร้านค้าบนบกและเรือพายขายอาหารในลำคลอง ในส่วนพื้นที่สาธารณะก็มีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสวยงาม นักท่องเที่ยวมาเที่ยวแล้วได้ของกินและภาพสวย ๆ บรรยากาศตลาดเก่าโบราณกลับบ้าน พอปี พ.ศ. 2554 เกิดอุทกภัยใหญ่ภาคกลาง ตลาดโบราณนครเนื่องเขตก็ได้รับผลกระทบน้ำท่วมด้วย พอหลังจากน้ำลด ตลาดได้รับความเสียหาย นักท่องเที่ยวก็หายไปและค่อย ๆ มีนักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเสน่ห์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตที่แตกต่างจากตลาดเก่าโบราณ คือ มีร้าน

จำหน่ายสินค้าสองฝั่งคลอง โดยมีสะพานเดินข้ามคลองสามแห่ง ซึ่งเป็นจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตนั่นเอง

กิจกรรม ประเพณีตลอดทั้งปีของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

1. ต้นเดือนมกราคม กิจกรรมทำบุญตักบาตร เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ของทุกปี จัดโดยเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต และชุมชนนครเนื่องเขต

ภาพที่ 4-9 กิจกรรมทำบุญตักบาตร เนื่องในวันขึ้นปีใหม่จัดโดยเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต

ภาพที่ 4-10 กิจกรรมทำบุญตักบาตร เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ จัดโดยผู้นำชุมชนนครเนื่องเขต

2. วันเสาร์ที่หนึ่งของเดือนมกราคม กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติจัดโดยผู้นำชุมชนนครเนื่องเขต

ภาพที่ 4-11 กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ

3. กลางเดือนเมษายน จัดกิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์ จัดโดยเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต

ภาพที่ 4-12 จัดกิจกรรมวันสงกรานต์

4. เดือนกรกฎาคม กิจกรรมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

ภาพที่ 4-13 กิจกรรมประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

5. เดือนพฤศจิกายน กิจกรรมประเพณีวันลอยกระทง

ภาพที่ 4-14 กิจกรรมประเพณีวันลอยกระทง

สรุปจากการศึกษาบริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมในอดีตและปัจจุบันยังมีการดำเนินชีวิตวิถีชุมชนดั้งเดิมอยู่ สถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้างก็ยังคงความสมบูรณ์ให้เห็น ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และได้แนวทางในการออกแบบและพัฒนาตลาดโบราณนครเนื่องเขตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ภาคตะวันออกของประเทศไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน สามารถเชื่อมโยง ไปยังประเทศจีนและประเทศอินเดียที่มีประชากรจำนวนมาก และมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง โดยสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ของภูมิภาคเอเชียและประเทศแถบแปซิฟิก คิดเป็น 1 ใน 3 ของมูลค่า GDP ของโลก นอกจากนี้ 3 จังหวัดภาคตะวันออก (จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง) ยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (มอเตอร์เวย์) รถไฟทางคู่ และสนามบินอู่ตะเภา มีเมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก รวมทั้งยังมีพื้นที่เพียงพอสำหรับรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม จึงสามารถพัฒนาต่อยอดสู่การเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)” เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย ที่จะสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน พื้นที่ 3 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เป็นฐาน

การผลิตอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรม ยานยนต์และชิ้นส่วน เป็นที่รู้จักของนักลงทุนต่างประเทศ และมีความพร้อมของ โครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ทางหลวงพิเศษ มอเตอร์เวย์ รถไฟทางคู่ และสนามบินอู่ตะเภา มีเมืองพัทยาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก รวมทั้งยังมีพื้นที่เพียงพอสำหรับรองรับการขยายตัวจากภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางเรือของอาเซียน สามารถเชื่อมโยง ไปยังท่าเรือสี่หุนิวิลล์ของ ราชอาณาจักรกัมพูชา ท่าเรือวังเตาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และท่าเรือน้ำลึกทวายของ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ดังนั้น จึงสามารถยกระดับการพัฒนาพื้นที่ที่ต่อยอดสู่การเป็นพื้นที่ เศรษฐกิจชั้นนำของทวีปเอเชีย ที่เรียกว่า “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก” โดยมีแนวทางการ พัฒนา 5 แนวทาง ดังนี้

1. พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและ สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมกับเร่งรัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้เกิดผลในทาง ปฏิบัติโดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูงร่วมกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อลด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ลดการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิด ใช้พลังงานอย่างมี ประสิทธิภาพ บริหารจัดการกากอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ สนับสนุนการพัฒนา กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการผลิตเชื่อมโยง กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตาม ระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ภาคประชาชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการติดตามเฝ้าระวังคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดตั้งกองทุนของภาคอุตสาหกรรมเพื่อดูแลชุมชน

2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพรองรับ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายและเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศให้สูงขึ้น โดยขยายขีดความสามารถของ โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทุกรูปแบบให้มี ประสิทธิภาพ ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล และบูรณาการเชื่อมโยงกันทั้งระบบ ทั้งท่าอากาศยาน 3 แห่ง คือ สุวรรณภูมิ ดอนเมือง และอู่ตะเภา และการขนส่งทางบก ทางราง ทางเรือ และทางอากาศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นและเชื่อมโยงสู่พื้นที่โดยรอบและตลาดโลก

3. พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการทาง สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน สร้างสมดุลของการ พัฒนา และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ โครงข่ายน้ำ (น้ำดิบ น้ำประปา) ระบบไฟฟ้า เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะ น้ำเสีย ให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และ 17 NESDB แผนงานพัฒนา

ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ยกระดับบริการสาธารณสุข ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนส่งเสริมการเชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจหลักกับเศรษฐกิจชุมชน ในทุกภาคการผลิต ทั้งในภาคอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยว และธุรกิจเพื่อสังคม

4. พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ เอื้อต่อการขยายตัวทาง เศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล โดยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การดูแลความปลอดภัย ของประชาชน การจัดทำผังเมืองและการบังคับใช้ การสร้างสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนให้ดีขึ้น การพัฒนาประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงในพื้นที่ การให้ ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเมือง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาในรูปแบบ PPP เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมืองการพัฒนา เมืองสำคัญในพื้นที่ EEC อาทิ

4.1 ฉะเชิงเทรา: พัฒนาเป็นเมืองที่อยู่อาศัยชั้นดีที่ทันสมัยรองรับการขยายตัวของ กรุงเทพมหานคร และ EEC

4.2 พัทธยา: พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สุขภาพและนันทนาการศูนย์ประชุม และศูนย์แสดงสินค้านานาชาติชั้นนำของอาเซียน เมืองนวัตกรรมการท่องเที่ยว เมืองท่องเที่ยว ธรรมชาติที่มีชีวิตชีวา และศูนย์การให้บริการด้านการแพทย์ระดับนานาชาติ (Medical Tourism)

4.3 อุตะเภาะ: พัฒนาเป็นศูนย์ธุรกิจการบินและโลจิสติกส์อาเซียน

4.4 ระยอง: พัฒนาเป็นเมืองแห่งการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เมืองนานาชาติที่มีธุรกิจ ทันสมัย

5. ให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเพิ่มขึ้นจากเดิม อาทิ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด 8 ปี ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับในอัตราร้อยละ 50 เป็นระยะเวลา 5 ปี ยกเว้นอากรขาเข้า เครื่องจักรและวัตถุดิบ เป็นต้น การอนุญาตให้ถือครองสิทธิ์ที่ดินหรือเช่าระยะยาว การอำนวยความสะดวกด้านวีซ่าและใบอนุญาตเข้าทำงาน การจัดตั้งกองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการลงทุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน การจัดตั้ง ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS: One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกในการอนุมัติ อนุญาตต่าง ๆ การจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) อาทิ ในพื้นที่สนามบินอุตะเภาะ พื้นที่ใกล้ ท่าเรือแหลมฉบัง เป็นต้น การจัดตั้งศูนย์ธุรกรรมทางการเงิน และการอนุญาตใช้เงินตราต่างประเทศ ได้ เป็นต้น

รถไฟความเร็วสูงเชื่อมโยง 3 สนามบิน รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

รถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพ-ระยอง ระยะทางรวม 193.5 กิโลเมตร โดยเริ่มต้นจาก

สถานีลาดกระบังไปจนถึงสถานีระยอง

1. ใช้เขตทางรถไฟสายชายฝั่งทะเลตะวันออกของการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) เป็นหลัก
2. ระบบรางคู่ (Double Track) และมีความกว้างรางขนาดมาตรฐาน 1.435 เมตร (Standard Gauge)
3. โครงสร้างทางยกระดับ (Elevated) เกือบทั้งหมด และมีอุโมงค์เดี่ยวทางคู่ (Single Large Tunnel for Double Track) ความยาว 300 เมตร บริเวณทางเบี่ยงเขาชีจรรย์
4. ศูนย์ซ่อมบำรุง (Depot) พื้นที่กว่า 400 ไร่ จะตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
5. คาดว่าจะเปิดเดินรถได้ในปี พ.ศ. 2563 (ข้อมูล วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2559)
6. ในอนาคตจะมีการพัฒนาส่วนต่อขยายจากสถานีระยองไปยังท่าอากาศยานนานาชาติ อุตะภา และจังหวัดตราด รวมระยะทางอีก 160 กิโลเมตร

ภาพที่ 4-15 เส้นทางรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพ – ระยอง

7. เป็นระบบรถไฟความเร็วสูงที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า ความเร็ว 250 กิโลเมตรต่อชั่วโมง
8. ระยะเวลาเดินทางประมาณ 1.05 ชั่วโมง (65 นาที)
9. ขบวนรถมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยจำแนกการให้บริการทั้งระดับชั้นวีไอพี (VIP Class) ชั้น 1 (First Class) และชั้นธรรมดา (Standard Class)
10. สถานีรถไฟความเร็วสูงทั้ง 6 แห่ง ได้แก่ ลาดกระบัง ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ศรีราชา พัทยา และระยอง
11. ที่ตั้งของสถานีมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดด้านผังเมือง และแนวคิดในการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ที่สอดคล้องกับระบบขนส่งมวลชน (Transit Oriented Development: TOD)
12. มีทางเข้า-ออกสถานีที่เชื่อมต่อระหว่างย่านสถานีกับถนนโดยรอบ พร้อมทั้งจัดให้มีพื้นที่รองรับส่งผู้ให้บริการเพื่อให้สามารถเปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่ง (Inter-Modal Planning) ไปยังระบบขนส่งอื่น ๆ เช่น Airport Link รถไฟความเร็วสูงสายแก่งคอย-ฉะเชิงเทรา ระบบขนส่งมวลชนทางรางขนาดเบา (Monorail) ของเมืองพัทยา

โครงการรถไฟความเร็วสูง เชื่อม 3 สนามบิน การประชุมคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ครั้งที่ 2/ 2561 โดยมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน โดยที่ประชุมเห็นชอบหลักการของ “โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน” และให้นำเสนอ ครม. เพื่อพิจารณา โดยโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน “ดอนเมือง-สุวรรณภูมิ-อู่ตะเภา” เป็น 1 ใน 5 โครงการเร่งด่วนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ทั้งนี้ โครงการนี้พัฒนามาจากโครงการรถไฟความเร็วสูงสายตะวันออก (ลาดกระบัง-ระยอง) ที่เป็นโครงการเดิม โดยได้ปรับปรุงหลักการให้เชื่อม 3 สนามบินอย่างไร้รอยต่อ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศและประชาชนในอนาคตรถไฟสายนี้เป็นสายอนาคตสำหรับภาคตะวันออกและมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง การพัฒนา EEC เป็นการสร้างพื้นที่ต่อขยายของเมืองให้กับกรุงเทพฯ รถไฟความเร็วสูงเส้นนี้มีความสำคัญ 4 ด้าน คือ

1. รถไฟความเร็วสูงสายนี้จะเข้าเชื่อมโยง 3 สนามบิน จะเป็นการยกระดับสนามบินอู่ตะเภาเป็นสนามบินนานาชาติแห่งที่ 3 ให้ทำงานควบคู่กับสนามบินดอนเมือง และสนามบินสุวรรณภูมิ ที่มีผู้โดยสารเกินความจุแล้ว 17 ล้านคนต่อปี

ภาพที่ 4-16 เส้นทางรถไฟฟ้าความเร็วสูงเชื่อม โยง 3 สนามบิน

1.1 ด้วยความเร็ว 250 กิโลเมตร/ ชั่วโมง สนามบินอุตะเถาสามารถเชื่อมกับกรุงเทพฯ ได้ใน 45 นาที เทียบกับ 2-3 ชั่วโมงโดยรถยนต์

1.2 ในอนาคตผู้โดยสาร สามารถลงเครื่องบินที่สนามบินอุตะเถา แล้วขึ้นรถไฟความเร็วสูงเข้ากรุงเทพฯ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (ใช้เวลาใกล้เคียงกับสนามบินนาริตะเข้ากรุงโตเกียว)

2. รถไฟความเร็วสูง เป็นการเปิดพื้นที่การพัฒนาจากกรุงเทพฯ เชื่อม ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยจะมีสถานีรถไฟ 5 สถานี (ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ศรีราชา พัทยา อุตะเถา) ซึ่งนอกจากจะมีการพัฒนาบริเวณสถานีให้เป็นพื้นที่พัฒนาเชื่อมโยงกับชุมชนชนเก่าแล้ว ประชาชนตลอดเส้นทางสามารถมาใช้บริการ โดยนำรถยนต์ไปจอดที่สถานีเหล่านี้ได้ ทำให้ประหยัดเวลาการ

เดินทางมาก โดยเฉพาะช่วงเวลาเร่งด่วน ซึ่งขณะนี้รถติดมาก และประเทศได้ประโยชน์จากการลดการใช้น้ำมันและลดความแออัดบนถนน

3. รถไฟความเร็วสูง ที่ความเร็ว 250 กิโลเมตร/ ชั่วโมง นี้ เป็นช่วงแรกของการเชื่อมโยงพื้นที่พัฒนาไปสู่ ระยอง จันทบุรี และตราดในอนาคตอันใกล้คาดว่าจะใช้เวลาเดินทางจาก กรุงเทพฯ-ระยอง 60 นาที กรุงเทพฯ- จันทบุรี 100 นาที และกรุงเทพฯ-ตราด 120 นาที ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม และจะทำให้คนส่วนใหญ่หันมาใช้บริการเดินทางด้วยรถไฟความเร็วสูง แทนการเดินทางโดยรถยนต์

4. ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจตลอดทั้ง โครงการประมาณ 700,000 ล้านบาท (มูลค่าปัจจุบัน) โดยแบ่งเป็น 50 ปีแรก มีมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ 400,000 ล้านบาท (มูลค่าปัจจุบัน) ซึ่งมากกว่าเงินลงทุนประมาณ 200,000 ล้านบาท (มูลค่าปัจจุบัน) จึงถือว่าเป็นผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน

ตำแหน่งที่ตั้งสถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทรา

นายพนิต ภูจินดา อาจารย์ประจำภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะที่ปรึกษาวางผังเมืองอีอีซี เปิดเผยกับ “ฐานเศรษฐกิจ” ว่า การพัฒนาเมืองใหม่อีอีซีมีประมาณ 3-4 แห่ง ตามแนวเส้นทางรถไฟความเร็วสูง สำหรับสถานี ฉะเชิงเทราตั้งอยู่ห่างจากสถานีรถไฟเดิม ซึ่งอยู่เขตอำเภอเมือง มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 4 กิโลเมตร หากได้ข้อสรุป ทางจุฬาฯ จะเข้าไปวางผังพัฒนาเมืองอัจฉริยะต่อไปเนื่องจากรถไฟความเร็วสูงต้องใช้เขตทางกว้าง 1,200 เมตร ต่างจากรถไฟธรรมดาที่ใช้วงรัศมีเพียง 400 เมตร แต่ปัจจุบันยังไม่สรุป แต่สถานีจะไม่อยู่ที่เก่า เนื่องจากมีความแออัด อยู่ในย่านชุมชนและติดกับบริษัทขนส่ง สำหรับสถานีพื้นที่ ด้านหน้ากว้างประมาณ 50-60 เมตร ความยาวประมาณ 200 เมตร แต่ต้องมีพื้นที่พัฒนารอบสถานีเกิดขึ้นแน่นอน เพื่อเป็นรายได้ชดเชยให้กับ ร.ฟ.ท.

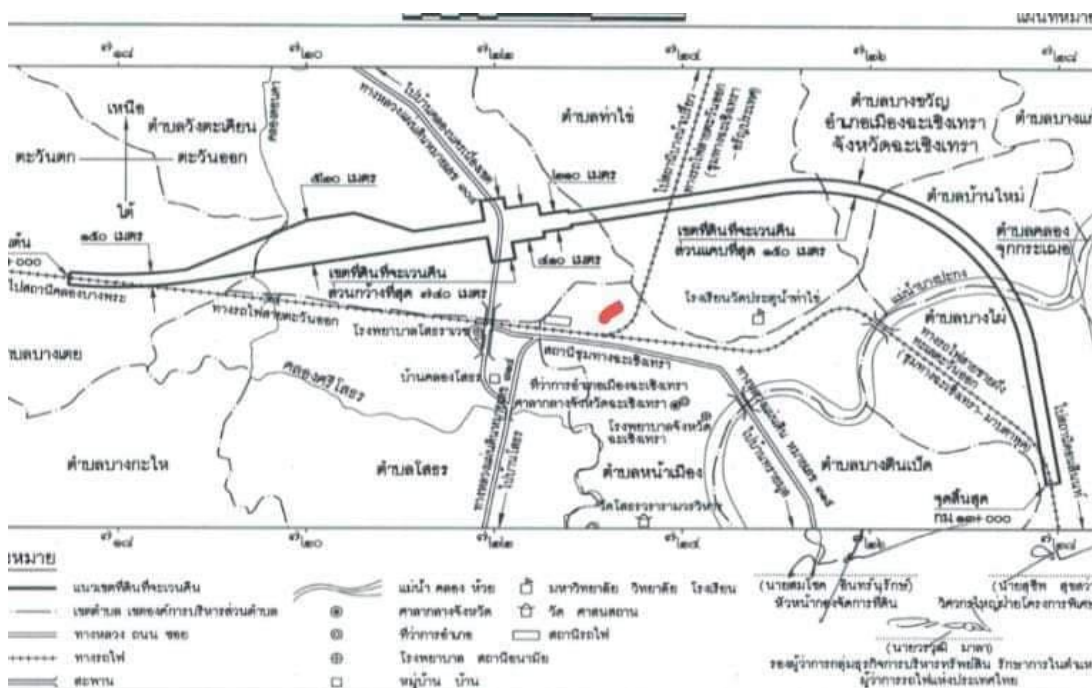
ภาพที่ 4-17 พิกัดเมืองใหม่

สถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทราเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การพัฒนาเมืองใหม่อีอีซีมีประมาณ 3-4 แห่ง ตามแนวเส้นทางรถไฟความเร็วสูง สำหรับ สถานีฉะเชิงเทราตั้งอยู่ห่างจากสถานีรถไฟเดิมซึ่งอยู่เขตอำเภอเมืองมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก เฉียงเหนือประมาณ 4 กิโลเมตร เนื่องจากรถไฟความเร็วสูงต้องใช้เขตทางกว้าง 1,200 เมตร ต่างจาก รถไฟธรรมดาที่ใช้ช่วงรัศมีเพียง 400 เมตร แต่ปัจจุบันยังไม่สรุป แต่สถานีจะไม่อยู่ที่เก่า เนื่องจากมี

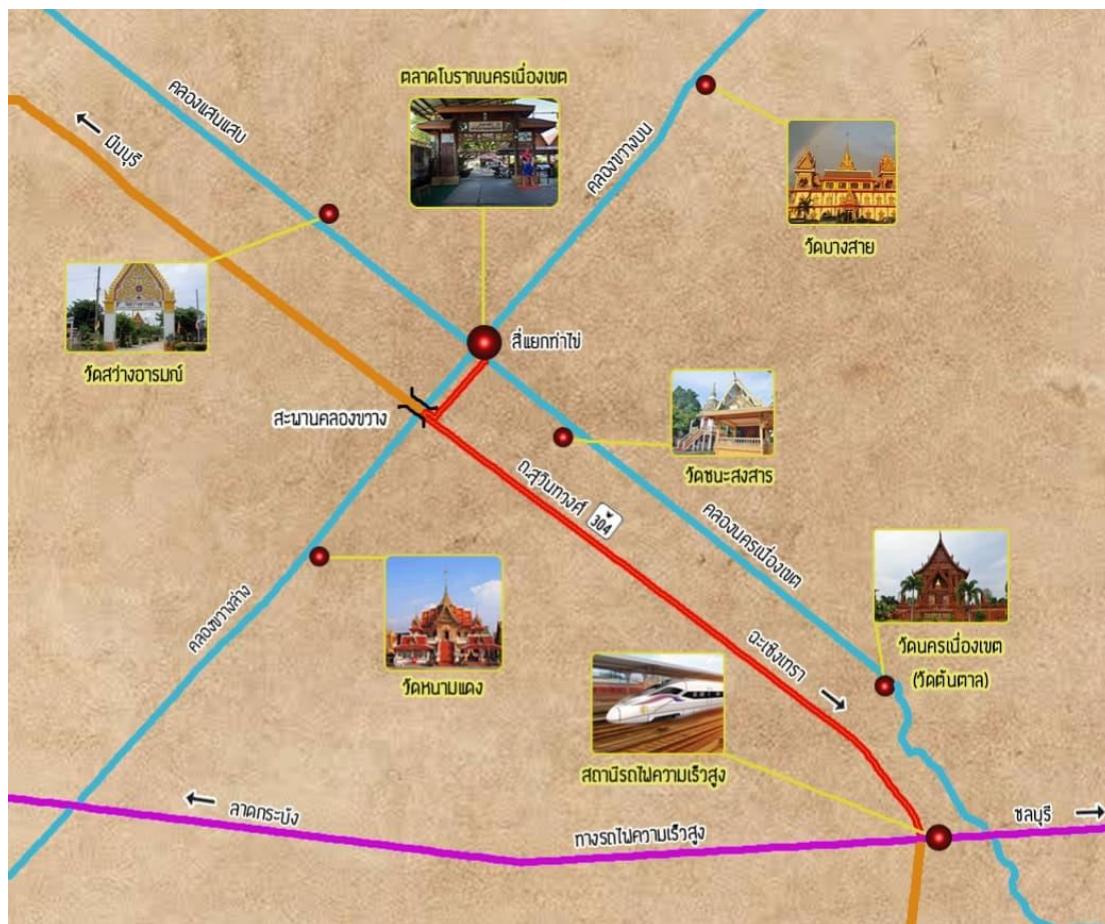
ความแออัด อยู่ในย่านชุมชนและติดกับบริษัทขนส่ง สำหรับสถานีพื้นที่ ด้านหน้ากว้างประมาณ 50-60 เมตร ความยาวประมาณ 200 เมตร

จังหวัดฉะเชิงเทราพื้นที่เวนคืนใหญ่สุดของโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน คอนเมือง สุวรรณภูมิ อยู่ตะเภา ที่ “ร.ฟ.ท.-การรถไฟแห่งประเทศไทย” จะต้องเวนคืน 550 ไร่ ใช้เงินประมาณ 3,000 ล้านบาท เพื่อนำมาก่อสร้างทางวิ่ง 116 ไร่ ศูนย์ซ่อมบำรุง (เคบี) 358 ไร่ และสถานีแห่งใหม่ 76 ไร่ โดยพื้นที่ที่ถูกเวนคืนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม แต่ก็มีที่ตั้งคำถามทำไมค่าเวนคืนถึงแพงละลี้ว อีกทั้งยังเป็นที่ยึดที่ดินย่านดังกล่าว จะเป็นของชาวบ้านหรือนายทุนที่ไปกว้านซื้อคักรอล่วงหน้า มาดูตำแหน่งแปลงที่ดินที่เป็นที่ตั้ง “สถานีฉะเชิงเทรา” ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของสถานีรถไฟชุมทางฉะเชิงเทราประมาณ 1.5 กิโลเมตร การเข้าออกสถานีได้ทั้ง 4 ด้าน จากทางหลวงหมายเลข 304 มีถนนสายรองใช้เป็นทางเข้าสถานีขนานสถานีอยู่ทั้งทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ ส่วนด้านตะวันออกและตะวันตก มีถนนสายย่อยเชื่อมต่อกับถนนสายรองรูปแบบเป็นสถานียกระดับสูง 2 ชั้น บริเวณโดยรอบสถานี ประกอบด้วย ลานจอดรถ จุฑารับส่งและเชื่อมต่อกับขนส่งมวลชนในพื้นที่ บริเวณชั้นล่างจะเป็นทางเข้าออกอาคารและที่จำหน่ายบัตรโดยสาร บริเวณชั้น 2 เป็นชานชาลารถไฟความเร็วสูง ยาว 210 เมตร รองรับได้สูงสุด 8 คัน มี 4 ชานชาลา

ภาพที่ 4-18 แผนที่ บริเวณที่ตั้งสถานีรถไฟความเร็วสูงจังหวัดฉะเชิงเทรา

การเชื่อมโยงการเดินทางจากตลาดโบราณนครเนื่องเขต สถานีรถไฟความเร็วสูง จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปตลาดโบราณนครเนื่องเขต ระยะทาง 11 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ประมาณ 15 นาที

ภาพที่ 4-19 ฟังสถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทราเชื่อมโยงตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

แนวคิดการสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์ (พิชัย สดกภิบาล, 2560)

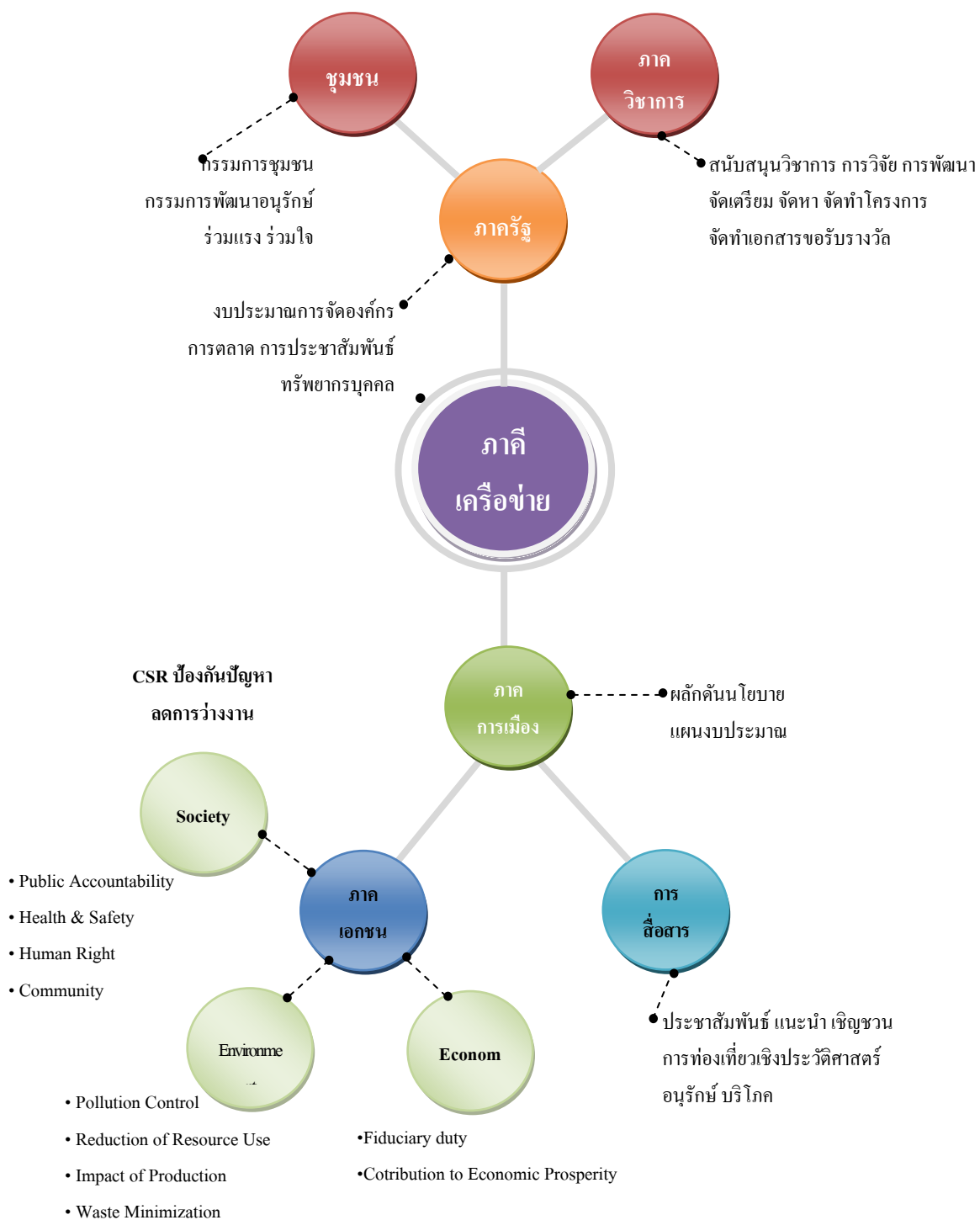
1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทุกระบบให้ได้มาตรฐานเพียงพอและทั่วถึง
2. สนับสนุนและพัฒนาค่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อส่งเสริมอาชีพ รายได้

และพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประชาชน

3. สนับสนุนและพัฒนาศึกษา การสาธารณสุข สุขภาพอนามัยให้มีคุณภาพ

ตลอดจนอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

4. พัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน
5. ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อให้การบริการสาธารณะมีคุณภาพและเป็นธรรม
6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน
7. สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ภาพที่ 4-20 ภาวดีเครือข่ายในการพัฒนาตลาดในเชิงนวัตกรรม (พิชัย สดกภิบาล, 2560 หน้า 84)

เส้นทางท่อท่ี่ยวเชิงอนุรักษ์ เชื่อมโยงสถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทรา

ตลาดโบราณนครเนื่องเขตอยู่ในพื้นที่ ๆ มีแหล่งท่อท่ี่ยวท่ี่ยวเชิงอนุรักษ์ใกล้เคียงที่น่าสนใจหลายแห่ง ในอดีตนั้นมีการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก โดยเฉพาะเรือแจว ปัจจุบันใช้รถยนต์ในการสัญจรเป็นหลักเพราะมีความสะดวกสบาย มีการพัฒนาถนน แต่ชุมชนส่วนหนึ่งก็ยังคงใช้วิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม คือ การใช้เรือในการสัญจรแต่เพิ่มความสะดวกสบาย คือ จากเรือแจวเป็นเรือที่ติดตั้งเครื่องยนต์ จึงทำให้ปัจจุบันสามารถเดินทางได้ทั้งทางเรือและทางรถยนต์ เพื่อท่อท่ี่ยวในแหล่งท่อท่ี่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ ตลาดโบราณนครเนื่องเขตอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ (อีอีซี) ใกล้สถานีรถไฟความเร็วสูง ห่างกันเพียง 11 กิโลเมตร จึงเป็นโอกาสในการสร้างเครือข่ายแหล่งท่อท่ี่ยวเชิงอนุรักษ์กับแหล่งท่อท่ี่ยวใกล้เคียง โดยแบ่งเส้นทางเครือข่ายเชื่อมโยงการท่อท่ี่ยว ดังนี้

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำ นักท่องเที่ยวมาทางรถไฟความเร็วสูงสามารถเดินทางต่อโดยรถยนต์มาเที่ยววัดนครเนื่องเขต (วัดต้นตาล) ระยะทาง 2 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 5 นาทีก็ถึง

ภาพที่ 4-22 วัดนครเนื่องเขต

1.1 วัดนครเนื่องเขต (วัดต้นตาล)

วัดนครเนื่องเขตตั้งอยู่ที่ หมู่ 8 ตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดแห่งนี้ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2430 โดยพระภิกษุรูปหนึ่ง ชื่อหลวงตาบัว ซึ่งได้รุดงค์มาจากทางภาคเหนือ และได้มาปักกลดบริเวณ ตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง ฉะเชิงเทรา ซึ่งปัจจุบันก็คือบริเวณที่สร้างวัดนครเนื่องเขตนั่นเอง ลักษณะของวัดสร้างด้วยกระเบื้องดินเผาสีทองแดง ครั้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงมีพระราชดำรัสให้ขุดลอกคลองแสนแสบจากกรุงเทพฯ มาถึงฉะเชิงเทรา ซึ่งได้มาสิ้นสุดที่วัดต้นตาลพอดี และทรงพระราชทานนามคลองแห่งนี้ว่า “คลองนครเนื่องเขต” ซึ่งแปลว่า “สุดเขตพระนคร” ต่อมาภายหลังจากได้รับพระราชทานชื่อคลองนครเนื่องเขตแล้ว ทางวัดต้นตาลจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดนครเนื่องเขต” ตามนามพระราชทานของคลองนั่นเอง ทางวัดมีการจัดกิจกรรมทุกปี กิจกรรมเด่นคือกิจกรรมช่วงวันเข้าพรรษา โดยมีกิจกรรมแข่งเรือหางยาว และไถ่โค-กระบือ

ภาพที่ 4-23 กิจกรรมของวัดนครเนื่องเขตช่วงวันเข้าพรรษา

จากวัดนครเนื่องเขตเดินทางโดยทางเรือเส้นทางน้ำคลองนครเนื่อง ระหว่างทางผ่านวัดชนะสงคราม ตำบลนครเนื่องเขต ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 จากวัดนครเนื่องเขตถึงวัดชนะสงคราม 6 กิโลเมตร

1.2 วัดชนะสงคราม

ภาพที่ 4-24 วัดชนะสงคราม

วัดชนะสงคราม ตั้งอยู่ตำบลนครเนื่องเขต อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสคลองแสนแสบ เมื่อ พ.ศ. 2451 เสด็จเปิดทางรถไฟสายเหนือตั้งแต่ทางปากน้ำโพถึงเมืองพิษณุโลก สายตะวันออกถึงเมืองฉะเชิงเทรา

การเสด็จครั้งนี้กะว่าถ้าเสด็จประพาสเมืองฉะเชิงเทราเสร็จแล้วจะเสด็จกลับ ทางรถไฟเหมือนขาไป แต่เมื่อเสด็จไปประทับอยู่ที่เมืองฉะเชิงเทรา เกิดมีพระราชประสงค์ทอดพระเนตรคลองแสนแสบ จึงโปรดเปลี่ยนเป็นเสด็จกลับทางเรือ ให้จัดขบวนเรือที่เสด็จกลับขึ้นที่เมืองฉะเชิงเทรา ครั้งนั้น ทรงเรือมาดขอลไชยาของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเป็นเรือพระที่นั่งเสด็จกลับจากเมืองฉะเชิงเทรามาประทับกลางทาง 2 คืน เสด็จกลับเข้ากรุงเทพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิพนธ์เกี่ยวกับสี่แยกท่าไข่ วัดสงสาร (ปัจจุบันคือ วัดชนะสงคราม) ตำบลเมืองเขต (ปัจจุบันเรียกตำบลนครเมืองเขต) ไว้ตอนหนึ่งว่า วันที่ 30 มกราคม ร.ศ. 126 (พ.ศ. 2450) ออกเรือ 2 โมงเช้ากับ 19 นาที เข้าประตูน้ำไม่ช้า ด้วยเหตุนี้เป็นเวลาน้ำขึ้น เปิดน้ำไม่ถึงสองได้ระดับตามทางแต่งเครื่องบูชา แล้วซื้อที่กรมมรุพงษ์ (พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นมรุพงษ์ศิริพัฒน์ เป็นตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลปราจีน) คิดจะปิดคลื่นไปปิดจนน้ำในคลองจับตลิ่งเป็นตะไคร้ด้วยเหตุนี้ข้าง มีเรือฉลากกระดานราย ๆ ไปมาก ระยะต้นนี้ที่มากที่สุด บ้านท่าไข่ หมู่ที่ 9 พื้นที่ท้องนา มีสระกราย 5 โมงเช้าหยุดวัดชนะสงคราม ทำคร่ำศาลาริมน้ำ (เวลาเสด็จประพาสทรงทำคร่ำเสวยเอง) มูลเหตุแห่งชื่อวัดสงสารว่ามีกุฎิหลังเดียว ราษฎรศรัทธามาสร้างเพิ่มสงสารจริง ๆ ปกติ ไม่ใช่สงสาร กรมดำรงฯ โจทย์ขึ้นว่าถ้าจะเดิมหน้าชื่อวัดว่าแสนสงสารพระจะเอาหรือไม่ เราเป็นผู้ตอบแทนพระว่าไม่เอา จะเอาสุดสงสาร ออกเรือบ่าย 2 โมง

จากวัดชนะสงครามเดินทางต่อโดยทางเรือ คลองนครเมืองเขต ถึงท่าเทียบเรือตลาดโบราณนครเมืองเขต ระยะทาง 2 กิโลเมตร

ภาพที่ 4-25 ท่าเทียบเรือ ตลาดโบราณนครเมืองเขต

ขึ้นจากท่าเทียบเรือตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อชมวิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ชมบรรยากาศตลาดเก่าอายุกว่าร้อยปี สองฝั่งคลอง ชิมอาหารอร่อย และซื้อของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาด

ภาพที่ 4-26 สีแยกท่าไข่

จากนั้นล่องเรือต่อถึงสีแยกท่าไข่ ตรงไปเป็นคลองแสนแสบแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้ที่สุดคือวัดสว่างอารมณ์ระยะทาง 3 กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปคลองขวางบน ถึงวัดบางสาย ระยะทาง 6 กิโลเมตร แต่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำที่น่าสนใจคือจากสีแยกท่าไข่เลี้ยวซ้ายไปคลองขวางล่าง ระยะทาง 4 กิโลเมตร ถึงวัดหนามแดง

1.3 วัดหนามแดง

ภาพที่ 4-27 วัดหนามแดง

วัดหนามแดง เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินสร้างวัดมีเนื้อที่ 14 ไร่ ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2414 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2472 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 80 เมตร ยาว 160 เมตร จากประวัติเล่าขานต่อกันมาว่า เมื่อร้อยกว่าปีที่แล้วท้องถิ่นนี้มีต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่มากมายต้นไม้ชนิดนี้มีลักษณะเด่นที่ต่างไปจากต้นไม้ชนิดอื่น ๆ ตรงที่เมื่อหนามยังอ่อนอยู่มีสีแดงมาก หนามแหลมคม ชาวบ้านเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า “ต้นไม้หนามแดง” และต่อมา นายหล้า และ อำแดงวัน ได้บริจาคที่ดินบริเวณแห่งนี้ให้สร้างวัด และตั้งชื่อว่า วัดหนามแดง วัดหนามแดง เป็นศาสนสถานที่ชุมชนตำบลหนามแดงและชุมชนใกล้เคียงใช้ประกอบศาสนกิจทางพุทธศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ และจัดงานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และยังเป็นที่ตั้งของโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลหนามแดงและยังเป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นตำบลหนามแดง เป็นศาสนสถานเข้าร่วมโครงการลานบุญ ลานปัญญา ประจำปี 2554 ปัจจุบันมีพระครูพิพิธสารกิจวิมล เจ้าคณะตำบลนครเนื่องเขต เป็นเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ซึ่งท่านเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นตำบลหนามแดง เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 4-28 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น ตั้งอยู่ที่วัดหนามแดง ตำบลหนามแดง อำเภอเมือง
 ละหานทราย เป็นพิพิธภัณฑสถานเก็บของเก่า รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ในชุมชนสมัยโบราณ ตามแต่ที่จะ
 สามารถเก็บสะสม รวบรวมมาได้ จากความร่วมมือร่วมใจ นำมาบริจาคของชาวบ้าน ผู้มีจิตศรัทธา
 ที่จะนำมาร่วมกันบริจาคให้แก่ทางวัดหนามแดงสะสมไว้ การก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น
 ขึ้น เพื่อที่จะใช้เป็นสถานที่ในการเก็บรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ไม้สอยเก่าแก่ ของคนโบราณ เช่น
 เรือโบราณชนิดต่าง ๆ ที่เคยใช้สัญจรกันในลุ่มน้ำ เหวียน โบราณชนิดต่าง ๆ ที่เคยใช้ในการขนส่ง
 ทางการเกษตรในสมัยอดีต ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน ทัพพี ไห เครื่องมือคักจับ
 สัตว์น้ำ ลอบ ไซ เครื่องชั่งโบราณ โม่หิน ถ้วยชาม ปิ่นโต โอ่งน้ำ ไปจนถึง เครื่องมือประกอบอาชีพ
 ถักทอ เพื่อไว้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ศึกษา และใช้ประโยชน์หาความเป็นมาทางประวัติศาสตร์
 ในวิถีชุมชนแห่งนี้ร่วมกัน เปิดให้เข้าชมฟรี ช่วงระหว่างวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำ นอกจากเที่ยวชมวัดต่าง ๆ ที่มีความสำคัญทาง
 ประวัติศาสตร์แล้ว จากคลองขางล่างไปคลองประเวศบุรีรมย์เลียวน้ำชายสามารถไปเชื่อมตลาดคลอง
 สวน 100 ปีได้ ระยะทางจากวัดหนามแดงไปตลาดคลองสวน 100 ปี 16 กิโลเมตร

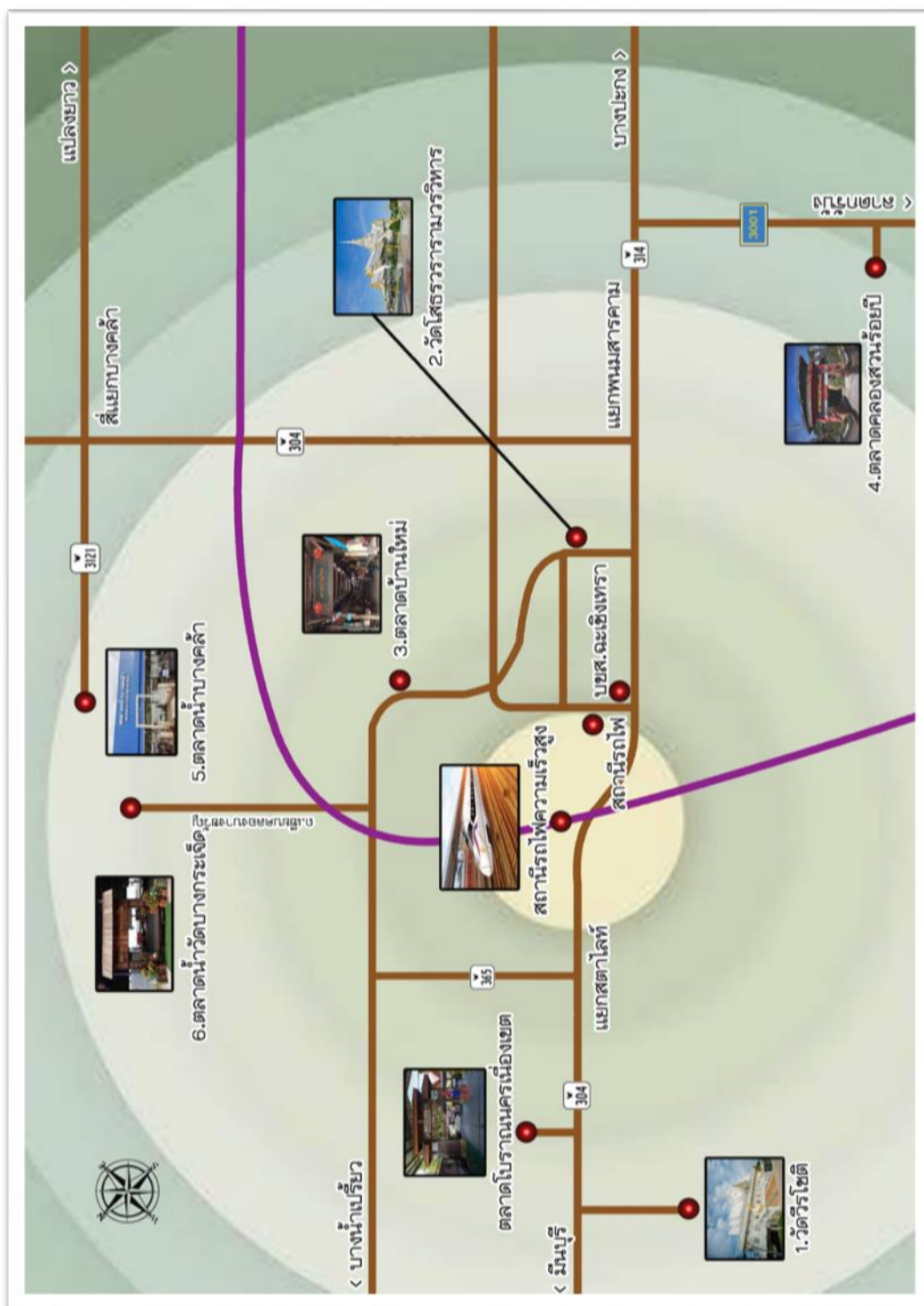
1.4 ตลาดคลองสวน 100 ปี

ภาพที่ 4-29 ตลาดคลองสวน 100 ปี

ตลาดคลองสวน 100 ปี ตั้งอยู่ในเขตตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา และเทศบาลตำบลคลองสวน อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ เป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ในอดีตคลองสวนเป็นเส้นทางทางน้ำสำหรับเดินทางไปกรุงเทพฯ จากประตูน้ำท่าอิฐ จังหวัดฉะเชิงเทรา แล่นผ่านตลาดคลองสวน เข้าสู่ประตูน้ำวังสระปทุม กรุงเทพฯ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตของชาวคลองสวนทั้งชาวไทยจีน ไทยมุสลิม ไทยพุทธ วัฒนธรรมผสมผสานการดำรงชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมกับบรรยากาศของวิถีชีวิตร่วมสมัย อายุนับ 100 ปี ชวนชิมอาหารอร่อย ขนมหวาน และกาแฟสูตรโบราณรสอร่อย

2. การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางรถยนต์

ภาพที่ 4-30 ฟังเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางรถยนต์

เครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางรถยนต์ที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียงตลาดโบราณ นครเนื่องเขต เริ่มต้นจากสถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทรา เดินทางโดยรถยนต์ไปตลาดโบราณ นครเนื่องเขต ระยะทาง 11 กิโลเมตร มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์ใกล้เคียงที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 วัดวีระโชติธรรมาราม

ภาพที่ 4-31 วัดวีระโชติธรรมาราม

วัดวีระโชติธรรมารามตั้งอยู่ที่ตำบลคลองหลวงแพ่ง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ห่างจากตลาดโบราณนครเนื่องเขต เดิมชื่อ “สำนักสงฆ์ทองธรรมโชติ” บรรยากาศรอบ ๆ วัดร่มรื่น เงียบสงบ แวดล้อมด้วยทุ่งนา ภายในวัดมีองค์หลวงพ่อโสธรขนาดใหญ่ วิหารแก้วพระราชพรหมยาน ที่มีสรีระสังขารจำลองของหลวงปู่ฤาษีลิงดำ และพระอุโบสถแก้วกลางน้ำราชพรหมยานอนุสรณ์ ซึ่งภายในประดับกระจกเงา ลวดลายทรงไทย อักขระยันต์ ด้านบนบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และพระเกศาหลวงพ่อฤาษีลิงดำ มีสมเด็จพระสังฆราช พระประธานและหลวงพ่อ 5 พี่น้อง 5 พระองค์ ประกอบด้วย หลวงพ่อโสธร หลวงพ่อโต วัดบางพลี หลวงพ่อวัดไร่ขิง หลวงพ่อวัดบ้านแหลม และ หลวงพ่อวัดเขาตะเครา วัดแห่งนี้จะมีการอบรมปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และเพื่อความ เป็นสิริมงคลสามารถเดินลอดใต้ฐานสมเด็จพระสังฆราช พระประธานในพระอุโบสถแก้วกลางน้ำ 3 รอบเปิดบริการทุกวัน เวลา 08.30-16.30 น.

2.2 วัดโสธรวรารามวรวิหาร

ภาพที่ 4-32 วัดโสธรวรารามวรวิหาร

วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง ฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดวรวิหารวัดโสธรวรารามวรวิหาร เดิมชื่อว่า วัดหงษ์ สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุทธโสธร พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของฉะเชิงเทรา เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางสมาธิ หน้าตักกว้าง 1.65 เมตร สูง 1.48 เมตร ฝีมือช่างล้านช้างตามตำนานเล่าว่า หลวงพ่อบุทธโสธร เป็นพระพุทธรูปหล่อสำริดปางสมาธิหน้าตักกว้างศอกเศษ มีรูปทรงสวยงามมาก ได้แสดงปาฏิหาริย์ลอยน้ำมา และมีผู้อัศจรรย์ขึ้นมาประดิษฐานที่วัดแห่งนี้ แต่พระสงฆ์ในวัดเกรงจะมีผู้มาลักพาไปจึงได้เอาปูนพอกเสริมหุ้มองค์เดิมไว้จนมีลักษณะที่เห็นในปัจจุบัน แต่เดิมหลวงพ่อบุทธโสธรประทับอยู่ในโบสถ์หลังเก่าที่มีขนาดเล็ก รวมกับพระพุทธรูปอื่น ๆ 18 องค์ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2509 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จราชดำเนินมาที่วัดแห่งนี้ มีพระราชปรารภเรื่องความคับแคบของพระอุโบสถเดิม พระพรหมคุณาภรณ์ (จริปญฺญ โฉม ค. เขียม กุลละวณิชย์) อดีตเจ้าอาวาสจึงได้รวบรวมเงินบริจาคเพื่อจัดซื้อที่ดินสำหรับสร้างพระอุโบสถหลังใหม่

2.3 ตลาดบ้านใหม่

ภาพที่ 4-33 ตลาดบ้านใหม่

ตลาดบ้านใหม่ เป็นชุมชนริมน้ำ วัฒนธรรมเชื้อสายไทย-จีน เมื่อในอดีตมีชุมชนชาวไทย-จีน อาศัยอยู่บริเวณนี้ และทุกคนอยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ตลอดสองฝั่งริมแม่น้ำบางปะกง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่แห่งนี้มีประวัติศาสตร์มายาวนานกว่า 100 ปี นับตั้งแต่รุ่นอากง อามา หรือเรียกได้ว่าตั้งแต่สมัยคุณตาคุณยายยังสาวตลาดบ้านใหม่ร้อยปี ประกอบด้วย 2 ชุมชน คือ ชุมชนตลาดบ้านใหม่ และชุมชนตลาดบน เพียงแค่ข้ามสะพานเท่านั้น แต่คนโดยส่วนมากจะเข้าใจว่า ที่นี่คือตลาดบ้านใหม่แห่งเดียวสิ่งที่น่าสนใจสำหรับตลาดบ้านใหม่ คือ การดำเนินชีวิต ในรูปแบบเดิม ๆ บ้านเรือนเป็นห้องแถวไม้แบบเก่า แม้บางบ้านจะปรับเปลี่ยนรูปแบบไปบ้าง เพราะบางครั้งการดูแลรักษาลำบาก แต่อย่างไรในภาพรวมของที่นี่ก็ยังคงความเป็นรูปแบบเดิมอยู่

2.4 ตลาดคลองสวน 100 ปี

ภาพที่ 4-34 ตลาดคลองสวน

ตลาดคลองสวนมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ เป็นศูนย์รวมของผู้คนต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา คือ ชาวพุทธ ชาวจีน และชาวอิสลาม ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ก็ยังมีเรือแกละไม้สมัยโบราณซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตลาดคลองสวน

2.5 ตลาดน้ำบางคล้า

ภาพที่ 4-35 ตลาดน้ำบางคล้า

ตลาดน้ำบางคล้า อยู่ที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอบางคล้านี้เป็นอำเภอใหญ่ อำเภอหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา เดิมแบ่งเขตการปกครองเป็นสองอำเภอ คือ อำเภอหัวไทร และ อำเภอบางคล้า เมื่อปีพ.ศ. 2447 สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กราบบังคมทูล ให้มีพระบรมราชโองการยุบอำเภอหัวไทร อำเภอบางคล้า เดิมตั้งอยู่ที่วัดใหม่บางคล้า (ตำบล บางสวนในปัจจุบัน) ต่อมาทางราชการเห็นว่าที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ ไม่อยู่ในบริเวณศูนย์กลาง จึงย้าย มาอยู่ที่ตำบลเตาสุราซึ่งเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอในปัจจุบันตลาดน้ำบางคล้า เป็นตลาดน้ำเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา สถานที่แห่งนี้เพิ่งเปิดตัวเมื่อต้นปี พ.ศ. 2551 โดยได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล อำเภอบางคล้า เปิดบริการทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น

2.6 ตลาดน้ำวัดบางกระเจ็ด

ภาพที่ 4-36 ตลาดน้ำวัดบางกระเจ็ด

ตลาดน้ำวัดบางกระเจ็ด เป็นตลาดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง อำเภอบางคล้า จังหวัด ฉะเชิงเทรา ตลาดนี้มีเสน่ห์เฉพาะตัวที่ถ้าหากใครได้ไปแล้ว จะต้องอยากกลับไปเยือนอีกครั้ง แน่นอนมีจุดเด่นคือนำเรือเก๋มาวางเป็น โต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหารเป็นแถวยาวจากหัวตลาด จนถึงท้ายตลาด เป็นการอนุรักษ์เรือไทยให้คงไว้ จากการคุยกับแม่ค้าในตลาด พบว่าตลาดนี้เพิ่งเปิด มาไม่นานมากนัก พ่อค้าแม่ขายส่วนใหญ่เป็นผู้คนจากในชุมชนที่นำสินค้ามาขาย มีทั้งอาหาร ตามสั่ง ก๋วยเตี๋ยว ขนมไทย สินค้าทางการเกษตร เช่น พืชผักสวนครัว ผลไม้ ต้นกระบองเพชร เครื่องจักรสาน และสินค้าอื่น ๆ มากมาย

สรุป ภาวการณ์ซื้อขายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชื่อมโยงสถานีรถไฟความเร็วสูง รongรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สามารถท่องเที่ยวได้ทั้งทางน้ำและทางรถยนต์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำ จุดเริ่มต้นที่สถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทรา เดินทางโดยรถยนต์ไปวัดนครเนื่องเขต (ต้นตาล) ระยะทาง 2 กิโลเมตร ลงเรือจากวัดนครเนื่องเขตไปตามคลองนครเนื่องเขต แวะชมวัดชนะสงคราม จากนั้นล่องเรือต่อไปตลาดโบราณนครเนื่องเขต แล้วเดินทางต่อถึงสี่แยกท่าไข่ เลี้ยวซ้ายไปคลองขวางบน แวะชมพิพิธภัณฑ์เกษตรไทย 100 ปี ที่วัดหนามแดง จากนั้นล่องเรือต่อไปถึงคลองประเวศบุรีรมย์ เลี้ยวซ้ายก็จะถึง ตลาดคลองสวน 100 ปี สิ้นสุดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางรถยนต์นั้นจุดเริ่มต้นที่สถานีรถไฟความเร็วสูงฉะเชิงเทรา สถานที่ท่องเที่ยวทางรถยนต์จะอยู่รอบ ๆ สถานี ดังนั้นจึงจัดโซนในการเดินทางท่องเที่ยว คือ ทิศเหนือสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต วัดหนามแดง และวัดวิระโชติธรรมาราม ทิศตะวันออก สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ตลาดน้ำบางคล้า และตลาดน้ำวัดบางกระเจ็ด ทิศใต้ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ ตลาดคลองสวน 100 ปี ในส่วนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อยู่ใกล้สถานีรถไฟความเร็วสูงฉะเชิงเทรา คือ ตลาดบ้านใหม่ และวัดโสธรวรารามวรวิหาร ซึ่งอยู่ในตัวเมืองฉะเชิงเทรา

บทที่ 5

การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดด้านการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
ในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จาก พิชัย สดภิบาล ดังนี้

ภาพที่ 5-1 แนวคิดการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับ
เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (พิชัย สดภิบาล, 2563)

แนวคิดการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับ
เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

1. Co-Existence การดำรงอยู่ร่วมกัน
2. Local Materials การใช้วัสดุพื้นถิ่น
3. Construction Methods วิธีการก่อสร้าง
4. Sustainability การพัฒนาอย่างยั่งยืน

5. Culture วัฒนธรรม

6. Climate Responsive ตอบสนองกับสภาพภูมิอากาศ

7. A Contextual Approach to Design การออกแบบตามบริบทเดิมของพื้นที่

8. Expandable Form and Space ช่องทางจัดจำหน่าย และพื้นที่ว่าง

9. Building Image รูปแบบอาคาร

จากแนวคิดดังกล่าว นำมาออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
2. การพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
3. การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

การอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา พื้นที่ชุมชนตลาด โบราณนครเนื่องเขตมีประเด็นของการอนุรักษ์ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ประวัติของอาคารการศึกษาวิจัยเพื่อการอนุรักษ์

ศิลปสถาปัตยกรรมนั้น รายละเอียดจากงานวิจัยจะสามารถช่วยให้แน่ใจว่าทุกอย่างไม่มีการผิดตำแหน่ง การคุ้มครองคุณค่าและความงาม ทางวิทยาการ ทางประวัติศาสตร์ ความงามตามธรรมชาติ การเก็บรวบรวม การรักษา การซ่อมแซม การฟื้นฟูการพัฒนา การป้องกันสงวน จะต้องวิจัยการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด คุ่มค่า เกิดประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องมีวิธีการกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้ทั่วถึงกันด้วย ต้องนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามสมัชชา หรือใช้เพื่อความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีแนวทางในการอนุรักษ์ตามแบบอาคารทางประวัติศาสตร์ที่เป็นสากลตามกฎเกณฑ์ที่ถูกพัฒนามาจากยูเนสโก (Lang mead, 2009 อ้างถึงใน พิชัย สดภิบาล, 2560) ในการเสนอข้อแนะนำวิธีการและเทคนิคอย่างมืออาชีพ สำหรับคุณสมบัติในการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์ (Nishimaru, 2006 อ้างถึงใน พิชัย สดภิบาล, 2560) ในประเด็นข้อกำหนดของการอนุรักษ์เมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ (Wan Ismail & Shamsuddin, 2005 อ้างถึงใน พิชัย สดภิบาล, 2560) เกี่ยวกับประวัติของอาคารเก่าในประเทศมาเลเซีย มีความคิดหรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์หรือบุคคลที่มีความสำคัญหรือความโดดเด่นยิ่ง ในประวัติศาสตร์

2. สำรวจอาคารและจำแนกวัสดุตั้งเดิมศึกษาวิจัยและวิเคราะห์เชิงประวัติโครงสร้างอาคาร โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย แผนที่การจดบันทึกต่าง ๆ ภาพถ่ายในแต่ละสมัย งานซ่อมแซมที่เกิดขึ้นกับโครงสร้าง ฯลฯ ที่ได้ทำมาแล้ว สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนการอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคาร การสำรวจอาคาร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบันทึกการสำรวจอย่างละเอียดและแม่นยำในตัวอาคาร เครื่องประกอบอาคาร วัสดุที่ใช้ประกอบโครงสร้าง พื้น ผนัง เพดาน วงกบ ประตู หน้าต่าง เครื่องบนหลังคา ชายคา ค้ำยัน ฯ แต่ละอย่างแต่ละสมัยแต่ละประเภทของอาคารที่แตกต่างกัน ก่อนที่จะเริ่มต้นการทำงาน การสำรวจจะต้องประกอบด้วย ผังแบบแปลน ภาพตัด และรูปด้าน ทักษะภาพโดยการบันทึกด้วยภาพถ่าย ภาพวาด โปรแกรมระบบดิจิทัลสำรวจปัญหาและผลกระทบที่มีต่อโครงสร้างอาคาร การสำรวจอาคาร ในการเสนอข้อแนะนำ วิธีการ และเทคนิคอย่างมืออาชีพ สำหรับคุณสมบัติในการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์และสอดคล้องกับคู่มือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าของโครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ในพื้นที่ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. วางแผนการทำงานให้เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม ตลาดพื้นถิ่น ได้ดำเนินโดยชุมชนในรูปแบบของกรมการพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์ร่วมมือกับเทศบาล ตำบลและภาครัฐบาลที่มีกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สื่อมวลชน องค์กรอิสระ นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยและนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้เกิดการระดมความคิดจัดให้มีการสัมมนาเชิงวิชาการในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมเพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการปรับปรุงงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ในด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านโครงสร้าง ด้านกรรมวิธีการก่อสร้าง และด้านการใช้วัสดุครุภัณฑ์ประกอบงานสถาปัตยกรรมการเก็บรวบรวม ทำนุบำรุงรักษา ที่มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนยอมรับที่จะจัดการโดยชุมชนการมีส่วนร่วม ซึ่งมีองค์ประกอบตามกระบวนการของการอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์

การแบ่งโซนของการอนุรักษ์ ในบริบทของอาคารจะต้องมีการสำรวจอาคารแล้วทำการประเมินก่อนการตัดสินใจในการแบ่งอาคารที่จะทำการอนุรักษ์ก่อนและหลัง รวมทั้งส่วนโดยรอบของอาคารว่ามีพื้นที่ใดที่มีความสำคัญ การวางแผนการบูรณะจะต้องมีการแทรกแซงให้น้อยที่สุด การบูรณะจะต้องทำอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการอนุรักษ์ ที่ต้องซ่อมแซมก่อนที่จะเอาสิ่งใหม่มาแทนที่ รายละเอียดจากงานวิจัยจะสามารถช่วยให้แน่ใจว่าทุกอย่างไม่มีการผลิตตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญจะมีบทบาทมากที่จะช่วยให้ถูกที่ถูกทางตามแผนการบูรณะ ขั้นตอนประจำในการบำรุงรักษา หลังจากผ่านกระบวนการอนุรักษ์และจะมั่นใจให้ได้ว่าจะสามารถดูแลอาคารให้อยู่ดีและยั่งยืนไม่เกิดความเสียหายจากภัยพิบัติต่าง ๆ มีการบำรุงรักษาอย่างเป็นระบบและดีที่สุด

สามารถทำงานได้อย่างทันทีเมื่อมีปัญหา การรักษาความปลอดภัยจะต้องบรรจุไว้ใน การดำเนินการ สอดคล้องกับคู่มือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ของโครงการจัดทำ มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่า ในพื้นที่ภาคกลาง และภาค ตะวันออก กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556) ในการวางแผนเพื่อประโยชน์ใช้ สอยใหม่กิจกรรมและประโยชน์ใช้สอยรูปแบบใหม่ควรมีการวางแผนและพิจารณาให้เหมาะสมกับ ลักษณะเฉพาะของย่านชุมชนเก่า การพัฒนาประโยชน์ใช้สอยใหม่ ๆ ในย่านชุมชนเก่า เอื้อให้เกิด ความหลากหลายของกิจกรรมทั้งกิจกรรมดั้งเดิมและกิจกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตและ ชีวิตประจำวันของผู้คน (พิชัย สดภิบาล, 2560, หน้า 54)

อาคารสิ่งปลูกสร้างของตลาดนครเนื่องเขตเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 อาคารส่วนใหญ่ ทำจากไม้เนื้อแข็งตั้งอยู่ริมฝั่งคลองสองฝั่ง สภาพปัจจุบันของอาคารสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ยังคง ความสมบูรณ์ มีบางส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมที่ยังไม่ได้บูรณะซ่อมแซม บางส่วนซ่อมแซมแล้วแต่การ ซ่อมแซมไม่กลมกลืนกับรูปแบบเดิม ดังนั้น อาคารสิ่งปลูกสร้างที่ยังคงความสมบูรณ์ควรอนุรักษ์ รักษาไว้ในจุดที่ชำรุดทรุดโทรมที่ต้องการบูรณะซ่อมแซมที่ถูกรื้อ เพื่อให้กลมกลืนกับสิ่งปลูกสร้าง เดิมในอดีตให้มากที่สุด โดยมีรายละเอียดที่อนุรักษ์ ดังนี้

1. อนุรักษ์อาคารสิ่งปลูกสร้าง

ลักษณะของอาคารเก่าในตลาดโบราณนครเนื่องเขต เป็นอาคารไม้ชั้นครึ่งและอาคารไม้ สองชั้น ดังนี้

1.1 อนุรักษ์อาคารไม้ชั้นครึ่ง

อาคารไม้ชั้นครึ่งสร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 5 ประกอบด้วย 4 ชุมชน คือ ชุมชนคลอง ขวางบน ชุมชนสวนมะม่วง ชุมชนโรงหมู และชุมชนนครเนื่องเขต เดิมลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว วัสดุไม้เนื้อแข็ง หลังคาสังกะสี ปัจจุบันตัวอาคารยังคงความสมบูรณ์ มีการต่อเติมภายในเป็นอาคาร ชั้นครึ่ง เพื่อประโยชน์การใช้สอยมากขึ้น และมีการบูรณะซ่อมแซมบางส่วนที่ชำรุด แต่ยังคง รูปแบบเดิมไว้เป็นส่วนในส่วนหลังคา ผู้อยู่อาศัยหรือเจ้าของอาคารมีการซ่อมแซม ลักษณะของการ ซ่อมแซมส่วนใหญ่ใช้วัสดุหลังคาเหล็กเมทัลชีท แทนสังกะสี เนื่องจากติดตั้ง ซ่อมแซม สะดวก เพราะขนาดหลังคาเหล็กเมทัลชีท มีความยาวตั้งแต่ปลายจั่วของอาคารจนถึงปลายจั่ว ไม่มีการต่อ หน้ากว้างก็มากกว่าหลังคาสังกะสี มีความแข็งแรงคงทนมากกว่า แต่ข้อเสียคือ ไม่กลมกลืนกับ รูปแบบสถาปัตยกรรมเดิม แนวทางแก้ไข คือ สีของหลังคาเหล็กเมทัลชีทที่ใช้ปัจจุบันสีบรอนซ์เทา แก้ไขเป็นสีน้ำตาลแทน

1.1.1 อาคารไม้ชั้นครึ่ง ชุมชนคลองขวางบน

ภาพที่ 5-2 อาคารไม้ชั้นครึ่ง ชุมชนคลองขวางบน

ภาพที่ 5-3 ลักษณะของตัวอาคารไม้ชั้นเดียว ชุมชนคลองขวางบน

1.1.2 อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนสวนมะม่วง

ภาพที่ 5-4 อาคารไม้ชั้นครึ่ง ชุมชนสวนมะม่วง

ภาพที่ 5-5 ลักษณะตัวอาคารไม้ชั้นครึ่ง ชุมชนสวนมะม่วง

1.1.3 อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนนครเนื่องเขต

ภาพที่ 5-6 อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนนครเนื่องเขต (ท้ายตลาด)

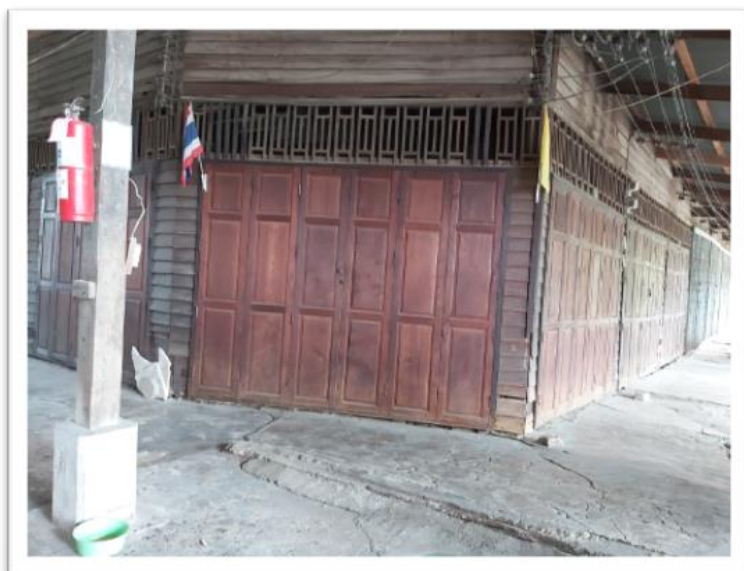
ภาพที่ 5-7 ตัวอาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนนครเนื่องเขต (ท้ายตลาด)

อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนนครเนื่องเขต อยู่ท้ายตลาด สร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 5 อยู่ติดปากทางเข้าเส้นทางที่สองลักษณะเป็นอาคารไม้สองชั้นหลังคาทรงจั่ว สภาพอาคารส่วนใหญ่อยู่ในสภาพสมบูรณ์

1.1.4 อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนโรงหมู

ภาพที่ 5-8 อาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนโรงหมู

ภาพที่ 5-9 ตัวอาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนโรงหมู

ตัวอาคารไม้ชั้นครึ่งชุมชนโรงหมูอยู่ที่ตลาด สร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นอาคารไม้สองชั้นหลังคาทรงจั่ว สภาพอาคารส่วนใหญ่อยู่ในสภาพสมบูรณ์

1.2 อนุรักษ์อาคารไม้สองชั้น

อาคารสองชั้น ประกอบด้วย 4 ชุมชน คือ ชุมชนคลองขวางบน ชุมชนสวนมะม่วง ชุมชนโรงหมู และชุมชนนครเนื่องเขต

1.2.1 อาคาร ไม้สองชั้นชุมชนคลองขวางบน

ภาพที่ 5-10 อาคารไม้สองชั้นชุมชนคลองขวางบน

อาคารหลังนี้ ลักษณะเป็นบ้านไม้สองชั้น หลังคาทรงจั่ว มีมุขยื่นออกมา อาคารหลังนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2505

ภาพที่ 5-11 ตัวอาคารไม้สองชั้นชุมชนคลองขวางบน

ในอดีตอาคารหลังนี้เปิดร้านซ่อมเครื่องมือช่าง เครื่องจักรกลการเกษตร อาคารหลังนี้มีป้ายเก่าโบราณ เขียนว่า “ช. การช่าง” สีของป้ายเลือนลางกลมกลืนกับสีของอาคาร ถ้าไม่สังเกตดี ๆ จะมองไม่เห็นคำว่า “ช” มาจากชื่อเจ้าของอาคาร ชื่อ ชัยวัฒน์

ภาพที่ 5-12 ป้าย “ช. การช่าง”

1.2.2 อาคารไม้สองชั้น ชุมชนสวนมะม่วง

ภาพที่ 5-13 บ้านนายถนอมศักดิ์ สมบูรณ์เจริญชน

ภาพที่ 5-14 ลักษณะอาคารสองชั้น บ้านนายถนอมศักดิ์ สมบูรณ์เจริญชน

อาคารสองชั้นหลังนี้ คนในพื้นที่จะเรียกว่า บ้านนาย เพราะหน้าบ้านมีป้ายชื่อติดอยู่ชื่อ “นายถนอมศักดิ์ สมบูรณ์เจริญชน” ลักษณะเป็นบ้านไม้สองชั้น หลังคาทรงจั่ว มีมุขยื่นออกมา ตั้งอยู่ในชุมชนสวนมะม่วงสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ซึ่งคุณปู่ พรทิพย์ นาคหิรัญกนก อดีตนางงามจักรวาล ปี พ.ศ. 2531 เคยมาพักอาศัย ซึ่งปัจจุบันบ้านหลังนี้ยังคงความสมบูรณ์ สวยงาม ภายในตกแต่งไว้สวยงาม มีการอนุรักษ์ของเก่าโบราณ เช่น ของใช้ ภาพถ่ายเก่าในอดีต

1.2.3 อาคารไม้สองชั้น ชุมชนนครเนื่องเขต

ภาพที่ 5-15 อาคารรุ่งเรืองชัยฤๅกิจ

ภาพที่ 5-16 ตัวอาคารไม้สองชั้น อาคารรุ่งเรืองชัยฤๅกิจ

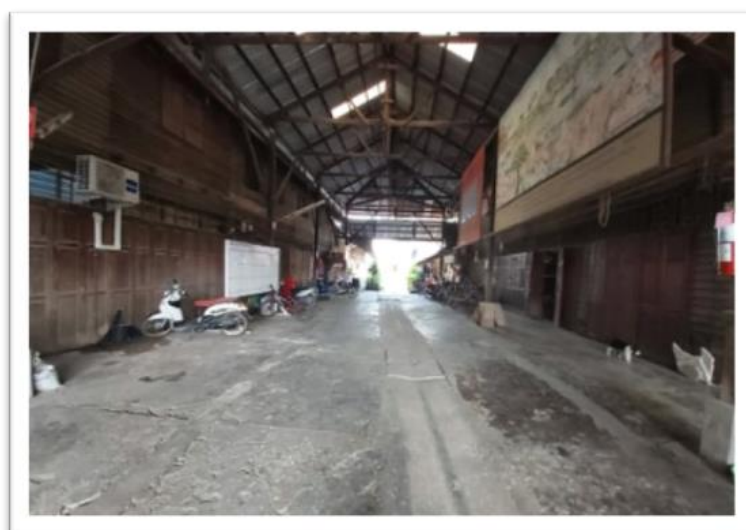
อาคารไม้สองชั้น (อาคารรุ่งเรืองชัยฤๅกิจ) สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ลักษณะเป็นอาคารไม้สองชั้นหลังคาทรงจั่ว ประตูหน้าบ้านทำด้วยเหล็ก (อาจจะมีการปรับปรุงใหม่) เดิมเป็นที่ตั้งโรงสีเก่า ปัจจุบันได้ย้ายโรงสีออกไปอยู่หลังบ้าน และยังใช้งานสีข้าวส่งตลาดอยู่

1.2.4 อาคารไม้สองชั้นชุมชนโรงหมู

ภาพที่ 5-17 อาคารไม้สองชั้นชุมชนโรงหมู

ลักษณะเป็นอาคาร ไม้สองชั้น ตัวอาคารภายนอกมีการปรับปรุงซ่อมแซมหลายจุด แต่ตัวอาคารภายในยังคงความสมบูรณ์ วัสดุทำจากไม้ ประตูหน้าต่างยังคงความสมบูรณ์

ภาพที่ 5-18 ตัวอาคารไม้สองชั้นชุมชนโรงหมู

2. อนุรักษ์ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่

เสน่ห์ของตลาดเก่าโบราณนอกเหนือจากอาคารสิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรมในแล้ว
วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในตลาดก็เป็นเสน่ห์อีกประการหนึ่ง ร้านจำหน่ายสินค้าก็เป็นจุดที่
สร้างเสน่ห์ให้กับตลาด

ภาพที่ 5-19 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (ร้านโชห่วย)

ร้านโชห่วย หรือร้านขายของชำ ของเบ็ดเตล็ด มีมานานตั้งแต่อดีต ในตลาดโบราณนคร
เนื่องเขตก็มีร้านโชห่วยเก่าแก่หลายร้านที่ขายมานาน

ภาพที่ 5-20 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (ร้านกาแฟโบราณ)

ร้านจำหน่ายกาแฟ เครื่องดื่มภายในตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีอยู่หลายร้าน
แต่ร้านที่มีเสน่ห์ คือ ร้านกาแฟเก่าแก่โบราณแต่งร้านแบบดั้งเดิมย้อนยุค คือ ร้านกาแฟลุงแกะ และ
ร้านกาแฟสยามสี่แยก

ภาพที่ 5-21 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (ร้านชาดา พระเครื่อง)

ร้านชาดาพระเครื่อง เป็นร้านรับเช่าพระ จำหน่ายสินค้าวัตถุมงคล มีการตกแต่งร้านไว้สวยงาม ภายในมีวัตถุมงคลมากมายที่น่าสนใจ

ภาพที่ 5-22 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ (งานหนัง)

ร้านหนังเป็นงานหัตถกรรม สามารถสั่งทำหรือซื้อสำเร็จได้เลย มีรูปแบบที่หลากหลาย ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากหนัง เช่น กระเป๋า เข็มขัด พวงกุญแจ เป็นต้น

3. อนุรักษ์ของใช้ของสะสมโบราณ

ของใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนมีการเก็บรักษาสะสมไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาสิ่งของเครื่องใช้ในอดีตซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ภาพที่ 5-23 ของใช้สะสมโบราณ

ของใช้ของสะสมในอดีตก็เป็นสิ่งที่หลายคนให้ความสนใจ เพราะมีเสน่ห์ มีคุณค่า ของสะสมหลายคนเอาไว้แต่งบ้าน ใส่ตู้โชว์ แต่งร้านอาหาร ตัวอย่างเช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าเก่า ภาชนะใส่อาหาร ของเล่นโบราณ เป็นต้น

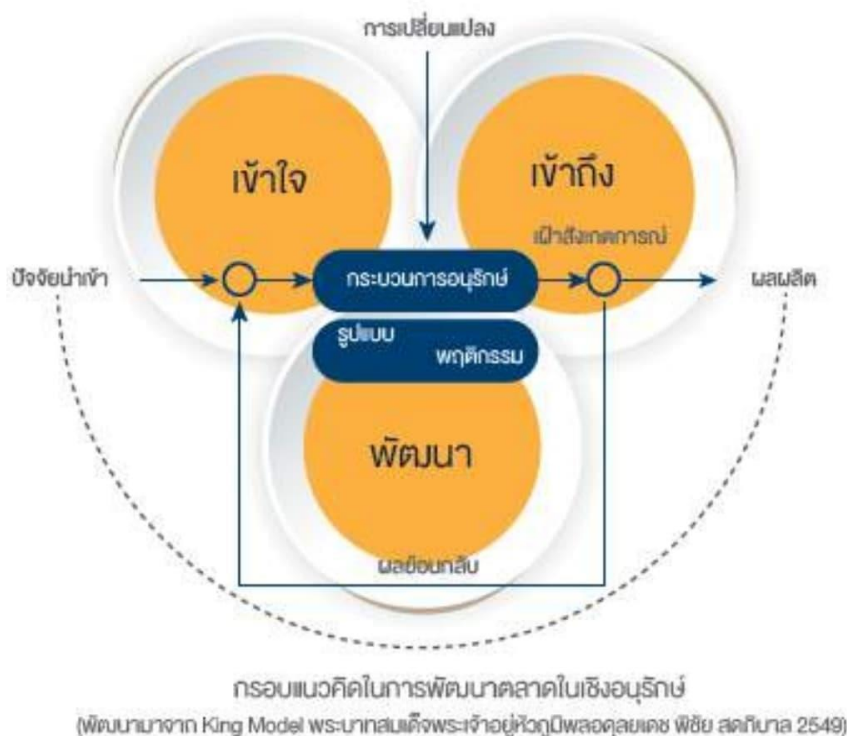
การพัฒนาตลาดโบราณนครเนื่องเขต

กระบวนการที่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นการพัฒนาตลาดเก่าในเชิงอนุรักษ์ อันเป็นสถานที่ทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่ายิ่ง ในการที่จะเก็บรักษาคณะกรรมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเอเชียจะเน้นในหัวข้อดังต่อไปนี้ (พิชัย สดกภิบาล, 2557, หน้า 19-20)

1. การใช้มรดกโลกอย่างฉลาด (Wise Use of Heritage)
2. การตรวจสอบลักษณะที่แท้จริง (Test Authenticity)
3. มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Dimension of Heritage)
4. การอนุรักษ์เมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (East & Southeast Asian Context of Urban Preservation)

กรอบแนวคิดในการพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์ ได้ยึดกรอบของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้ให้ไว้มาประยุกต์ใช้ในทุก ๆ หัวข้อในการปฏิบัติงาน คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เราประยุกต์กระบวนการแนวทางได้อย่างไร ในการพัฒนาตลาดเก่าที่มีอายุและมีคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมซึ่งกรอบนี้จะขอเรียกว่า “King Model” สามหัวข้อดังกล่าวตรงกับภาษาอังกฤษ คือ “Search Empathies Develop”

ภาพที่ 5-24 กรอบแนวคิดในการพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์

1. เข้าใจ (Search) การที่จะเข้าใจได้นั้น จำเป็นที่จะศึกษาหาข้อมูล เช่น ถ้าต้องการที่จะอนุรักษ์ เราต้องทราบเสียก่อนว่าจะอนุรักษ์อะไร มรดกของชาติ มรดกโลก เป็นมรดกทางวัฒนธรรมตามข้อกำหนดของคณะกรรมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมหรือเปล่า เป็นต้น หรือการแยกประเภทของการอนุรักษ์ (Categories of Preservation) มีตั้งแต่ขนาดใหญ่ เช่น พื้นที่ บริเวณ ไปจนถึงขนาดเล็ก เช่น วัตถุหรือชิ้นส่วน และที่เป็นนามธรรม เช่น ประเพณี วิถีชีวิต ถ้าจะขยายความเกี่ยวกับประเภทของสิ่งที่ควรอนุรักษ์ควรจะคำนึงถึง

- 1.1 บริเวณธรรมชาติ (Natural Area)
- 1.2 เมืองเล็กและหมู่บ้าน (Town and Villages)
- 1.3 เส้นขอบฟ้าและช่องมองทิวทัศน์ (Skylines and View Corridor)
- 1.4 ย่านและชุมชนย่อย (Districts and Neighborhoods)
- 1.5 ภูมิทัศน์ถนน (Streetscapes)
- 1.6 รูปด้านหน้าอาคาร (Facade)
- 1.7 อาคาร (Building)
- 1.8 วัตถุและชิ้นส่วน (Objects and Fragments)

1.9 มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)

2. เข้าถึง (Empathies) เข้าถึงหลักเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อการอนุรักษ์ (Criteria for Preservation) นักอนุรักษ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ การใช้การพิจารณาคัดเลือก การตัดสินใจเพื่อการอนุรักษ์ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 สุนทรียภาพ (Aesthetic)

2.2 ตัวแทน (Typical)

2.3 หายาก (Scarcity)

2.4 ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (Historic Role)

2.5 ส่งเสริมบริเวณข้างเคียง (Enhancement of Adjacent Areas)

2.6 ความเป็นเลิศทางใดทางหนึ่ง (Superlatives)

2.7 ความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Significance)

3. พัฒนา (Develop) การพัฒนาประกอบไปด้วยกระบวนการในการอนุรักษ์ (Preservation) การจัดการ การบริหารศิลปวัฒนธรรม รูปแบบ กลยุทธ์ตามแนวทางของการอนุรักษ์ แต่ละหัวข้อ กล่าวเช่น การพัฒนาในการอนุรักษ์เพื่องานมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible Dimension of Heritage) จะต้องกำหนดกลยุทธ์และกระบวนการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

3.1 พิธีการ (Rituals)

3.2 ความเชื่อ (Beliefs)

3.3 วิถีชีวิต (Lifestyle)

3.4 การใช้สอย (Use & Function)

3.5 ฝีมือช่าง (Carpentry & Craftsmanship)

3.6 ข้อมูลด้านวัฒนธรรมทั่วไป (Cultural Information in General)

3.7 ความร่วมมือจากประชาชน (Public Involvement)

ในสามหัวข้อจะมีการบูรณาการกันเป็นปัจจัยการนำเข้าตามหัวข้อกลยุทธ์ในงานพัฒนา ในเชิงอนุรักษ์การกำหนดปัจจัยนำเข้าจะอยู่ในส่วนของหัวข้อความเข้าใจ เช่น ความต้องการที่จะพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์ (พิชัย สดกภิบาล, 2560, หน้า 20-21)

การพัฒนาตลาดในเชิงอนุรักษ์ตามแนวคิดของพิชัย สดกภิบาล ควรมีการจัดทำแผนงานพัฒนาระยะสั้น

1. สร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในยามน้ำหลาก
2. ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อป้องกันความร้อน
3. ปรับปรุงสะพานข้ามให้เข้ากับอารยสถาปัตยกรรม
4. ศูนย์บริการการท่องเที่ยว

5. สร้างองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่น
6. การฟื้นฟูอาหารดั้งเดิม
7. อนุรักษ์ในการใช้กฎหมายบังคับอาคาร
8. การพัฒนาบุคลากร
9. พัฒนาการตลาดมีชีวิตพิพิธภัณฑ์มีชีวิต
10. การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวแบบครบวงจร
11. การพัฒนาชุมชนตลาดเก่าเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของคณะกรรมการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) (พิชัย สดภิบาล, 2560, หน้า 48)

การพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตก็เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของตลาด โดยมีประเด็นที่พัฒนาดังนี้

1. พัฒนารูปแบบอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาด เนื่องจากมีการใช้แบบตัวอักษรคำว่า “ตลาดโบราณนครเนื่องเขต” หลายรูปแบบทำให้ไม่เป็นเอกลักษณ์ของตลาดโบราณเหมือนตลาดโบราณแห่งอื่นที่มีอายุใกล้เคียงกัน

รูปแบบตัวอักษร 1

รูปแบบตัวอักษร 2

รูปแบบตัวอักษร 3

รูปแบบตัวอักษร 4

ภาพที่ 5-25 รูปแบบตัวอักษรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

แนวความคิดในการเลือกรูปตัวอักษรคือ เลือกรูปแบบที่ใช้มานานนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปคุ้นตากันมากที่สุด โดยใช้รูปแบบที่หนึ่งเป็นหลัก และผสมผสานกับรูปแบบใหม่ที่มีความสวยงามสะดุดตา

2. พัฒนาราสัญลักษณ์ตลาด

ตราสัญลักษณ์ของตลาดเดิมมีการออกแบบไว้หลากหลายตามกิจกรรม ประเพณี หรือในวาระต่าง ๆ จึงทำให้มีรูปแบบที่หลากหลายไม่เป็นเอกภาพ และตราสัญลักษณ์ล่าสุดที่ตลาดใช้ปี พ.ศ. 2562 ดังภาพประกอบด้านล่าง

ภาพที่ 5-26 ตราสัญลักษณ์ของตลาดเดิม

ตราสัญลักษณ์ของตลาดเดิม มีรูปสัญลักษณ์ คือ สะพานข้ามคลองและเรือแจว ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและเป็นจุดเด่นของตลาด มีอักษรคำว่า “ตลาดโบราณนครเมืองเขตร” และ “ฉะเชิงเทรา” หมายถึง ตลาดโบราณนครเมืองเขตร อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จุดที่ควรพัฒนา คือ รูปแบบตราสัญลักษณ์ และรูปแบบตัวอักษร

แนวคิดในการพัฒนาคือ ยังคงเอกลักษณ์จุดเด่นของตลาดไว้คือ สะพานข้ามคลอง นครเมืองเขตร และเรือแจว แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดวาง และรูปแบบตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาดไว้

ภาพที่ 5-27 งานสเก็ตช์แบบตราสัญลักษณ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

เลือกแบบมาพัฒนา

ภาพที่ 5-28 งานพัฒนาตราสัญลักษณ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ความหมายของตราสัญลักษณ์ รูปสะพาน คือ สะพานข้ามคลองนครเนื่องเขต มีเรือแจวบ่งบอกถึงวิถีชีวิตในอดีต มีอักษรคำว่า ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ใช้ตัวอักษรดั้งเดิม และร่วมสมัยผสมกัน สื่อถึงอัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

การคาดการณ์หลังการอนุรักษ์และพัฒนาตลาดโบราณนครเนื่องเขตสำหรับการอนุรักษ์
ศิลปะสถาปัตยกรรมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่ได้พัฒนาแล้วคาดว่าจะทำให้เกิดความยั่งยืน
4 ด้าน คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
  - 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
  - 1.2 ชุมชนตลาดมีรายได้เพิ่มขึ้น
  - 1.3 จำนวนร้านค้าแผงลอยและรถเข็นที่เกิดใหม่เพิ่มขึ้น
  - 1.4 จำนวนผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เข้าสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น
  - 1.5 การเพิ่มของเทคโนโลยีและการสื่อสาร
  - 1.6 ชุมชนตลาดมีเงินออมเพิ่มขึ้น
  - 1.7 มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น
2. ด้านสังคม ประกอบด้วย
  - 2.1 ชุมชนมีส่วนร่วม
  - 2.2 การเสริมสร้างสุขภาวะสุขภาพพลานามัยที่ดี
  - 2.3 การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง
  - 2.4 มีความสามัคคีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
  - 2.5 มีความรับผิดชอบต่อสังคม
  - 2.6 มีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต
  - 2.7 มีคุณธรรมนำความรู้เกิดภูมิคุ้มกัน
3. ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
  - 3.1 เคารพในที่ตั้งรักษาแผ่นดินและพืชพรรณ
  - 3.2 ประสิทธิภาพด้านการใช้น้ำไม่สร้างมลภาวะทางน้ำ
  - 3.3 การควบคุมมลภาวะทางอากาศคำนึงถึงสภาพอากาศในท้องถิ่นไม่สร้างมลภาวะ
ทางอากาศ
  - 3.4 ประสิทธิภาพด้านพลังงานการประหยัดพลังงานการใช้พลังงานทดแทน
  - 3.5 ประสิทธิภาพการใช้วัสดุการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ไม่ใช้วัสดุที่เป็นพิษต่อผู้อาศัย
  - 3.6 ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างผลกระทบน้อยที่สุด
4. ด้านการอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมตลาดโบราณนครเนื่องเขต ประกอบด้วย
  - 4.1 การสงวนคุ้มครองหรือการคงสภาพการเก็บรักษา
  - 4.2 การฟื้นฟูสภาพ

4.3 การบูรณะ

4.4 การปฏิสังขรณ์สร้างใหม่

4.5 เคารพในที่ตั้งรักษาแผ่นดินและพืชพรรณ

4.6 คำนึงถึงสภาพอากาศในท้องถิ่น ไม่สร้างมลภาวะทางอากาศ

การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเพื่อความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของชุมชน ความสวยงาม การติดต่อสื่อสาร และการบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีการออกแบบดังต่อไปนี้

1. ออกแบบผังบริเวณภายในตลาด

แนวคิดในการออกแบบ คือ ศึกษาจากรูปแบบผังเดิมที่เทศบาลตำบลนครเนื่องเขต ทำไว้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ กำหนดจุดที่อนุรักษ์ พัฒนา และออกแบบ โดยใช้สีและสัญลักษณ์รูปทรงเรขาคณิตบอกตำแหน่งต่าง ๆ

งานออกแบบผังบริเวณภายในตลาดโบราณนครเนื่องเขต โดยกำหนดจุดดังนี้

1.1 กำหนดจุดอาคารที่อนุรักษ์แยกเป็น 4 ชุมชน โดยใช้สีในการแบ่ง

1.1.1 ชุมชนคลองขวางบน ใช้สัญลักษณ์ สีเขียวอ่อน

1.1.2 ชุมชนโรงหมู ใช้สัญลักษณ์ สีชมพู

1.1.3 ชุมชนสวนมะม่วง ใช้สัญลักษณ์ สีเหลือง

1.1.4 ชุมชนนครเนื่องเขต ใช้สัญลักษณ์ สีส้ม

1.2 กำหนดจุดร้านจำหน่ายสินค้าโบราณใช้สัญลักษณ์ รูปห้าเหลี่ยมสีน้ำเงิน ตัวอักษรภาษาไทยดังนี้

ก ร้านงานหนัง

ข ร้านธาดาทะเครื่อง

ค ร้านโซห่วย

ง ร้านกาแฟสยามสี่แยก

จ ร้านขายของใช้โบราณ

ฉ ร้าน เสง เสง เสง บ้านไค้

ช ร้านกาแฟลุงแกะ

1.3 กำหนดจุดที่ออกแบบใหม่ ใช้สัญลักษณ์ รูปวงกลมสีแดงตัวอักษรภาษาอังกฤษ ดังนี้

A ชุมประตูปากทางเข้า

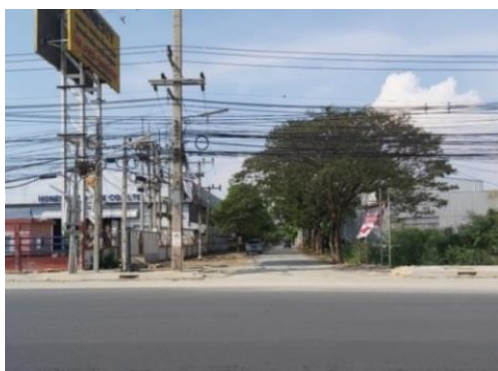
B ศาลาท่าน้ำ

C ศาลาเนื่องเขต จุดถ่ายรูปหัวตลาด

D ชุมถ่ายรูป จุดถ่ายรูปกลางตลาด

2. ออกแบบชุมประตูปากทางเข้าตลาด

เมื่อก่อนปากทางเข้าตลาดจะมีชุมประตู่ ซึ่งทำให้มองเห็นทางเข้าตลาดชัดเจน แต่ปัจจุบันได้รื้อถอนออกเนื่องจากการขยายถนนเส้นทาง 304 ที่ผ่านตลาดโบราณนครเนื่องเขต ดังนั้น จึงควรออกแบบชุมประตูปากทางเข้าขึ้นมาใหม่ ให้เกิดความโดดเด่น มองเห็นชัดเจน สวยงามกลมกลืนกับรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมของพื้นที่

ภาพที่ 5-30 ปากทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต (ปัจจุบัน)

ภาพที่ 5-31 ชุมประตูปากทางเข้าตลาดเดิม (ปัจจุบันรื้อถอนออกไปแล้ว)

แนวคิดในการออกแบบ ลักษณะของชุมประตูทางเข้าตลาดเดิมใช้เสาข้างละ 1 ต้น วัสดุทำจากไม้ ทำให้ไม้โครงสร้างไม่แข็งแรงเมื่อใช้ไปเป็นเวลานาน ๆ ผู้ออกแบบจึงออกแบบใหม่โดยใช้เสาข้างละ 2 ต้น วัสดุทำจากปูนซีเมนต์ โครงหลังคาใช้เหล็กเป็นวัสดุหลัก หลังคาทรงจั่วซ้อนกัน มุงกระเบื้องดินเผาทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด

ภาพที่ 5-32 งานออกแบบชุมประตูปากทางเข้า

3. ออกแบบศาลาทำน้ำ

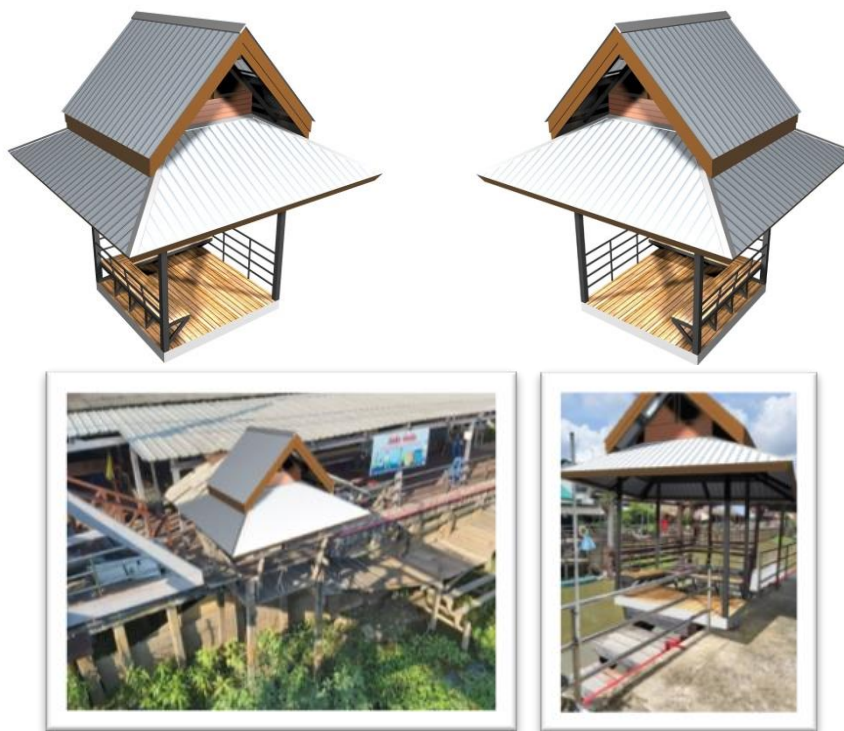
คลองเนื่องเขตช่วงตลาดนครเนื่องเขต มีศาลาทำน้ำอยู่หลายจุด ส่วนใหญ่มีการชำรุดทรุดโทรม บางจุดก็มีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่เพื่อให้ใช้งานได้ ศาลาแต่ละจุดนั้นไม่ใช่เจ้าของเดียวกันจึงมีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน อีกประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจของเจ้าของศาลาทำน้ำในการซ่อมแซมให้คงเอกลักษณ์รูปแบบเดิมไว้เพื่อความสวยงามเป็นระเบียบและเป็นการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ ดังนั้นจึงมีการออกแบบและพัฒนาศาลาทำน้ำที่มีรูปแบบเหมือนกันทุกจุด โดยใช้แนวความคิดจากรูปแบบหลังคาของอาคารอยู่ในตลาดด้านรูปทรง

ภาพที่ 5-33 สภาพศาลาทำน้ำเดิม

แนวคิดในการออกแบบ ลักษณะรูปทรงศาลาทำน้ำที่ออกแบบใหม่ ใช้แนวคิดจากรูปทรงสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในอดีตที่ก่อสร้างอาคารของตลาดโบราณนครเนื่องเขต คือ หลังคาทรงจั่ว และใช้วัสดุที่เหมาะสมที่มีความแข็งแรงคงทน มีประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด ลักษณะวัสดุโครงสร้างเป็น ไม้เนื้อแข็ง หลังคาทรงจั่วซ้อนกัน วัสดุทำจากเหล็กเมทัลชีท

งานออกแบบศาลาทำน้ำ

ภาพที่ 5-34 งานออกแบบศาลาทำน้ำ

4. ออกแบบจุดถ่ายรูป

จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดโบราณ นอกจากศึกษารูปแบบอาคาร สังคมชุมชนในอดีตแล้ว จุดถ่ายรูปก็เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงเห็นควรออกแบบจุดถ่ายรูป จำนวน 2 จุด คือ

4.1 จุดถ่ายรูปปากคลอง (ศาลาเนื่องเขต) คือ จุดเริ่มต้นคลองนครเนื่องเขตหรือคลองท่าไข่ในอดีต เดิมก็มีจุดถ่ายรูปอยู่แล้ว แต่นักท่องเที่ยวไม่นิยมมาถ่ายรูป เนื่องจากอยู่ในที่โล่งแจ้ง ดังนั้นจึงเห็นควรออกแบบปรับปรุง ให้มีหลังคาปกคลุมแสงแดด และออกแบบปรับปรุงรูปแบบตัวอักษรใหม่ ให้เป็นรูปแบบเดียวกันเป็นเอกลักษณ์ของตลาด

ภาพที่ 5-35 ตำแหน่งถ่ายรูป จุดปากคลอง

แนวคิดในการออกแบบ ลักษณะรูปทรง ศาลาเนื่องเขต (จุดถ่ายรูป ปากคลอง) ที่ออกแบบใหม่ ใช้แนวคิดจากรูปทรงสถาปัตยกรรมดั้งเดิมในอดีตที่ก่อสร้างอาคารของตลาดโบราณนครเนื่องเขต คือ หลังคาทรงจั่ว และใช้วัสดุที่เหมาะสมที่มีความแข็งแรงทนทาน มีประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด ลักษณะวัสดุโครงสร้างเป็นไม้เนื้อแข็ง หลังคาทรงจั่วซ้อนกัน วัสดุทำจากเหล็กเมทัลชีท

ภาพที่ 5-36 งานออกแบบศาลาเนื่องเขต (จุดถ่ายรูป จุดปากคลอง)

4.2 จุดถ่ายรูปกลางตลาด (ท่าเทียบเรือ)

จุดถ่ายรูปกลางตลาด (ท่าเทียบเรือ) เดิมเคยมีซุ้มถ่ายรูป แต่ปัจจุบันถูกรื้อถอนออก เนื่องจากมีความคึกคัก ดังนั้นจึงเห็นควรออกแบบซุ้มถ่ายรูปจุดกลางตลาดขึ้นมาใหม่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป

ภาพที่ 5-37 ตำแหน่งถ่ายรูป จุดกลางตลาด

ภาพที่ 5-38 รูปแบบซุ้มถ่ายรูปเดิมจุดถ่ายรูป กลางตลาด (ปัจจุบันได้รื้อถอนออกไปแล้ว)

แนวคิดในการออกแบบรูปทรงหลังคาทรงจั่วซ้อนกัน มุงหลังคากระเบื้องดินเผา สีน้ำตาล วัสดุโครงสร้างทำจากไม้เนื้อแข็ง รูปทรงบานประตูทรงโบราณ

งานออกแบบซุ้มถ่ายรูป กลางตลาด

ภาพที่ 5-39 งานออกแบบซุ้มถ่ายรูป (จุดกลางตลาด)

5. ออกแบบป้ายบอกทางไปสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด

ออกแบบป้ายบอกทางไปสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด แต่เดิมนั้นเคยมีป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ติดตั้งอยู่ช่วงกลางทางเข้าตลาด แต่ปัจจุบันได้ชำรุดใช้การไม่ได้แล้วจึงไม่สะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยวในการเดินไปสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด ดังนั้น จึงมีการออกแบบป้ายบอกทางไปสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาดขึ้นมาใหม่ ดังนั้น จึงเห็นควรออกแบบใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ในการเดินไปสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด

ภาพที่ 5-40 ตำแหน่งที่ติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด

แนวคิดในการออกแบบ ป้ายบอกสถานที่ภายในตลาด วัสดุโครงสร้างทำจากไม้เนื้อแข็ง ปลายยอดติด โคมไฟเพื่อเพิ่มแสงสว่างเวลากลางคืน ป้ายบอกสถานที่ที่มีสองทาง ตัวอักษรมี 2 ภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

ภาพที่ 5-41 งานออกแบบป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด

6. ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึก ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ นิยมซื้อของที่ระลึกกลับบ้านที่เป็นเอกลักษณ์บ่งบอกสถานที่นั้น ๆ ของที่ระลึกตลาดโบราณนครเนื่องเขต พบเห็นเฉพาะในช่วงที่ตลาดจัดกิจกรรมพิเศษไม่มีวางขายตลอดทุกสัปดาห์ รูปแบบก็จะไม่โดดเด่น และไม่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดเท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีการออกแบบกราฟิกที่มีตราสัญลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

เพื่อตีผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของตลาดให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ แนวคิดในการออกแบบ สอดคล้องกับเรื่องราวในชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต โดยมีการออกแบบทั้งหมดจำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

6.1 รูปแบบที่ 1 คาปั่นจักรยาน ยายซ้อนท้าย

ภาพที่ 5-42 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์คาปั่นจักรยาน ยายซ้อนท้าย

6.2 รูปแบบที่ 2 พี่ปั่นจักรยานให้น้องซ้อนท้าย

ภาพที่ 5-43 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ พี่ปั่นจักรยานให้น้องซ้อนท้าย

6.3 รูปแบบที่ 3 การสัญจรซื้อขายทางน้ำ

ภาพที่ 5-44 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 3 การสัญจรซื้อขายทางน้ำ

6.4 รูปแบบที่ 4 นुरुขไปรษณีย๑รับ-ส่งจดหมาย

ภาพที่ 5-45 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 4 นुरुขไปรษณีย๑รับ-ส่งจดหมาย

6.5 รูปแบบที่ 5 ท่องเรือท่องเที่ยววิถีชุมชนทางน้ำ

ภาพที่ 5-46 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 5 ท่องเรือท่องเที่ยววิถีชุมชนทางน้ำ

สรุปการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
  - 1.1 อนุรักษ์สถาปัตยกรรม
  - 1.2 อนุรักษ์ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่
  - 1.3 อนุรักษ์ของใช้โบราณ
2. การพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
  - 2.1 พัฒนารูปแบบตัวอักษร
  - 2.2 พัฒนาตราสัญลักษณ์
3. การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต
  - 3.1 ออกแบบผังบริเวณ
  - 3.2 ออกแบบซุ้มประตูปากทางเข้า
  - 3.3 ออกแบบศาลาทำน้ำ
  - 3.4 ออกแบบจุดถ่ายรูป
  - 3.5 ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก (ป้ายบอกสถานที่ภายในตลาด)
  - 3.6 ออกแบบกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

จัดนิทรรศการแสดงผลงาน

การจัดนิทรรศการที่ดำเนินการวิจัยครบทุกขั้นเพื่อแสดงผลงาน สถานที่ในการจัดนิทรรศการ คือ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ตำบลนครเนื่องเขต อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 6-7 มิถุนายน พ.ศ. 2563 โดยท่านเลอสรร สายวานิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต เป็นประธานในพิธีเปิด และศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ดร.พิชัย สดกภิบาล เป็นวิทยากร บรรยาย เรื่อง การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)

ประมวลภาพการจัดนิทรรศการ

ภาพที่ 5-47 ประมวลภาพการจัดนิทรรศการ

ภาพที่ 5-48 ประมวลภาพการจัดนิทรรศการ

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจในการจัดนิทรรศการ

ในขั้นตอนการเผยแพร่ข้อมูล งานวิจัย เรื่อง “การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” ได้นำองค์ความรู้ที่ได้มาเผยแพร่โดยการจัดนิทรรศการเผยแพร่ให้กับประชาชนในท้องที่ ผู้นำชุมชน นักเรียน นักศึกษา และกลุ่ม

นักท่องเที่ยว ณ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต เมื่อวันที่ 6-7 มิถุนายน พ.ศ. 2563 โดยผู้เข้าร่วมได้ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น โดยสรุปได้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. หัวข้อ “อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต” จากการสอบถามพบว่า ประชาชนในท้องที่ รวมถึงผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา พบว่าตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีความแตกต่างจากตลาดน้ำโบราณที่มีอายุใกล้เคียงกัน คือ มีชุมชนอยู่สองฝั่งคลองสามารถเดินข้ามสะพานหากันได้ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของตลาด

2. หัวข้อ “การอนุรักษ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขต” จากการสอบถามพบว่า ประชาชนในท้องที่ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการอนุรักษ์อาคารสิ่งปลูกสร้างที่เป็นของเก่าไว้เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ ๆ ได้ศึกษามากที่สุด นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการอนุรักษ์ของใช้สะสมโบราณ ร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าเก่าแก่เพื่อคงวิถีวัฒนธรรมของคนในอดีตเพื่อเป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว

3. หัวข้อ “การพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต” ได้ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามพบว่า ควรพัฒนาตลาดให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง โดยแนวคิดที่ได้ คือ ต้องการให้มีการเลือกตัวอักษร โดยเลือกตัวอักษรที่ใช้มานาน ซึ่งนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปคุ้นตากันมากที่สุดและนำไปผสมผสานกับรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องมากขึ้น

4. หัวข้อ “การออกแบบตลาดโบราณนครเนื่องเขต” พบว่า ประชาชนในท้องที่ ผู้นำชุมชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยที่ผู้วิจัยได้ออกแบบโลโก้ตลาดใหม่ รวมทั้งออกแบบซุ้มทางเข้าประตู ศาลาทำน้ำ จุดถ่ายรูป สิ่งอำนวยความสะดวก ของที่ระลึก นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนะให้มีการจัดการแสดง แสง สี เสียง เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ คือ 1) วิเคราะห์บริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพื้นที่ชุมชนในเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 2) วิเคราะห์อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างจากตลาดโบราณอื่น ๆ และ 3) ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยมีประเด็นในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การอนุรักษ์ตลาดพื้นถิ่น โดยมีรายละเอียดที่อนุรักษ์ดังนี้

1.1 อนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

อาคารสิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของตลาดนครเนื่องเขตเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 อาคารส่วนใหญ่ทำจากไม้เนื้อแข็งตั้งอยู่ริมฝั่งคลองสองฝั่ง สภาพปัจจุบันของอาคารสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ยังคงความสมบูรณ์ มีบางส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมที่ยังไม่ได้บูรณะซ่อมแซมบางส่วนซ่อมแซมแล้ว แต่การซ่อมแซมไม่กลมกลืนกับรูปแบบเดิม ดังนั้นอาคารสิ่งปลูกสร้างที่ยังคงความสมบูรณ์ควรอนุรักษ์รักษาไว้ ในจุดที่ชำรุดทรุดโทรมที่ต้องการบูรณะซ่อมแซมที่ถูกต้อง เพื่อให้กลมกลืนกับสิ่งปลูกสร้างเดิมในอดีตให้มากที่สุด โดยมีรายละเอียดที่อนุรักษ์ดังนี้

1.1.1 อนุรักษ์อาคารไม้ชั้นครึ่ง

อาคารไม้ชั้นครึ่งสร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 5 ประกอบด้วย 4 ชุมชน คือ ชุมชนคลองขวางบน ชุมชนสวนมะม่วง ชุมชนโรงหมู และชุมชนนครเนื่องเขต เดิมลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียววัสดุไม้เนื้อแข็ง หลังคาสังกะสี ปัจจุบันตัวอาคารยังคงความสมบูรณ์ มีการต่อเติมภายในเป็นอาคารชั้นครึ่ง เพื่อประโยชน์การใช้สอยมากขึ้น และมีการบูรณะซ่อมแซมบางส่วนที่ชำรุด แต่ยังคงรูปแบบเดิมไว้เป็นส่วนในส่วนหลังคา ผู้อยู่อาศัยหรือเจ้าของอาคารมีการซ่อมแซม ลักษณะของการซ่อมแซมส่วนใหญ่ใช้วัสดุหลังคาเหล็กเมทัลชีท แทนสังกะสี เนื่องจากติดตั้ง ซ่อมแซม สะดวก เพราะขนาดหลังคาเหล็กเมทัลชีท มีความยาวตั้งแต่ปลายจั่วของอาคารจนถึงปลายจั่ว ไม่มีการต่อหน้ากว้างก็มากกว่าหลังคาสังกะสี มีความแข็งแรงคงทนมากกว่า แต่ข้อเสีย คือ ไม่กลมกลืนกับรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิม แนวทางแก้ไขคือสีของหลังคาเหล็กเมทัลชีทที่ใช้ปัจจุบันสีบรอนซ์เทา แก้ไขเป็นสีน้ำตาลแทน

1.1.2 อนุรักษ์อาคารไม้สองชั้น

อาคารสองชั้นสร้างขึ้นหลังอาคารชั้นครึ่ง ประกอบด้วย 4 ชุมชน คือ ชุมชนคลองขวางบน ชุมชนสวนมะม่วง ชุมชนโรงหมู และชุมชนนครเนื่องเขต

1.1.2.1 อาคารไม้สองชั้น ชุมชนคลองขวางบนสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2505 ลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์สองชั้น อาคารหลังนี้ประกอบกิจการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร เครื่องจักรกลทางการเกษตร ตัดมีมีร้านจำหน่ายน้ำมัน และร้านทอง

1.1.2.2 อาคารไม้สองชั้นชุมชนสวนมะม่วง อาคารสองชั้นหลังนี้ลักษณะสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ลักษณะเป็นบ้านไม้สองชั้น หลังคาทรงจั่ว มีมุขยื่นออกมา สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 อาคารหลังนี้ ในอดีตคุณปู่ พรทิพย์ นาคหิรัญกนก อดีตนางงามจักรวาล ปี 2531 เคยมาพักอาศัย ซึ่งปัจจุบันบ้านหลังนี้ยังคงความสมบูรณ์ สวยงาม ภายในตกแต่งไว้สวยงาม มีการอนุรักษ์ของเก่าโบราณ เช่น ของใช้ ภาพถ่ายเก่าในอดีต

1.1.2.3 อาคารสองชั้น ชุมชนนครเนื่องเขต สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ลักษณะเป็นอาคารไม้สองชั้นหลังคาทรงจั่ว ประตูหน้าบ้านทำด้วยเหล็ก (อาจจะมีการปรับปรุงใหม่) เดิมเป็นที่ตั้งโรงสีเก่า ซี่งรุ่งเรืองรุ่งเรืองกิจ ปัจจุบันได้ย้ายโรงสีออกไปอยู่หลังบ้าน และยังใช้งานสีข้าวส่งตลาดอยู่

1.1.2.4 อาคารสองชั้น ชุมชนตรงหมู สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 ลักษณะเป็นอาคารไม้สองชั้น ตัวอาคารภายนอกมีการปรับปรุงซ่อมแซมหลายจุด แต่ตัวอาคารภายในยังคงความสมบูรณ์ วัสดุทำจากไม้ ประตูหน้าต่างยังคงความสมบูรณ์

1.2 อนุรักษ์ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่

เสน่ห์ของตลาดเก่าโบราณนอกเหนือจากอาคารสิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรมในแล้ววิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในตลาดก็เป็นเสน่ห์อีกประการหนึ่ง ร้านจำหน่ายสินค้าก็เป็นจุดที่มีเสน่ห์แก่ผู้ที่มาเที่ยวชมตลาดโบราณ ตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีร้านเก่าแก่หลายร้าน ดังนี้

1.2.1 ร้านโชห่วย หรือร้านขายของชำ ของเบ็ดเตล็ด มีมานานตั้งแต่อดีต ในตลาดโบราณนครเนื่องเขตก็มีร้านโชห่วยเก่าแก่หลายร้านที่ขายมานาน

1.2.2 ร้านจำหน่ายกาแฟ เครื่องดื่มภายในตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีอยู่หลายร้าน แต่ร้านที่มีเสน่ห์ คือ ร้านกาแฟเก่าแก่โบราณแต่งร้านแบบดั้งเดิมย้อนยุค คือร้านกาแฟลุงแกะ และร้านกาแฟสยามสี่แยก

1.2.3 ร้านธาดาทะเครื่อง เป็นร้านรับเช่าพระ จำหน่ายสินค้าวัตถุมงคล มีการตกแต่งร้านไว้สวยงาม ภายในมีวัตถุมงคลมากมายที่น่าสนใจ

1.2.4 ร้านงานหนังเป็นงานหัตถกรรม สามารถสั่งทำหรือซื้อสำเร็จได้เลย มีรูปแบบที่หลากหลาย ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากหนัง เช่น กระเป๋า เข็มขัด พวงกุญแจ เป็นต้น

1.3 อนุรักษ์ผู้ใช้ของสะสมโบราณ

ของใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนมีการเก็บรักษาสะสมไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาสิ่งของเครื่องใช้ในอดีตซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ของใช้ในอดีตก็เป็นสิ่งที่หลายคนให้ความสนใจ เพราะมีเสน่ห์ มีคุณค่า ของสะสมหลายคนเอาไว้แต่งบ้าน ใส่อุปกรณ์ แต่งร้านอาหาร ตัวอย่างเช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าเก่า ภาชนะใส่อาหารของเล่นโบราณ เป็นต้น

2. พัฒนาศรสัญลักษณ์ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ศรสัญลักษณ์ของตลาดเดิม มีรูปสัญลักษณ์ คือ สะพานข้ามคลองและเรือแจว ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและเป็นจุดเด่นของตลาด มีอักษรคำว่า “ตลาดโบราณนครเนื่องเขต” และ “ระเชิงเทรา” หมายถึงตลาดโบราณนครเนื่องเขต อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดระเชิงเทรา จุดที่ควรพัฒนาคือ รูปแบบศรสัญลักษณ์และรูปแบบตัวอักษร

แนวคิดในการพัฒนา คือ ยังคงเอกลักษณ์จุดเด่นของตลาดไว้ คือ สะพานข้ามคลอง นครเนื่องเขต และเรือแจว แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดวาง และรูปแบบตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาดไว้ความหมายของศรสัญลักษณ์ รูปสะพาน คือ สะพานข้ามคลองนครเนื่องเขต มีเรือแจวบ่งบอกถึงวิถีชีวิตในอดีต มีอักษรคำว่า ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ใช้ตัวอักษรดั้งเดิมและร่วมสมัยผสมกัน สื่อถึงอัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

3. การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต จากการศึกษาข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อดำเนินการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ดังนี้

3.1 ออกแบบผังบริเวณตลาดโบราณนครเนื่องเขต

3.2 ออกแบบซุ้มประตูปากทางเข้าตลาด

3.3 ออกแบบศาลาทำน้ำ

3.4 ออกแบบจุดถ่ายรูป

3.5 ออกแบบป้ายบอกสถานที่ภายในตลาด

3.6 ออกแบบกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

1. วิเคราะห์บริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อเป็นแนวทางในเชิงอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล คือ ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบทของจริงในพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำชุมชน ผู้รู้ที่มีอยู่ในชุมชนสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้นำชุมชน ศิขารูปแบบอาคาร สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดโบราณนครเนื่องเขต จุดเด่นของตลาดแห่งนี้ที่เป็นเสน่ห์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ก็คือ เป็นตลาดที่มีลำคลองพาดผ่านกลาง ทำให้มีตลาดอยู่ 2 ฟากฝั่ง รวมทั้งมีสี่แยกทางน้ำหาครุได้ยาก ส่วนอาหารที่นี่ยังมีคุณภาพ อร่อย สะอาด ราคาถูก และจุดเด่นของตลาดอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ บ้านไม้ เรือนแถวของตลาดยังคงสภาพเดิมน่าเดินชมและมีการรณรงค์ให้มีเรือพายเรือแจวกลับมาค้าขาย และให้บริการนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับเมื่อ 142 กว่าปีก่อน คาดว่าจะมีเรือชาวบ้านที่จอดอยู่ตาม บ้านเรือนกลับลงน้ำเหมือนอดีตและศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบศึกษาข้อมูลตลาดเก่าโบราณ 100 ปี ที่มีลักษณะคล้ายกันเพื่อเป็นข้อมูล ประกอบเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ

2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างจากตลาดโบราณอื่น ๆ

ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเป็นตลาดเก่าโบราณอายุกว่า 142 กว่าปี เป็นตลาดเก่าแก่ริมสองฝั่งคลองนครเนื่องเขตที่มีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ที่ยังคงความสมบูรณ์ด้านสถาปัตยกรรมและตลาดของชุมชนไทย-จีนขนานไปกับริมคลอง ตลาดนครเนื่องเขตประกอบด้วยสี่ชุมชนมีสะพานเชื่อมถึงกันซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของตลาด

3. ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ผลการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ

3.1 ด้านการอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีประเด็นของการอนุรักษ์ดังต่อไปนี้

3.1.1 การอนุรักษ์อาคารสิ่งปลูกสร้าง อาคารสิ่งปลูกสร้างของตลาดนครเนื่องเขตเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 อาคารส่วนใหญ่ทำจาก ไม้เนื้อแข็งตั้งอยู่ริมฝั่งคลองสองฝั่ง สภาพปัจจุบัน

ของอาคารสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ยังคงความสมบูรณ์ มีบางส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมที่ยังไม่ได้บูรณะซ่อมแซม บางส่วนซ่อมแซมแล้วแต่การซ่อมแซมไม่กลมกลืนกับรูปแบบเดิม ดังนั้นอาคารสิ่งปลูกสร้างที่ยังคงความสมบูรณ์ควรอนุรักษ์รักษาไว้ ในจุดที่ชำรุดทรุดโทรมต้องทำการบูรณะซ่อมแซมที่ถูกวิธีเพื่อให้กลมกลืนกับสิ่งปลูกสร้างเดิมในอดีตให้มากที่สุด

3.1.2 อนุรักษ์ของใช้ของสะสมโบราณของใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนมีการเก็บรักษาสะสมไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาสิ่งของเครื่องใช้ในอดีตซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

3.1.3 อนุรักษ์ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่เสน่ห์ของตลาดเก่าโบราณนอกเหนือจากอาคารสิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรมในแล้ว วิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนในตลาดก็เป็นเสน่ห์อีกประการหนึ่ง ร้านจำหน่ายสินค้าก็เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คงรูปแบบเดิมในอดีต

3.2 ด้านการออกแบบ ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเพื่อความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของชุมชน ความสวยงาม การติดต่อสื่อสาร และการบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงมีการออกแบบดังต่อไปนี้

3.2.1 ออกแบบผังบริเวณตลาดโบราณนครเนื่องเขต

3.2.2 ออกแบบซุ้มประตูปากทางเข้าตลาด

3.2.3 ออกแบบศาลาท่าน้ำ

3.2.4 ออกแบบจุดถ่ายรูป

3.2.5 ออกแบบป้ายบอกสถานที่ภายในตลาด

3.2.6 ออกแบบกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์บริบทเดิมของชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต และศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำผลการวิเคราะห์มาดำเนินการออกพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแนวคิดตรรกะวิทยาแห่งการบริโภค (Logic of Consumer) เรื่อง กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการมองการบริโภค โบริยาร์ด อธิบายการวิเคราะห์สินค้า โดยเปลี่ยนจากการวิเคราะห์สินค้าในมิติเศรษฐกิจมาสู่วัฒนธรรม โดยให้นิยามว่า สินค้าคือ ผลผลิตแบบรูปธรรมของวัฒนธรรมนั่นเอง โดยมีความสำคัญคือ 1) กระบวนการผลิต/ การกระจาย/ การบริโภค สินค้าจะสัมพันธ์กับเงื่อนไขทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม 2) หากสินค้าเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม สินค้าต่าง ๆ ก็จะสัมพันธ์กับสนิยมทั้งของผู้ใช้และผู้บริโภค 3) หากการบริโภค

สัมพันธ์กับผู้บริโภคและเงื่อนไขทางวัฒนธรรมแล้ว สินค้าต่าง ๆ ก็ยังมีหน้าที่ชำระรักษาไว้ ซึ่งกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้โบดริยาร์ด ยังแบ่งสินค้าออกเป็นสินค้าทั่วไป กับสินค้าทางวัฒนธรรม สินค้าทางวัฒนธรรมจะมีผลกระทบทางจิตใจ/จิตวิญญาณ (Spiritual Impact) ในเรื่องการวิเคราะห์การบริโภคนั้น การบริโภคในยุคนี้เป็นการบริโภคเพื่อสร้างอัตลักษณ์ บริโภคเพื่อเลียนแบบหรือบริโภคเพื่อสร้างความแตกต่าง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ดังกล่าว เกิดขึ้นในระดับปัจเจก และระดับการสร้างอัตลักษณ์ร่วม

จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณ นครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คือ จังหวัด ฉะเชิงเทรา อยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กำหนดให้จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นเมืองที่อยู่อาศัย รองรับความแออัดจากเมืองหลวง และมีการพัฒนาด้านการขนส่งมวลชน มีโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน คือ สนามบินดอนเมือง สนามบินสุวรรณภูมิ และสนามบินอู่ตะเภา ตั้งสถานีรถไฟความเร็วสูงที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ห่างจากตลาดโบราณนครเนื่องเขต 11 กิโลเมตร ดังนั้นจึงมีการเตรียมการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และเกิดภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชื่อมโยงสถานีรถไฟความเร็วสูง สองเส้นทาง คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำ จังหวัดฉะเชิงเทรามีคลองน้ำหลายสายที่สำคัญ คลองนครเนื่องเขตก็เป็นสายหนึ่งที่มีเรื่องราวความเป็นมาในอดีต ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา และอยู่ไม่ไกลจากสถานีรถไฟความเร็วสูง จึงเกิดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำขึ้น เริ่มต้นที่สถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทรา เดินทางโดยรถยนต์ไปวัดนครเนื่องเขต (ต้นตาล) ระยะทาง 2 กิโลเมตร ลงเรือจากวัดนครเนื่องเขตไปตามคลองนครเนื่องเขต แวะชมวัดชนะสงคราม จากนั้นล่องเรือต่อไปตลาดโบราณนครเนื่องเขต แล้วเดินทางต่อถึงสี่แยกท่าไข่เลี้ยวซ้ายไปคลองขวางบน แวะชมพิพิธภัณฑสถานไทย 100 ปี ที่วัดหนามแดง จากนั้นล่องเรือต่อไปถึงคลองประเวศบุรีรมย์ เลี้ยวซ้ายก็จะถึง ตลาดคลองสวน 100 ปี สิ้นสุดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางน้ำ

2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางรถยนต์เริ่มต้นที่สถานีรถไฟความเร็วสูงฉะเชิงเทรา สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางรถยนต์จะอยู่รอบ ๆ สถานี ดังนั้น จึงจัดโซนในการเดินทางท่องเที่ยว คือ ทิศเหนือ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ตลาดโบราณนครเนื่องเขต วัดหนามแดง และวัดวิระโชติธรรมาราม ทิศตะวันออก สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ตลาดน้ำบางคล้า และตลาดน้ำวัดบางกระเจ็ด ทิศใต้ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ตลาดคลองสวน 100 ปี ในส่วนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อยู่ใกล้สถานีรถไฟความเร็วสูง ฉะเชิงเทรา คือ ตลาดบ้านใหม่ และวัดโสธรวรารามวรวิหาร ซึ่งอยู่ในตัวเมืองฉะเชิงเทรา

ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเป็นตลาดเก่าโบราณอายุกว่า 142 กว่าปี เป็นตลาดเก่าแก่ริมสองฟากฝั่งคลองนครเนื่องเขต ชื่อเดิมเรียกว่าคลองท่าไข่ ที่มีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นบ้านเรือนไม้ที่ยังคงความสมบูรณ์ด้านสถาปัตยกรรมและตลาดของชุมชนไทย-จีนขนานไปกับริมคลอง ตลาดนครเนื่องเขต ประกอบด้วยสี่ชุมชนมีสะพานเชื่อมถึงกันซึ่งเป็นลักษณะเด่นของตลาด ในอดีตมีการซื้อขายและสัญจรกันทางเรือ แต่ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป ประชาชนหันมาใช้รถยนต์สัญจรแทนเรือ เพราะสะดวกสบายในการเดินทาง อีกประการหนึ่งการสัญจรทางเรือในปัจจุบันมีอุปสรรคหลายอย่าง เช่น น้ำในคลองน้อยจนไม่สามารถเดินเรือได้ ผักตบชวาอุดตันเส้นทางเรือ เป็นต้น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2552 กระแสการท่องเที่ยวตลาดเก่าโบราณได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยว นายเลอสรรสาวยานิชย์ นายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต ได้ฟื้นฟูตลาดและวิถีชีวิตของชุมชนขึ้นมาใหม่ โดยจัดให้มีการจำหน่ายสินค้าพื้นบ้านอาหาร พื้นเมื่องนานาชนิด อาทิ ข้าวแคง ก๋วยเตี๋ยว ขนมกาดแปโบราณ ผลไม้ และพืชผัก มีทั้งร้านค้าบนบกและเรือพายขายอาหารในลำคลอง ในส่วนพื้นที่สาธารณะก็มีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสวยงาม นักท่องเที่ยวมาแล้วได้ของกินและภาพสวย ๆ บรรยากาศตลาดเก่าโบราณกลับบ้าน พอปี พ.ศ. 2554 เกิดอุทกภัยใหญ่ภาคกลาง ตลาดโบราณนครเนื่องเขตก็ได้รับผลกระทบน้ำท่วมด้วย พอหลังจากน้ำลด ตลาดได้รับความเสียหายนักท่องเที่ยวก็หายไปด้วยและค่อย ๆ มีนักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเสน่ห์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตที่แตกต่างจากตลาดเก่าโบราณ คือ มีร้านจำหน่ายสินค้าสองฝั่งคลอง โดยมีสะพานเดินข้ามคลองสามแห่ง ซึ่งเป็นจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ของตลาด

การเตรียมการพัฒนาตลาดพื้นถิ่นเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน และความเจริญที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น จึงเตรียมการและดำเนินการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต โดยมีประเด็นการออกแบบดังนี้

1. ออกแบบผังบริเวณตลาดโบราณนครเนื่องเขต

แนวคิดในการออกแบบ คือ ศึกษาจากรูปแบบผังเดิมที่เทศบาลตำบลนครเนื่องเขตทำไว้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ กำหนดจุดที่อนุรักษ์ พัฒนา และออกแบบ โดยใช้สีและสัญลักษณ์รูปทรงเรขาคณิตบอกตำแหน่งต่าง ๆ

2. ออกแบบซุ้มประตูปากทางเข้าตลาด

เมื่อก่อนปากทางเข้าตลาดจะมีซุ้มประตู ซึ่งทำให้มองเห็นทางเข้าตลาดชัดเจน แต่ปัจจุบันได้รื้อถอนออกเนื่องจากการขยายถนนเส้นทาง 304 ที่ผ่านตลาดโบราณนครเนื่องเขต ดังนั้นจึงมีการออกแบบซุ้มประตูปากทางเข้าขึ้นมาใหม่ ให้เกิดความโดดเด่น มองเห็นชัดเจน สวยงามกลมกลืนกับรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมของพื้นถิ่น

3. ออกแบบศาลาทำน้ำ

คลองเนื่องเขตช่วงตลาดนครเนื่องเขตมีศาลาทำน้ำอยู่หลายจุด ส่วนใหญ่มีการชำรุดทรุดโทรม บางจุดก็มีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่เพื่อให้ใช้งานได้ ศาลาแต่ละจุดนั้นไม่ใช่เจ้าของเดียวกัน จึงมีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน อีกประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจของเจ้าของศาลาทำน้ำในการซ่อมแซมให้คงเอกลักษณ์รูปแบบเดิมไว้เพื่อความสวยงามเป็นระเบียบและเป็นการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ ดังนั้น จึงมีการออกแบบและพัฒนาศาลาทำน้ำที่มีรูปแบบเหมือนกันทุกจุด โดยใช้แนวความคิดจากรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิม

4. ออกแบบจุดถ่ายรูป

จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดโบราณนอกจากมาศึกษารูปแบบอาคาร สังคมชุมชนในอดีตแล้ว จุดถ่ายรูปก็เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงเห็นควรออกแบบจุดถ่ายรูปในโบราณนครเนื่องเขต จำนวน 2 จุด 1) จุดหัวตลาด (ปากคลอง) คือ จุดเริ่มต้นคลองนครเนื่องเขตหรือคลองท่าไข่ในอดีต เดิมก็มีจุดถ่ายรูปอยู่แล้ว แต่นักท่องเที่ยวไม่นิยมมาถ่ายรูป เนื่องจากอยู่ในที่โล่งแจ้ง ดังนั้นจึงเห็นควรออกแบบปรับปรุง ให้มีหลังคาปกคลุมแสงแดด และออกแบบปรับปรุงรูปแบบตัวอักษรใหม่ ให้เป็นรูปแบบเดียวกันเป็นเอกลักษณ์ของตลาด และ 2) จุดกลางตลาด (ปากทางเข้า) ในอดีตประชาชนนิยมใช้บริการตู้โทรศัพท์สาธารณะในการติดต่อสื่อสาร ตลาดโบราณนครเนื่องเขตก็มีตู้โทรศัพท์สาธารณะให้บริการ แต่ปัจจุบันได้รับความนิยมน้อยลงเพราะประชาชนใช้โทรศัพท์มือถือแทน ตู้โทรศัพท์สาธารณะของตลาดฯ เลยไม่ได้ใช้งาน ดังนั้น จึงเห็นควรออกแบบจุดถ่ายรูปตู้โทรศัพท์ โดยรูปแบบตู้โทรศัพท์ควรมีความสวยงามคลาสสิกเพื่อให้นักท่องเที่ยวสะดุดตา และสนใจอยากมาถ่ายรูปจุดนี้

5. ออกแบบป้ายบอกสถานที่ภายในตลาด

สิ่งอำนวยความสะดวกของตลาดโบราณนครเนื่องเขต คือ ป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด แต่เดิมนั้น เคยมีป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ติดตั้งอยู่ช่วงกลางทางเข้าตลาด แต่ปัจจุบันชำรุดใช้การไม่ได้แล้ว จึงไม่สะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยวในการเดินไปสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด ดังนั้น จึงออกแบบใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวในการเดินไปสถานที่ต่าง ๆ ภายในตลาด

6. ออกแบบกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

เอกลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ นิยมซื้อของที่ระลึกกลับบ้านที่เป็นเอกลักษณ์บ่งบอกสถานที่นั้น ๆ ของที่ระลึกตลาดโบราณนครเนื่องเขต พบเห็นเฉพาะในช่วงที่ตลาดจัดกิจกรรมพิเศษไม่มีวางขายตลอดทุกสัปดาห์ รูปแบบก็จะไม่โดดเด่น และไม่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดเท่าที่ควร ดังนั้น จึงมีการออกแบบออกแบบกราฟิกที่มีตราสัญลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อติดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของตลาดให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยมีการออกแบบทั้งหมดจำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 ตาปั่นจักรยาน ยายซ้อนท้าย รูปแบบที่ 2 พี่ปั่นจักรยานให้น้องซ้อนท้าย รูปแบบที่ 3 การสัญจรซื้อขายทางน้ำ รูปแบบที่ 4 พี่บุรุษไปรษณีย์ รับ-ส่งจดหมาย และรูปแบบที่ 5 พี่ท่องเที่ยววิถีชุมชนทางน้ำ

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เมื่อดำเนินตามกระบวนการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์ เทศบาลตำบลนครเนื่องเขต ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบพื้นที่ตลาดโบราณนครเนื่องเขต นำผลการออกแบบไปบรรจุเข้าแผนพัฒนาตลาด เพื่อของบประมาณในการดำเนินการตามแผนต่อไป และเป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำโบราณแห่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน และทำให้เกิดความยั่งยืน 3 ด้าน คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
  - 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
  - 1.2 ชุมชนตลาดมีรายได้เพิ่มขึ้น
  - 1.3 จำนวนร้านค้าแผงลอยและรถเข็นที่เกิดใหม่เพิ่มขึ้น
  - 1.4 จำนวนผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เข้าสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น
  - 1.5 การเพิ่มของเทคโนโลยีและการสื่อสาร
  - 1.6 ชุมชนตลาดมีเงินออมเพิ่มขึ้น และ
  - 1.7 มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น
2. ด้านสังคม ประกอบด้วย
  - 2.1 ชุมชนมีส่วนร่วม
  - 2.2 การเสริมสร้างสุขภาวะสุขภาพพลานามัยที่ดี
  - 2.3 การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง
  - 2.4 มีความสามัคคีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
  - 2.5 มีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ด้านการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่น ประกอบด้วย
  - 3.1 การสงวน คุ้มครองหรือการคงสภาพ การเก็บรักษา
  - 3.2 การฟื้นฟูสภาพ
  - 3.3 การบูรณะ
  - 3.4 การปฏิสังขรณ์ สร้างใหม่
  - 3.5 เคารพในที่ตั้งรักษาแผ่นดินและพืชพรรณ

ข้อเสนอแนะ

การออกแบบและพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำโบราณในเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยต้องมีความเข้าใจประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามกาลเวลา จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การปรับปรุงซ่อมแซมสถาปัตยกรรม อาคารสิ่งปลูกสร้าง ควรการอ้างอิงรูปแบบในอดีต ทำอย่างไรสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่สามารถกลมกลืนเข้ากับสิ่งที่เป็นอยู่ในอดีตได้อย่างลงตัว
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน การทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบ ผู้นำชุมชนภาคประชาชน เพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้ไปในแนวทางเดียวกัน
3. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรสอบถามนักท่องเที่ยวถึงวัตถุประสงค์ที่มาเที่ยวตลาดโบราณ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดฯ ความประทับใจของนักท่องเที่ยวเมื่อได้มาเที่ยวชม รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการมาเที่ยวตลาดฯ เช่น การประชาสัมพันธ์ การเดินทาง การต้อนรับ เป็นต้น

การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อยอดจากงานวิจัยครั้งนี้

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาตลาด โบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ
2. เป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อยอดกับการพัฒนาตลาดน้ำ โบราณอื่นที่มีอายุใกล้เคียงกัน ในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

บรรณานุกรม

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2551). *การบริ โภคเชิงสัญญา: บทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง*.

กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารทางวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *ตลาดโบราณนครเนื่องเขต*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยว
และกีฬา.

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว:*

กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

กุลวิจิตร ภัทธานนท์. (2537). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ: ศึกษากรณีกลุ่มอาชีพ*
จังหวัดสุรินทร์. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

คณะกรรมการดำเนินงานและประสานงานวันอนุรักษ์มรดกไทย. (2541). *แผนแม่บทวันอนุรักษ์*
มรดกไทย. ม.ป.พ.

จริญญา เจริญสุกใส. (2544). *แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จำนง อดิวัฒน์สิทธิ์. (2540). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำเนียร จวงตระกูล. (2553). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: เครื่องมือสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ*.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

จิราภรณ์ แก้วมณี. (2557). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน*
บ้านห้วยขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา
วิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.

ชัยสิทธิ์ ดำรงวงศ์เจริญ (2550) ได้วิจัยการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษาภูผายนต์ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร
ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2538). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในมณฑลยูนนาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
สถาบันราชภัฏ. กระทรวงศึกษาธิการ.

ณรงค์ เส็งประชา. (2538). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ดรชณี เอมพันธุ์. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). *ชุมชน*. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

- ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2557). *การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา. (2551). *เอกสารความเป็นมาของตลาดบ้านใหม่*. ฉะเชิงเทรา: เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา.
- นิคม มูลิกะคามะ. (2554). *วัฒนธรรม บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัย: แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์ มีเดีย.
- ปรีชา วงศ์ทิพย์. (2555). *การพัฒนาชุมชนประยุกต์: แนวคิดการบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2543). *การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พนมพร สารสิทธิ์ยศ. (2552). *ผู้ไทย: แนวทางการจัดการหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) จังหวัดมุกดาหาร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชัย สดภิบาล. (2557). *กลยุทธ์การจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมของตลาดบางหลวง*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจันทรเกษม.
- พิชัย สดภิบาล. (2560). *บทสรุปการรับใช้สังคม Brief Serve Society*. กรุงเทพฯ: มินเซอร์วิส ซัพพลาย.
- พิชัย สดภิบาล. (2563). *การสัมมนากลุ่มและจัดนิทรรศการ*. ม.ป.พ.
- พิชัย สดภิบาล และพงศ์ทิพย์ อินทร์แก้ว. (2555). *การศึกษากการพัฒนาสถาปัตยกรรมตลาดพื้นถิ่นที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง. (2545). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่งผาลาดอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย*. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2549). *เอกสารการสอนชุดวิชากลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- รชดา เครือทิวา. (2555). *โครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดอ่างทอง*. อ่างทอง: สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- รุ่งวิทย์ ตรีกุล, กมล เสวตสมบุรณ์ และชนชาติ เราประเสริฐ. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนบึงพลานุชัยในการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(2), 133-150.
- วรรณวิมล ภู่นาค. (2558). *ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา*. เข้าถึงได้จาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/117>
- วาสนา คงสกุลทรัพย์. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาท้องถิ่น*. เข้าถึงได้จาก <http://drsamaihemman5.blogspot.com/2011/11/blog-post.html>
- วิลาวรรณ ทองย้อย และศิริวรรณ ศิลพานันท์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานชุมชนเทศบาลตำบลนครเนื่องเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2543). *สังคม-วัฒนธรรมในวิถีการอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สถาบันพระปกเกล้าฐานข้อมูลการเมืองภาคพลเมือง. (2551). *ประสบการณ์จากบ้านจำรุง*. เข้าถึงได้จาก www.kpi.ac.th
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย. (2539). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. เข้าถึงได้จาก <http://std.kku.ac.th/4830801696/nor1/index2.htm>
- สมประสงค์ อ่อนแสง. (2551). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพของวัด จังหวัดมุกดาหาร เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมร อร่ามวงษ์ และพิชญ์ สมพอง. (2554). *กลไกการพัฒนาตลาดบ้านใหม่*. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 4(2), 78-86.
- สฤกษ์ แสงอรัญ. (2558). *นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. เข้าถึงได้จาก http://www.dnp.go.th/parkreserve/Np/Html/Tour/Eco_Tour.html
- ลีปนนท์ เกตุทัต. (2542). *การพัฒนาการวิจัย: สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อพัฒนาประเทศ*. *ประชาคมวิจัย*, 27(กันยายน), 23-26.
- สุกัญญา กิมเปี่ยม. (2551). *การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2555). *จังหวัดละโว้เมืองเก่ามีที่มาอย่างไร ชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่ พ.ศ. 1000*. เข้าถึงได้จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_40457
- สุรัชย์ หวันแก้ว. (2540). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเชษฐ์ เขษรฐมาศ และดร.รชนี เอมพันธ์. (2538). *แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. ม.ป.ท. อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล. (2541). *ประชาสังคม ค 1 ความคิดและความหมาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- Anderson, P. (1976). The antinomies of antonio gramsci. *New Left Review*, 100, 5-78.
- Bertell, O. (1978). *Alienation marx's conception of man in capitalist society*. London: Cambridge University Press.
- Cambridge University. (2003). *Cambridge advanced learner's dictionary*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eber, S. (1992). *Beyond the green horizon: Principles for sustainable tourism*. United Kingdom: World Wide Fund for Nature.
- Elster, J. (1986). *Karl Marx a reader*. New York: Cambridge University Press.
- Howard, P. J. (2006). *Tourism development in ethnic areas of southern China*. Australia: Griffith University.
- Josephe, M. (2010). *Cultural Commodification and Tourism: The Goo-Moremi Community, Central Botswana*. Johannesburg: University of Botswana, Botswana; and Research Affiliate, School of Tourism & Hospitality, Faculty of Management, University of Johannesburg, South Africa
- Mbaiwa, J. E., & Sakuze, L.K. (2009). Cultural tourism and livelihood diversification: The Case of Gwihaba Caves and XaiXai Village in the Okavango Delta, Botswana. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 7, 61-75.
- Phanthavong. (2009). *The potential of ecotourism to contribute to local sustainable development: a case study in Kiet Ngong village in Xe Pian National Protected Area, Lao PDR*. New Zealand: Massey University.
- Picker, S. (1975). *The post-peasant village in central plain thai society from change and persistence in thai society*. New York: Cornell University Press.
- Richards, G. (1995). *Cultural tourism in Europe*. Biffles: Guildford.

- Sabahat, A. (2005). *The tourism potential of Pakistan and future development*. Master of Science Degree in Hospitality and Tourism. University of Wisconsin.
- Tao, T. C. H. (2006). *Tourism as a livelihood strategy in indigenous communities: Case studies from Taiwan*. Doctor of Philosophy, University of Waterloo.
- Xie, P. F. (2004). *Authenticating cultural tourism: Folk villages in hainan, China*. Dissertation Abstracts International. Ontario, Canada: University of Waterloo, Faculty of Environment Theses and Dissertations Electronic Theses and Dissertations (UW).
- Yang, L. (2007). *Planning for ethnic tourism: Case studies from Xishuangbanna, Yunnan, China*. Ontario, Canada: University of Waterloo.

ภาคผนวก

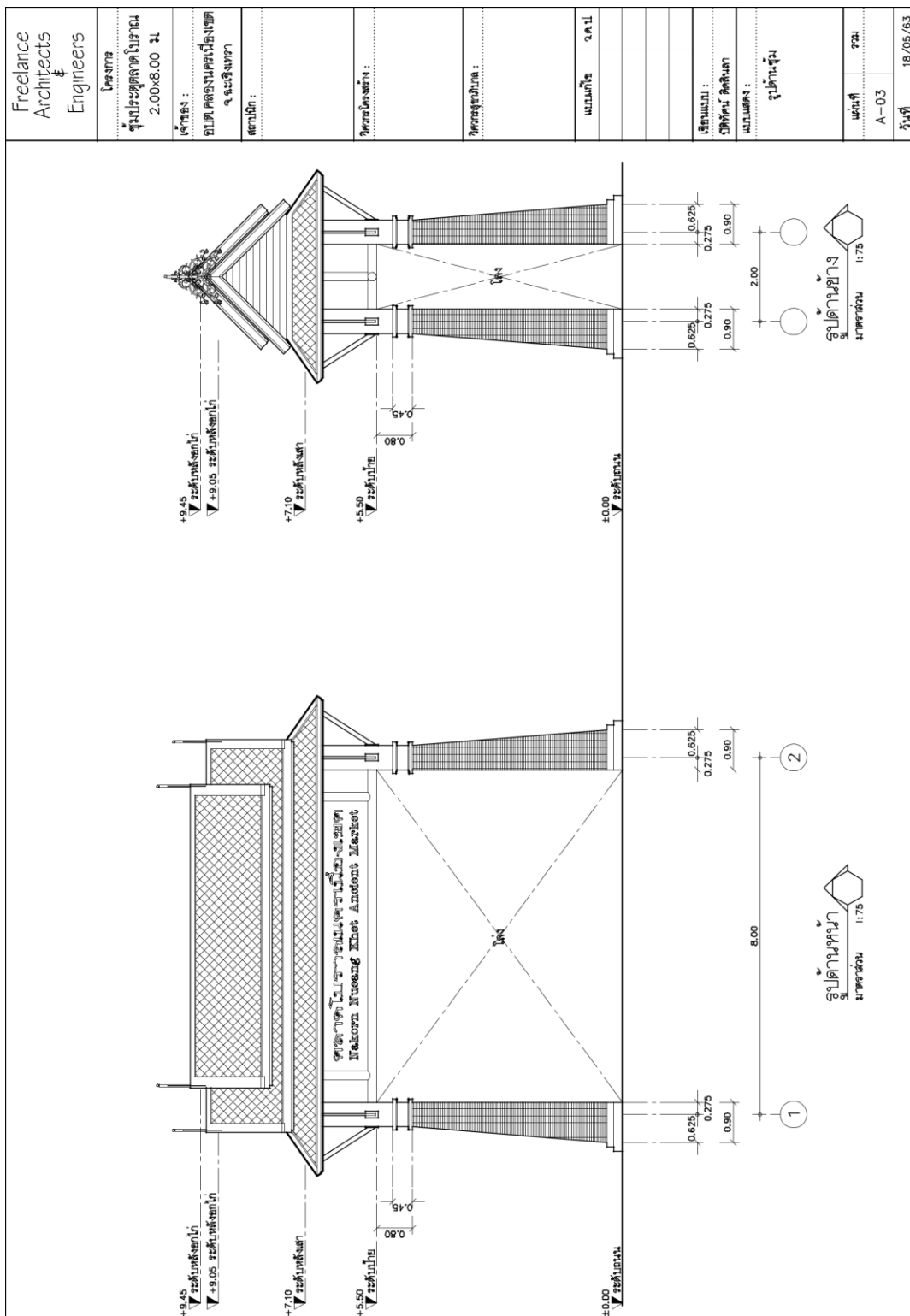
ภาคผนวก ก

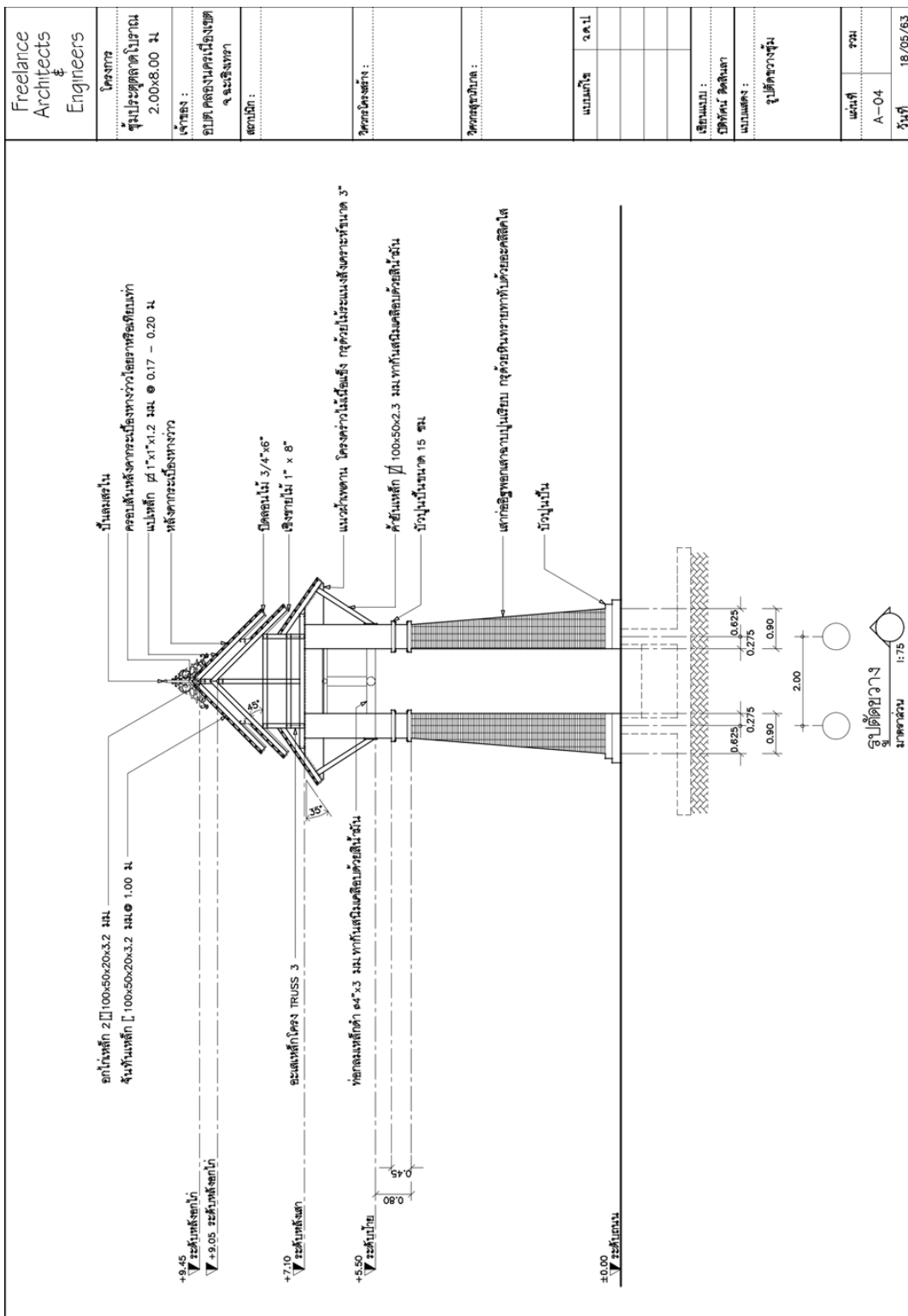
งานเขียนแบบซุ้มประตูปากทางเข้า

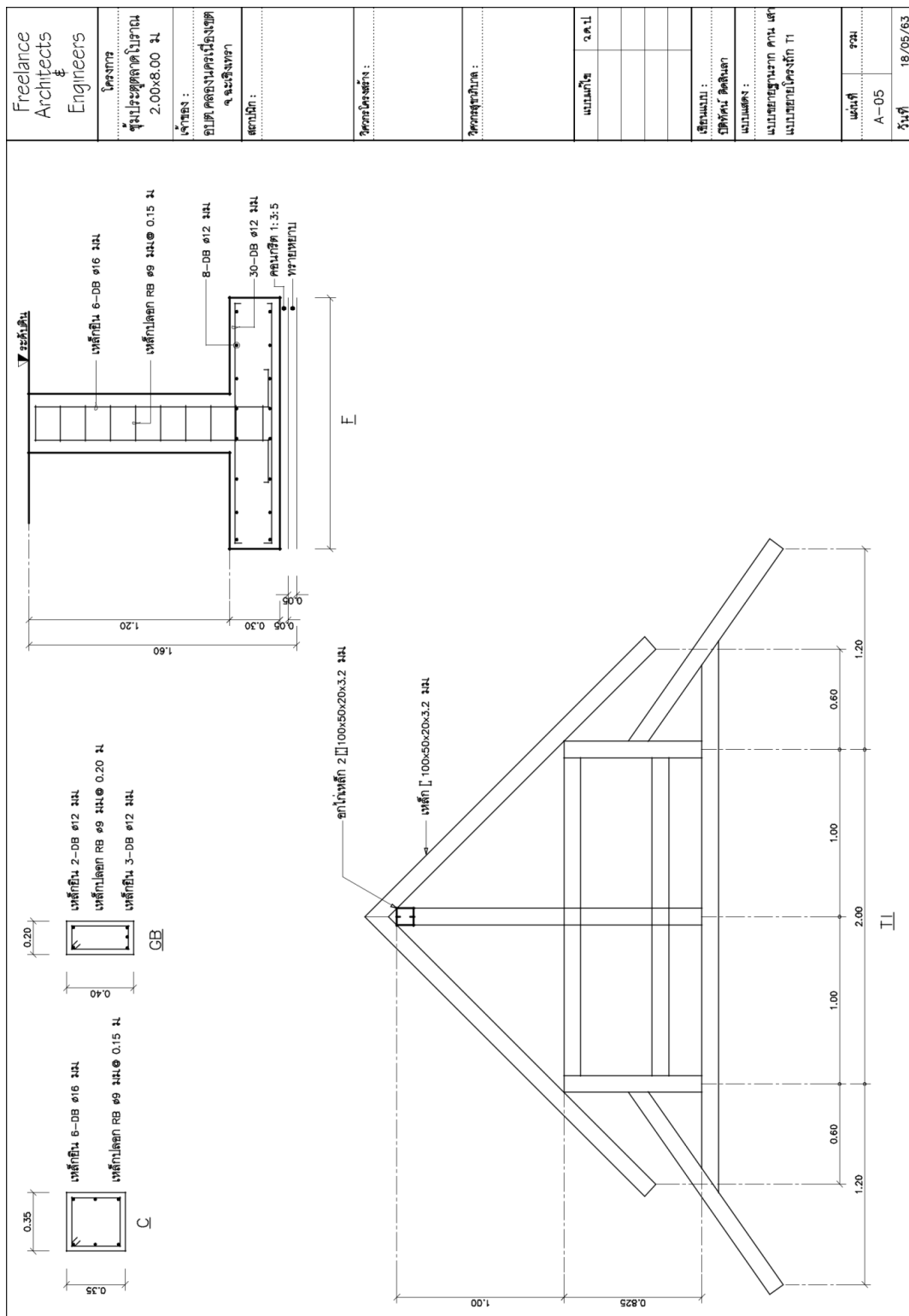

Freelance Architects & Engineers	
โครงการ	ชุมชนอุตสาหกรรม
พื้นที่	2.00x8.00 ไร่
เจ้าของ	บริษัท อุตสาหกรรม
สถาปนิก	จ. อ. อ. อ. อ. อ.
วิศวกรโครงสร้าง	
วิศวกรสถาปัตย์	
แบบแก้ไข	จ. ค. ป.
วันที่	
ชื่อแบบ	
แบบเลข	A-04
วันที่	18/05/63

Freelance Architects & Engineers	
โครงการ : ศูนย์ประชุมศาลากลาง	
พื้นที่ : 2.00x8.00 ไร่	
เจ้าของ : จ. ประจวบคีรีขันธ์	
สถาปนิก : จ. ประจวบคีรีขันธ์	
วิศวกรโครงสร้าง :	
วิศวกรสถาปัตย์ :	
แบบแปลน	จ.ค.ป.
แบบตัด	
แบบสี	
แบบวัสดุ	
แบบภูมิสถาปัตย์	
แบบสถาปัตย์	
แบบสถาปัตย์รวมภาพ 3D และแบบสถาปัตย์ 2D	
แบบแปลน	จ.ค.ป.
แบบตัด	
แบบสี	
แบบวัสดุ	
แบบภูมิสถาปัตย์	
แบบสถาปัตย์	
แบบสถาปัตย์รวมภาพ 3D และแบบสถาปัตย์ 2D	
วันที่	18/05/63

โครงการ
ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ
2.00x8.00 ไร่

พื้นที่ :
อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
4 ชั้น

ชั้นที่ :
.....

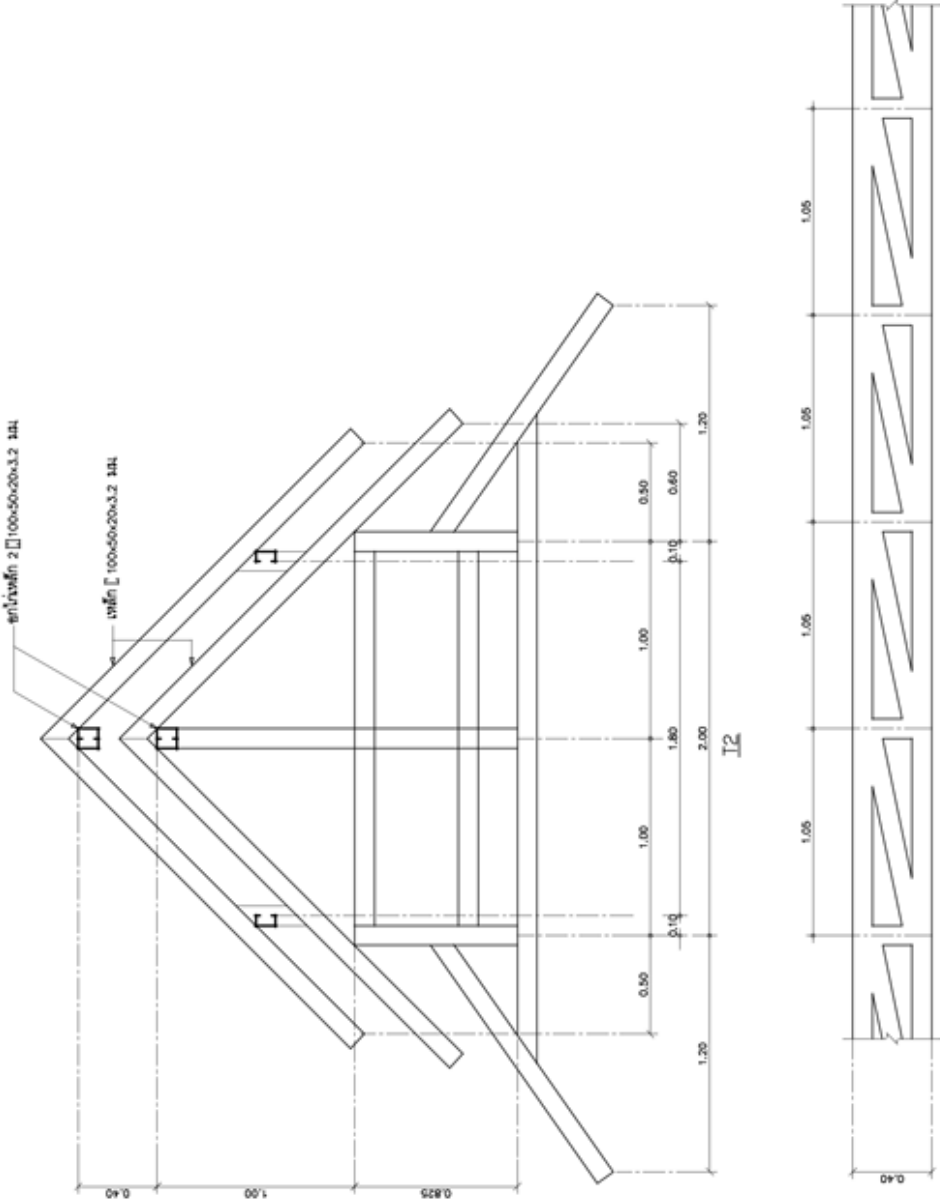
ชื่อโครงการ :
.....

ชื่อสถาปนิก :
.....

ขนาดหน้า	ขนาด
.....	.....
.....	.....
.....	.....

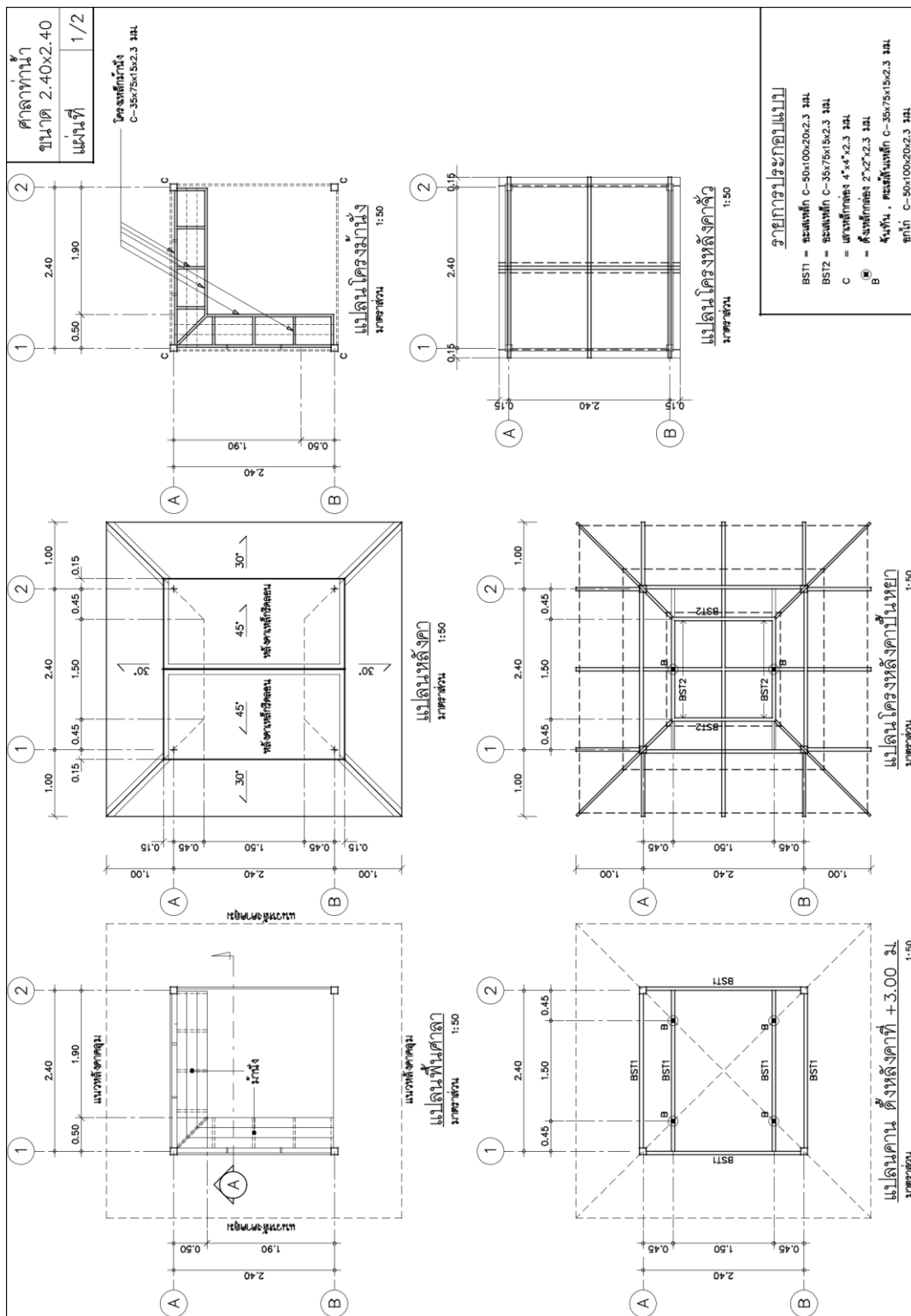
สัญญา :
D/10/11/11/11/11
รายละเอียด :
แบบสถาปัตย์ชั้นที่ 12 - 13

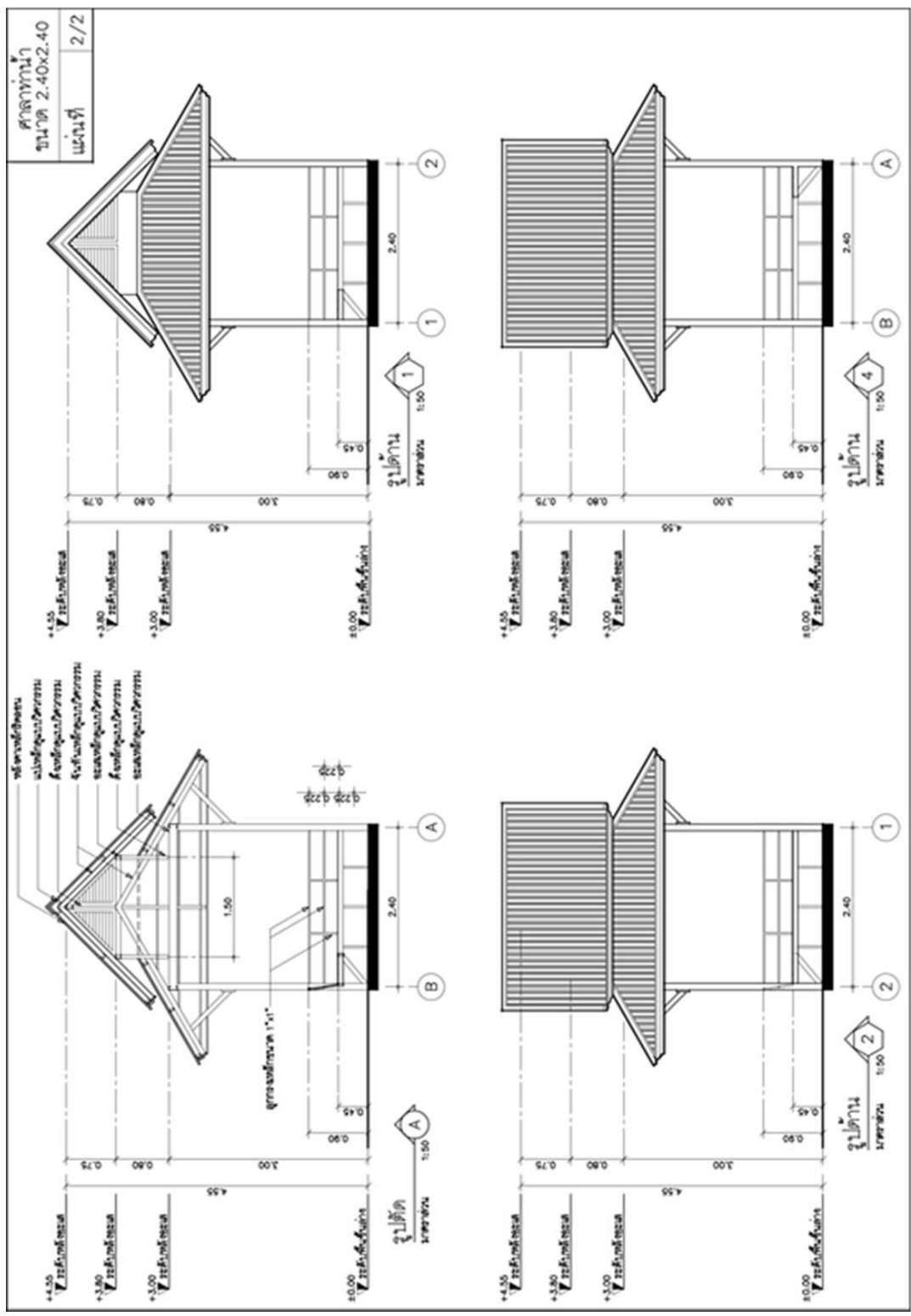
วันที่	ชื่อ
A-06	.....
วันที่	18/05/63

บันไดเหล็ก 2 [100x50x20x3.2 มม.]

ภาคผนวก ข
งานเขียนแบบศาลาท่าน้ำ

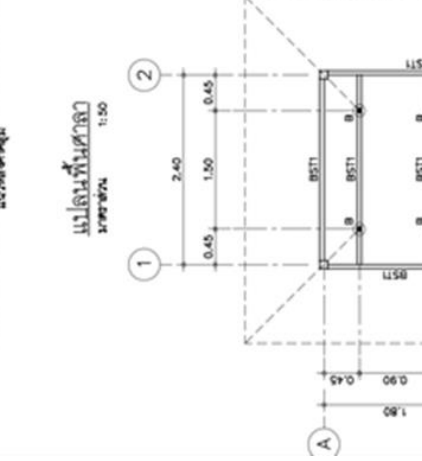
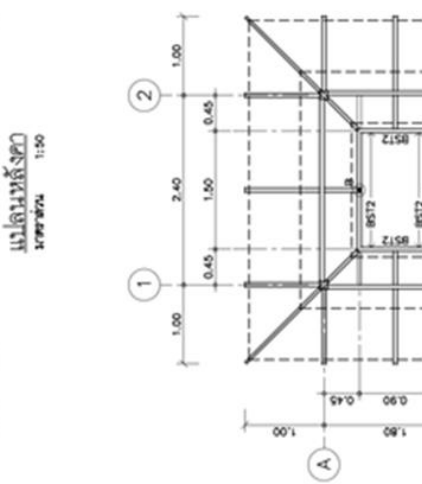
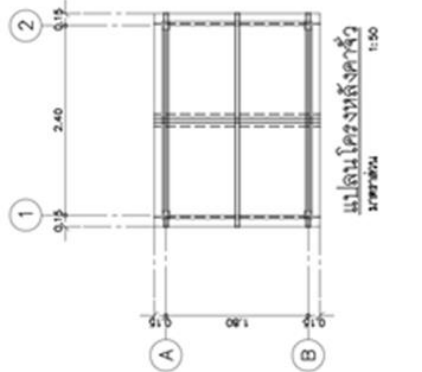
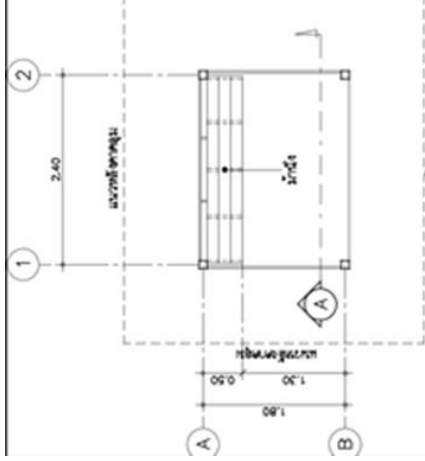
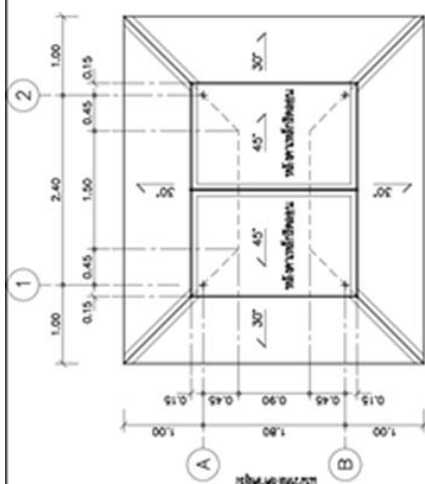
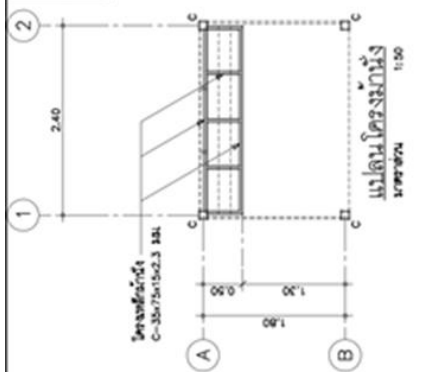

ภาคผนวก ค

งานเขียนแบบศาลาเนื่องเขต จุดถ่ายรูป (ปากคลอง)

ศาลาพักผ่อน
ขนาด 1.80x2.40
แผ่นที่ 1/2

รายการวัสดุ
B5T1 = วัสดุไม้ C-30/100x20x2.3 3A1
B5T2 = วัสดุไม้ C-30/75x15x2.3 3A1
C = วัสดุไม้ C-30/75x15x2.3 3A1
Ø = วัสดุไม้ C-30/75x15x2.3 3A1
ขนาด : วัสดุไม้ C-30/75x15x2.3 3A1
ขนาด : C-30/100x20x2.3 3A1

ภาคผนวก ง

งานเขียนแบบชุ่มถ่ายรูป จุดกลางตลาด (ท่าเทียบเรือ)

<p>Freelance Architects & Engineers</p> <p>ใบอนุญาตวิชาชีพสถาปัตยกรรม สถาปนิก : นาย ก. ก. ก. ก. ก. นาย ข. ข. ข. ข. ข. นาย ค. ค. ค. ค. ค. นาย ง. ง. ง. ง. ง. นาย ฉ. ฉ. ฉ. ฉ. ฉ. นาย ช. ช. ช. ช. ช. นาย ซ. ซ. ซ. ซ. ซ. นาย ฅ. ฅ. ฅ. ฅ. ฅ. นาย ฉ. ฉ. ฉ. ฉ. ฉ. นาย ช. ช. ช. ช. ช. นาย ซ. ซ. ซ. ซ. ซ. นาย ฅ. ฅ. ฅ. ฅ. ฅ.</p>	<p style="text-align: center;">รูปด้านหน้า ขนาด 1:50</p> <p style="text-align: center;">รูปตัด ขนาด 1:50</p> <p style="text-align: center;">รูปด้านข้าง ขนาด 1:50</p> <p style="text-align: center;">รูปด้านหน้า ขนาด 1:50</p>
---	--

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศส ๒๕๖๑-๑-๕๖/๒๕

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๒๖๑๓๓๑

๒๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีตลาดโบราณนครเนื่องเขต

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายสราวุธ อิศรานวัฒน์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยสุรินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในความควบคุมดูแลของศาสตราจารย์เกียรติคุณสุชาติ เกาทอง ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต และนักท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยจะขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑๗ ธันวาคม ถึง ๓๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๑ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของบัณฑิตศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุรินทร์ เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุรินทร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

เสกสรรค์ สนิมพิภพ
(รองศาสตราจารย์เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๕๑๙ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๒๑๗.๑/

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน เสกขุจทด

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายสรารัฐ อิศรานุวัฒน์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชา
ทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษตะวันออก (อีอีซี)”
ในความควบคุมดูแลของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุชาติ เกาทอง ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอน
การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณี คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อ
การวิจัยของนิสิต ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

รศ.กมลทิพย์ พันธะกุล/พ.ว.
(รองศาสตราจารย์เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๓๘ ๑๐๒ ๕๑๐ โทรสาร ๐๓๘ ๓๙๑ ๐๔๒

ที่ ศธ ๖๒๑๗.๑/

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต. แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนวยการ ปาอ้าย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายสรารุช อิศรานวัฒน์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
ทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษตะวันออก (อีอีซี)”
ในความควบคุมดูแลของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุชาติ เกาทอง ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอน
การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณี คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อ
การวิจัยของนิสิต ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ไพฑูริย์ พันงามพูน
(รองศาสตราจารย์เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๓๘ ๑๐๒ ๕๑๐ โทรสาร ๐๓๘ ๓๙๑ ๐๕๒

ที่ ศธ ๖๒๑๗.๑/

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงเดือน ไม้สนธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายสรารุช อิศรานุวัฒน์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต สาขาวิชา
ทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รongรับเขตพัฒนาพิเศษตะวันออก (อีอีซี)”
ในความควบคุมดูแลของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุชาติ เกาทอง ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอน
การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อ
การวิจัยของนิสิต ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

เสกสรรค์ ศันยาภิรมย์
(รองศาสตราจารย์เสกสรรค์ ศันยาภิรมย์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๓๘ ๑๐๒ ๕๑๐ โทรสาร ๐๓๘ ๓๙๑ ๐๕๒

ภาคผนวก ข

หนังสือขออนุญาตใช้พื้นที่จัดนิทรรศการ

ที่ อว.๘๑๑๗.๑/๑๖๗

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่ในการจัดนิทรรศการดุซงญอ

เรียน นายเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต

ตามที่ นายสรารุท อิศรานูวัฒน์ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้รับการอนุมัติหัวข้อทำดุซงญอ เรื่อง "การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) เพื่อเป็นแนวทางในเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมและออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต" โดยมี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุชาติ เกาทอง เป็นประธานควบคุม นั้น ในการนี้ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่ในการจัดนิทรรศการดุซงญอ ณ บริเวณตลาดโบราณนครเนื่องเขต องค์การบริหารส่วนตำบลนครเนื่องเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ในระหว่างวันที่ ๓๐-๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์ ศันสน์ ๒๖.
(รองศาสตราจารย์เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๕๑๙

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๕๒

โทรศัพท์ (นิสิต นายสรารุท อิศรานูวัฒน์) ๐๘-๕๙๙๙-๙๘๙๕

ภาคผนวก ข
หนังสือตอบรับบทความ

ที่ อว ๐๖๒๕.๐๔/๐๙๒๗

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ตอบรับบทความ

เรียน คุณสรารุช อิศรานูวัฒน์ คุณสุชาติ เกาทอง คุณพิชัย สดภิบาล และคุณจินดา เนื่องจำนงค์

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง “การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)” มาให้กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviews) พิจารณาแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการขอเรียนให้ท่านทราบว่า บทความวิจัยที่ท่านได้ส่งมาได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองเรียบร้อยแล้วและอยู่ในขั้นตอนการตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๓ และขอขอบคุณที่ท่านได้ส่งบทความวิจัยมาเพื่อเผยแพร่ อีกทั้งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับบทความที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์จากท่านอีกเพื่อนำลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน)

บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

SSN (Print) : 1905-551X ISSN (Online) : 2672-9849

โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369, 082-7553460

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru>E-mail : jhssru@sru.ac.th

ภาคผนวก ฅ

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ที่ ๓๕/๒๕๖๑

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ได้พิจารณาเค้าโครงวิทยานิพนธ์

เรื่อง การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)

หัวหน้าโครงการวิจัย นายสรารุท อิศรานูวัฒน์

หลักสูตร/สาขาวิชา ปรัชญาศษุภีบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เค้าโครงวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นตามหลักการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงร่างวิทยานิพนธ์ที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้จนถึงวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒

ออกให้ ณ วันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ภรดี พันธุ์ภากร)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา